

AZ ATHENAEUM OLVASÓTÁRA

KÓBOR TAMÁS

A TISZTESSÉG NEVÉBEN

REGÉNY

BUDAPEST
AZ ATHENAEUM IROD. ÉS NYOMDAI R. T. KIADÁSA
1898.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2015
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5472-94-7 (online)
MEK-13887

I.

Hernyány György csikorgó deczemberi hidegben, este hét órakor sétál az úri-utczában, egy eleven, didergő saison-anakronizmus. Elegáns, rövid világossárga felöltő feszül erős termetén, melyet tüntetőleg nyitva hord, nehogy ráfogják, hogy fázik és nincs téli kabátja. Gyönyörű világos nyakkendője kifehérlék a szélesre kivágott fekete kabát alól, mely akkori divat szerint tenyérynire kilátszik a rövid felöltő alól, fényes, vékonyka lakcipője alatt frissen ropog a frissen hullott hó. Czilinderje hanyagul a feje bubjára vágva, monoklis szemével szemtelenül kacsint a hazafelé siető masamód-lányok kalapja alá.

Aki Hernyány Györgyöt így látja végig ödöngeni az úri-utczán, azt hinné, hogy a Hernyányok harmincezer holdnyi erdejéből még nem vágtak ki fát. Pedig annak a harmincezer holdnak a javarészt már György apja vesztette el kártyán, a fiára csak annyi maradt, hogy legyen jogzime adósságokat csinálni és semmit se dolgozni.

A Hernyányok családjában sejtették, hogy valamikor ebek harminczadjára kerülnek, de ez a sejtelem éppen csak egy mottót szült: amikor a Vágon leuszik a Hernyánynak utolsó tutaja, az utolsó Hernyány akkor lövi magát föbe.

Nos, az utolsó tutaj már tavaly uszott le a Vágon és Hernyány György most sétál az úri-utczán. A családi mottóra nem gondol, semmire sem gondol. Teljes bambaságba merült. A nyomor üldöző mániája tölti el lázba eső lelkületét: azt hiszi, mindenki kutatja rajta, hány nap óta nem ebédelt s hogy hitelez-e neki még a kávéházi pinczér piccolókat, miket ebéd helyett költött el. A végső nyomor az ősi nemesi gögöt keltette föl benne, kifeszíti a mellét, keményen összeszorítja fogait, hogy ne vaczogjanak és nem tér ki senkinek. Azért, hogy neki nincs egy krajczárja s hogy a pinczér ma délben már görbén nézett rá, mivel még borraivalót sem tudott adni, ő nemes ember, aki inkább éhen hal, semhogy egy pugrisnak kitérjen az utjából.

Az úri-utczában sorra csukják a boltokat, ritkul az emberáradat. Hernyány György megvetőleg nézi a boltos-embereket: nyomorult férgek vacsorálni mennek. Vacsoráljatok: Hernyány György éhen hal!

Különös gyönyörüséget keltett benne ez a gondolat. Különálló, magában való egyéniségnek érezte magát, az egész világot két részre osztotta: vacsorálókra és éhenhalókra. A másik részt ő képviseli. Micsoda dicsőség ez! Végigmenni büszkén az utczán, szilárd léptekkel, összeszorított fogakkal, aztán szó nélkül elhullni és jajszó nélkül meghalni. A jóllakottak körüle csoportosulnak és megbámulják...

De nem, nyomorult pugrisok mesélnék egymásnak: ni, Hernyány György éhenhalt. Elhullott az utczán, mint kutya és eltakarítják közköltésen, mint kutyát. Nem, nem, inkább neki megy a Dunának, elvész a habok között nyom nélkül, ne tudja meg senki, mi lett Hernyány Györgyből.

A kigyó-tér sarkán megszedült, hogy kénytelen volt a sarokháznak támaszkodni. Hideg veriték lepte el az arcát, víziók az agyát. Az éhség megrészegítette. Enni, enni! Reszketett minden ízében és fölzaklatott agyával egy terített asztalt képzelt maga elé, melyen ő dühösen pusztít az ételek között, eszik és sült-darabokat hajigál a földre, a tükörrre. Enni, enni! a szája gépiesen mozgott, rágott és csámcsogott s beleit szagatta az éhség. Térdei megroskadtak, a háta megsuszlott a falon.

- Éhen halok, gondolta homályosodó agygyal... mint a kutya...

Néhány elkésett virágárusleány ment arra és csodálkozva nézegette a hordár módjára falnak támaszkodó gavallért. Hunyorodó szemével észrevette ezt s kétségbeesett erőlködéssel össze-

szedte magát. Ne lássák. Ismét kiegyenesedett s kissé ingó léptekkel, de emelt fővel, monokliját is reszkető szemére tolva, ment a hatvani-utczába. Azt hitte, ismét tisztán lát. Ma éjszaka még meghal, de előbb vacsorál. Vigan, gavallérosan megy a halálba, ahogy Hernyányhoz illik. Bemegy valamely előkelő vendéglőbe, itt megvacsorál urimódra, osztrigán kezdi, pezsgőn végzi és aztán megy, megy egyenesen a Dunának.

Igen, de nem egyedül megy vacsorálni, hanem társaságban. Hadd legyen a multság teljes. Az utcán masamód-lányok, egy-egy elkésett polgárasszony is siet tova, összeköti az utolsó vacsorát egy utolsó szerelmi kalanddal. Ez ötlet egészen fölviányozta. Az éhség mardosó érzete megszűnt s lelkét eltöltötte szebb napok hepcziája. Megállt az utcasarkon s várta a jövőket. A lompos kabátu masamód-lányok derogáltak neki, kicsinylően fintorgatta az arcát. Valami különös, valami érdekes kalandra vágyott, mely megérdemelje, hogy az utolsó legyen.

Megvan, ez az! Egy fejedelmi alaku nő haladt el mellette, rá sem nézve. Mikor Hernyány György utána nézett, megcsapta őt a finom parfüm illata, mely a hölgy ruhájából áradt. Ez az! Az illat egészen elbódította már bóduló agyát s teljesen elfelejtette állapotát. A régi vakmerőséggel indult a hölgy után, aki hiába gyorsította meg a járását, Hernyány György csökönnyösen az oldala mellett maradt. Majd féllépésnyire elébe kerülve szemtelenül feléje hajolt s megszólította:

- Hol lakik?

A hölgy rá se nézett, csak a fogai közül sziszegte:

- Szemtelen!

Hernyány Györgyöt ez nem riasztotta vissza. Belekapaszkodott a hölgy karjába:

- Jőjjön velem vacsorálni.

Erre a hölgy megállott, kitépte karját a Hernyányéból s merően ránézve szólt:

- Ha rögtön nem takarodik, akkor...

Nem folytatta. A gázlámpa fénye ráhullott Hernyány György halotti arczára s mikor a hölgy erre az arcra nézett, megragadta a fiatal ember karját:

- Hiszen ön éhes!

Erre a szóra eloszlott a gavallér hepcziája. A monokli kiesett a szeméből s feje lecsuklott:

- Éhes vagyok, éhes vagyok, - dadogta, - enni akarok, enni!

A hölgy egészen kikelt magából:

- Az istenért, miért nem szólt! Jőjjön, jőjjön!

Ezzel megragadta Hernyány karját és vitte magával. Aki látta, valóban szerelmes párnak nézhette őket, még pedig, ahol az asszony szerelmesebb a férfinál. Hernyány György akarat nélkül követte az asszonyt, szinte aludt az uton. A legközelebbi vendéglőbe tértek be, egy külön szobába, ahol a hölgy cognacot rendelt és gazdag vacsorát. A cognacra Hernyány valamiképen magához tért, de szó nélkül, alázatos elfogultsággal ült a székén s nem mert az asszonyra nézni. Ez pedig rajta felejtette tekintetét a fiatal ember sárgára vált arcán. Nagyobb ellentétet kettőjükénél képzelni sem lehet. A hölgy egészséges, izmos szépsége virult és illatozott, vonásai finomak, de csupa energia s szőke tömött haja határozottan, akaratosan simult a halántékára.

Ahogy végig nézett a még mindig reszkető, magába roskadt férfin, megvető mosoly játszott a szája körül.

- Milyen nyomorult jelenség s ez akart engem meghódítani!

Majd komolyan, hosszasan nézett reá s megcsóválta a fejét:

- Milyen férfi! Éhen hal és szerelmi kalandra gondol!

Mikor fölszolgálták a vacsorát, a hölgy egy háziasszony szeretetreméltóságával biztatta vendégét, hogy egyék. Teletöltötte a poharát gyöngyöző sárga borral és mosolyogva koczcintott vele. Hernyány György a koldus alázatosságával és félszeg elfogultságával evett. Kése, villája reszketve csördült a tányérhoz s alig tudta a falatot a szájához vinni. A szép asszony pedig, hogy felbátorítsa, kezdett neki intim hangon beszélni:

- Ismerem jól az éhség fiziognómiáját, - szólta, - tanulmányoztam a magam arczán. A nyomor minden iszonyatossága hagyta rajta a nyomát, nem csoda, hogy megismertem az ön arczán is. Ön ugy-e bár öngyilkos akart lenni?

- Öngyilkos, - dadogta Hernyány György, - most is az akarok lenni.

A hölgy sóhajtott.

- Az, az, a férfi, ha éhes, lop, vagy golyót röpít az agyába, a nő - azt megváltják lelketlen jótevők.

Majd hosszán ránézve a férfi arczára, aki szemét, nyomorult helyzete érzetében, lesütötte, hirtelen kérdezte:

- Mihez fog most?

Hernyány György csüggedten vállat vont s nem tudott felelni.

- Főbe fogja magát lőni, - folytatta az asszony, - s tudja-e mit érzek e gondolatra ön iránt? Irigységet. Sárga irigységet! Hej, ha nekem is csak az az utam lett volna! Istenem, milyen boldogok is a férfiak, hogy főbelőhetik magukat.

Izgatottan fölhalt egy pohár pezsgőt s kaczagva tette kezét Hernyány vállára.

- Bocsásson meg, vannak ilyen bolondos ötleteim, amikor jókedvű vagyok. S most nagyon jókedvű vagyok, önnek köszönhetem. S tudja, mi jutott eszembe? Ha megfordítva állana a dolog s ön, a gazdag ember, talált volna reám, az éhes leányra, milyen egészen másképp ülnék most itt! Ön akkor szerelmes volna belém s alkalmasint már be is bizonyította volna.

Hernyány György ekkor magához tért már. Egy pillanat alatt tisztában volt a helyzettel. Az a sajátságos, erőteljes jellemtelenség volt meg benne, hogy a pillanat követelményéhez illő magatartást tudott magára parancsolni. Ugyanaz a képesség, melylyel a hamis kártyán kapott gavallér megsértett becsületét emlegeti s pisztolya csöve elé állítja leleplezőjét. Átérezte, hogy ebben a megalázó koldus-szerepben nem szabad megmaradnia, nem szabad túrnie, hogy ez az asszony játszik vele. Egyetlen fogással fölébe kell kerekednie.

Fölkelt s hidegen meghajtván magát, reszkető, de önérzetes hangon szólt:

- Asszonyom, nem vagyok hálátlan, de ön tulbecsüli a szolgálatot, melyet nekem tett s kissé kevésre az ellenszolgálatot, melyet rajtam megvesz. Jusson eszébe, hogy gavallérral áll szemben s férfiúnak az asszonyi jótett csak olyan becsületrabló, amilyen nőre nézve, ha szerelmét veszik meg.

Ez hatott.

Az asszony meghökkent, egy pillanatig kereste a szavakat, aztán fölhalt ő is és kezét nyújtott Hernyánynak.

- Bocsásson meg, átlátom, hogy helytelenül viselkedtem. Asszonytól ennyi elég.

Hernyány még mindig hüvös nyugalommal hajtotta meg magát s állva maradt.

- Üljön le uram s ajándékozzon meg továbbra is társaságával. Teljes elégtételt adok, ha megmagyarázom önnek lelki állapotomat, meg azt, hogy voltaképpen ki vagyok. Hadd mondjam önnek nyíltan, hogy mikor itt láttam önt, éhesen, a halál szélén s táplálkozott abból, amivel én terítettem asztalát, kaján káröröm izgatott fel. Mert én gyűlölöm a férfiakat, azokat a büszke, lelketlen teremtéseket, akiknek én csak a bestialitását ismertem meg. Gyűlölöm őket, mert a rabszolgájuk vagyok, mert becsstelen vagyok az ő lelketlenségük révén. Engem egy ember szedett föl az utcán, úgy, mint én önt. Öt napja, hogy nem ettem, lázban voltam s akaratom megtört. Addig védekeztem a bűn ellen, de mig ezelőtt ellent tudtam állni a csillogó gyémántnak, most megtántorított egy szelet sonka. Valami szegény ördög, egy orvosnövendék szedett föl. A lakására vitt és sonkával etetett. S a nyomorult rögtön megvette rajtam jutalmát, rajtam, a lázbetegen, aki azt se tudtam, mi történik már velem. Hát nem bestialitás ez? S másnap ismét az utcán voltam s kérdeztem magamtól: hát érdemes bevárni, míg ismét az éhenhaláshoz közel leszek? Hiszen nekem már nincs veszteni valóm. A becsületesemet megvették rajtam husz krajczáron!

Megint megtöltötte a poharat s fölhajtotta. Szép arcza lángolt, a szeme szikrázott.

- S most nézzen végig rajtam. Tetőtől-talpig nagyvilági nőt lát maga előtt. Ez a gyűrű itt az ujjamon, megér ezer forintot, ez a broche ötezret. Van palotám, van fogatom. Ünnepelnek. S mind ebben a gazdagságban nincs egy rongy sem, amit nem a becsületesemmel fizettem volna meg. Nyolcz évvel ezelőtt az utca sarkáról integettem volna önnek, hogy kövessen. Voltam a szeretője részeges mesterlegényeknek, s maitresse-e voltam köszvényes nyugalmazott táblabiráknak s a maitrese-je voltam minisztereknek is. Az életem olyan, mint a hercegnőé és soha sem sajnáltam, hogy így történt. Jókedvű vagyok a szívem mélyéből. Csak amikor iszom, amikor iszom, - szólt tompa hangon, a homlokát kezei közé szorítva - akkor érzem, mintha valami fekete felhő szállna az agyamba s a kezemmel kellene megfojtanom azt a nyomorultat, akinek életemet, gazdagságomat köszönhetem. S szeretném tönkretenni mind a férfiakat, akik szerelemmel közelednek hozzám. És - itt rekedten kaczagott - tönkre is teszem, ahhoz a gazdagsághoz nemcsak a becsületesem, hanem öngyilkos kézzel ontott vér is tapad!

Nem tudom, a nő látta-e Hernyány György arcza kifejezését, de ha látja, bizonyosan félre-magyarázza. Tán egy sejtetlen tragédia lesújtó érzetének nézte volna azt a félig rémült, félig csodáló kifejezést, ami a gavallér arczán visszatükröződött. Pedig e kifejezés mást jelentett. Hernyány György úgy érezte, mintha valami ütés érte volna a szívét, aztán nem volt semmi érzete, sem gondolata. Nézte azt a hatalmas, lángoló szépséget, amint magából kikelve, egy Semiramis kegyetlenségével vért emleget. Milyen asszony! Milyen temperamentum!

Aztán a másik gondolat:

- Csak volna pénzem!

Majd a harmadik:

- Hátha nem is kell?

S ennél maradt.

Fölkelt és tiszteletteljesen meghajtotta magát.

- Asszonyom, ön le akarta magát alacsonyítani előttem, hogy közelebb legyen hozzám. Akaratában is, rólam való ítéletében is csalódott. Amikor nem ismertem önt, úgy szólítottam meg, mint az aszfaltbetyár a festett száju hölgyeket, most, hogy megismerttettem magával, nem merek másképp szólani önhöz, mint a legnagyobb tisztelet hangján. Ön megmentett egy

életet, melynek rám nézve semmi értéke nincs. Az öné, tehet vele, amit akar. Ha megtartja, rabszolgája leszek, ha nem, holnap történik meg az, ami ma történt volna.

A nő bizonytalan szemmel nézett rá, mintha nem értette volna, mintha még valamit várt volna. A pezsgő mámore, nagy felindultsága sajátságos lázba ejtette. Tétovázva, hirtelenül kérdezte:

- És egyebet nem mondhat? Egyebet nem szeretne mondani? Még egy csókot sem kér tőlem?

Gógös, némiképpen megvető mosoly kelt Hernyány ajkán.

- Ha pénzem volna, vagy a szívét birnám, a lábai előtt hevernék, de csak koldusa vagyok, aki nem fogad el ajándékot. Nekem az élet nem kell, kell-e önnek?

A nő mámoros agyában mintha egy ötlet fogamzott volna meg. Felpattant ültéből s megragadta a férfi vállát.

- Elfogadom, az enyém. Mától fogva én rendelkezem önnel. S im hallja első parancsomat: csókoljon meg!

Hernyány ezt nem mondatta magának kétszer. Karjaiba kapta a gyönyörű nőt és éhes, forró csókot nyomott vonagló ajkára. Az szenvedélyesen viszonzta a csókot, majd felkapván újra poharát koczcintott Hernyányval.

- Megboszulom magamat, szólt diadalmasan, jótévőmön. Engem egy férfi szedett föl az utcán s megvett egy vacsora árán. Vissza akarom adni a kölcsönt és a jótettet. Kvittek vagyunk!

*

Hernyány György másnap délben drága bundában, vastag szivarral a szájában, állított be a rendes kávéházába, ahol tegnap még borralalót sem tudott adni. Összegazemberezte a pinczért, aki neki piccolókat hitelezett s henczegő, hányaveti hangon, csakúgy foghegyről beszélt barátjaival. Szidta az időt, hogy olyan langyosra fordult s veszélyezteti a jégpályát, unottan nézegette az ujságot, hogy mit adnak az orfeumban. Olyan volt mint ezelőtt két hónappal, mikor egyetlen estén verte el az utolsó uzsorakölcsönt. Barátjai kérdésére, hogy honnan e hirtelen gazdagság, unottan válaszolt:

- Uri embernek mindig van módja az uri élethez.

Majd egyszerre, minden apropos nélkül, megjegyezte:

- Gyerekek pompás szeretőt csiptem magamnak. Sokba kerül ugyan, de megéri. Valódi Vénusz.

II.

Sokba kerül! Ezzel Hernyány György igazat mondott, anélkül, hogy érezte volna. Ez az ember az naptól fogva boldog volt, mint a métely, mely alkalmas talajba jutott, ahol fejlődhetik. Egy pillanatig sem érezte magában élete, jómódja és szerelme szégyenletes voltát, csak ahogy robogó fiakkeréről leszállt a jégpályán s jókedvű üdvözlést váltott barátaival, úgy homályosan gondolta:

- Ha megtudnák, bizonyosan diszkvalifikálnának. De hát nem fogják megtudni.

Hogy Szepesi Flórával viszonya van, különben nem titkolta, sőt nagy henczegve hirdette is. Ez csak emelte pozícióját és hitelét is. Mert akinek Szepesi Flórával viszonya van, annak, legalább amíg a viszony tart, vagyonosnak kell lennie. Hogy honnan lett Hernyány Györgynek hirtelen vagyona, azt senki sem tudakolta. Minek is? Akár örökölt, akár kártyán nyert, akár lopott: ez az ő privátdolga. A klubba ismét rendesen eljár és ha veszített, sohasem szorult a becsületbeli moratoriumra. Ennyi elég.

Hogy Hernyány György e hatalmas demimonde kegyeiben erősen áll, az nyilvánvaló volt. Színházban, korzón sokat látták őket együtt s azt is tudták, hogy Hernyány Györgynek külön kulcsa volt Szepesi Flóra második előszobájához, melyen a bizalmas barátok szoktak érkezni. E bizalmas barátok közt sűrűn emlegették Helley Antal grófot, a legnagyobb idealistát, a legpuritánabb jellemet, aki évtizedeken át diadalmas vezére volt az ellenzéknek, mignem egyszer megtudta, hogy egyhangú megválasztása körülbelül tizezer forintjába kerül a pártkasszának. Helleyt ez a tény, melyet hivei gondosan titkoltak előtte, teljesen lesujtotta, mert amikor ő is csak korrupció útján kaphat mandátumot, ott az ő elvei mellett nem küzdhet. Letette a mandátumot és a pártvezérséget s visszavonult főrendiházi székére, ahol függetlenül, kevesebb hatással, de nagyobb erkölcsi súlyjal állhatott helyt politikai puritanizmusa mellett.

Ennek a Helley Antal grófnak köszönhette - úgy mondják - Szepesi Flóra vagyona alapját. Ő volt a gróf első és utolsó szerelme. Tudni vélik, hogy feleségül is akarta venni s egyenesen a korona beavatkozására volt szükség, hogy az ősi családi nevet ez a gyalázat nem érte. Helley belenyugodott sorsába és úgy látszik, a későn ébredt szerelem hamar le is higgult. Az őszbecsavarodó államférfiut immár csak a Flóra éles gondolkodása és csapongó temperamentuma vonzotta s valami intim, tiszta barátság fejlődött ki közöttük, melynek kölcsönösségében persze az emberek hinni nem tudtak. Sőt a legtöbben a tisztaságában sem hittek.

Ezek a keringő hírek nem voltak merő pletyka, a valóságot karrikirozták csak. Hogy Helley gróf nőül akarta venni Szepesi Flórát, arról kettőjükön kívül nem tudhatott senki. A gróf jellemét azonban egybevetve a külső tényekkel, - a pletykát helyes pszichológiai érzése vitte a mese portálására, hogy Helley grófot ad audiendum verbum a királyhoz czitálták.

A valóság körülbelül ez:

Helley Antal ifjúsága örömtelenül telt el tanulmányai és agg atyja mellett, aki tiz esztendeig állt a sir szélén, míg végre beleszédült. Rideg arisztokrata jellem volt az is, de fia e ridegségből éppen csak az élet komoly és kérlelhetetlen felfogását, a kötelesség teljesítését, a maga megtagadását minden körülmények között örökölte. A nyilvános pályára lépett, nem becsavágyból, sem pedig hivatás érzetéből, hanem kötelességből. Ötven évvel ezelőtt még katona lett volna belőle, száz esztendővel ezelőtt pap és akkor is csak oly fényesen állotta volna meg helyét, mint a mi világunkban a politika terén.

Amíg a képviselőház izgató politikai légkörében mozgott s el volt telve tiszta elveinek életrevalóságával, nem igen ért rá egyebekre, különösen szerelemre gondolni. Nemcsak agglegény-

nek készült, hanem aszkétának is. De aztán elérte a csalódás, a fölfedezés, hogy a szék, melyről ő a korrupció ellen dörgött, maga is korhad a korrupciótól s hite, reménye összeomlott, elveszítette bizalmát önmagában s a világban. S akkor állt be nála az agglegények krízise, ez a sajtós felpezsdülés, mikor deresedő fejjel, fájdalmas mosolyal az ajkunkon próbáljuk élvezni az ifjuság örömeit.

Helley gróf világos fő volt, tudta, hová visz, miben végződik rendszerint az ilyen krízis. Aki ilyenkor valami lelketlen szépség kezébe jut, aki érti, mint kell az ötvenéves tapasztalatlansággal visszaélni, az sülyed, sülyed az erköcstelenség mocsarában s a szerelem láza biztosan teszi tönkre a testet, meg a lelket, mint az alkoholizmus, mely ilyenkor már csak a romok eltakarítására van hivatva.

Ekkor került össze Szepesi Flórával. Jókedvü társaság középpontjának találta, melynek mindenik tagjával a legbizalmasabban tegeződött. A komoly grófot ez a könnyü hang, ez a szilaj jókedv lehangolta. A szomorúságra nevelt, élvezéstől elszokott lélek ebben a neki idegen, hangos hangulatban önmagában összezsugorodott s hiába volt minden iparkodás, a nemes gróf nem tudta föllelni azt a könnyelmü érzést, melyet e társaságban keresett.

Alig azonban, hogy Szepesi Flóra megtudta új látogatója nevét, hirtelen elkomolyodott s elébe lépve a deres hajú férfinak, a legőszintébb tisztelettel hajolt meg előtte.

- Gróf ur, ez a hely nem méltó önhöz. Ön az egyetlen férfi a föld kerekiségén, ki iránt tiszteletet érzek. Mentse meg ezt az érzést s ne jöjjön többé ide.

A többi kaczagott és tapsolt. Különösen egy, dr. Bertalan Péter, a híres nőorvos, egy utálatos, bibircsókos arczu vézna emberke, ritkás vörös szakállal, teljesen kopasz, domboru homlokkal s arczán valami ördögös, csufondáros mosolyal, vált ki a társaságból vérfagyasztó kaczagásával s paródizáló gesztusaival:

- Ah, ah! kiáltotta tettetett szörnyüködéssel, Flórika fölcsapott erénycsósznek.

Flóra lángoló arczczal, megvetően nézett rajta végig.

- A legnagyobb gazembernek is néhány lépést kell tennie, hogy téged elérjen. S nem a leg-tisztességesebb embernek kell lennie annak, akit óvni érdemes, hogy veled kezét fogjon. Te, te, hiéna!

Majd rajta kapva magát, hogy izgatottsága elragadta, kaczagva fordult a grófhhoz:

- Ne akadjon fönn e tónuson, ezzel az urral a saját nyelvén kell beszélni. Láthatja, mulat rajta.

Nemcsak ő, hanem a többi is. Helley Antal ámulva nézett körül. Ebben a társaságban, úgy látta, csak ketten komolyak: Szepesi Flóra, a hirhedt demimonde és ő, az erkölcsi puritán. S milyen emberek kaczagnak itt körülötte egy érzésen, melynek forrása ugyan nem hitelt érdemlő, de annál megbecsülendőbb, mivel váratlanul buzgott föl. Im, ez a rut faun-arcz, aki röhögve állja egy demimondenak az utálatig éles megvetését, ezt ő ismeri mint hazánk egyik legérdemesebb tudósát. Orvosi lángész, aki meteorszerűen tűnt fel s foglalt helyet az orvosi fakultás büszkeségei között. Itt találta Alvinczy Gábort, a költőt, akit rokonléleknek hitt, a tiszta idealizmus lágyszavu poétáját, aki finoman, mint az illat, tudta az emberi lélek leg-mennyeibb érzését kifejezni s úgy emlegette a szerelmet, mint az istenek csudabalzsamát, mely angyallá váltja az embert. Itt egy kis teásasztal mellett ült, mosolyogva szopogatva pezsgős poharát s a szemével ravaszul hunyorgott feléje és Pallay Gedeon, a képviselőház mennydörgő Kátója felé, aki Helley visszaléptével egymagában folytatta a politikai hitvány-ság elleni harczot. Itt ez az ember Szepesi Flóra háta megett állt s az általános kaczagást arra használta föl, hogy kezét a nő vállára tegye, alattomos kéjességgel, gyáván értetve hüvelyk-ujját annak hófehér, husos nyakához.

Mint Ádám, mikor a Tower tornyáról Luczifer megmutatta neki a valódi világot, minden élőnek sirba tántorodását, úgy állt ott Helley Antal gróf csupa ismerősök között, akiket nem ismer meg. Lehetséges-e, hogy ezek az emberek, kikről egykor a történelem is meg fog emlékezni, kik mind a maguk útján a tiszta eszmét, az emberiség nagy céljait szolgálják, akik a fórumon úgy tesznek, mintha csak a nagy eszmék hevítenek, melyeknek szószólói, tudjanak ugyanannak a napnak egy másik órájában a becstelenség léháí lenni? Érezte, hogy ez emberek képviselik a valódi embereket és fájt, nagyon fájt neki, hogy ismét egy keserű igazságot kell átlátnia; az emberek nem azonosak a világnak mutatott mivoltukkal. Mit tartson most magáról, aki teljes életén keresztül komolyan vette az eszmét, a tiszta célját s hogy az ember élete kimerül kitűzött célja szolgálatában, mikor látja, hogy a legjobbak is a becses munkájuk díján pezsgőznek s a legléghább mulatságban találják örömüket? Első pillanatban magát szégyelte, mikor ide belépett, látván ezeket az embereket, de aztán szégyelte az embereket, akik fönn sem akadtak azon, hogy őt itt látják.

Szinte menedéket talált a lelke a Szepesi Flóra egyenes, öntudatos léhaságában, mely olyan-nak adta magát, amilyen. Ez az asszony nem kétéletű s a nagy mindenségben úgy érezte, ketten állanak csak, kiemelkedve a sokaságból: ő, a tisztán puritán és ez a bukott nő, őszinte ledérségében.

Azóta Helley Antal gyakran kereste föl Flórát, végül mindennapos lett nála. Vonzotta őt ez az asszony, aki egy mélységes sebbel a lelkén tud jóízűen nevetni, akiben a legszabadabb életmód mellett a legegészségesebb erkölcsi érzet lakozott. Azt hitte, komolyan szerelmes is lett beléje. S mint aki soha kalandokban nem járt, a legtiszteleteljesebben udvarolt Flórának, olyan formán, ahogy egy rangjabeli kisasszonynak udvarolt volna.

Szepesi Flóra jól látta, mi történik a gróf lelkében s elérte az udvarlását is. A bűnös asszony boszuvágygyal elegy szenvedélyessége visszariadt ez őszinte tisztaság láttára, mely most be akarja magát mocskolni. Amellett jól esett neki e tisztelet, melyben a gróf részesítette s föl-keltette a háláját.

Egy délután, mikor Helley nála ült a kis diván sarkában, Szepesi Flóra megragadta a kezét s nyíltan, becsületesen a szemébe nézett.

- Gróf ur, - szólt, - hadd legyünk tisztában egymással. Ha megvetném magát, mint a többieket, önnek csak egy szavába kerülne, hogy a karjaiba siessek. De önt tisztelem, többet mondok, szeretem. Első pillanattól fogva, hogy láttam, egész valóm ön felé sietett. Úgy éreztem, ha a sors kedvezése önt hozza utamba azon a végzetes estén s ön könyörül meg rajtam, meg lettem volna mentve a becsületnek. Ezért az érzésért, ezért a volnáért hálás vagyok önnek. S nem fogok visszaélni soha az ön elhagyatottságával, az ön gyöngeségével s ha szerelmet vallana, megszökném ebből az országból. Nem ön miatt, hanem magam miatt. Fájna látnom önt, amint a többiek közé szédül, megcsókolva egy olyan nőt, amilyen én vagyok. Hanem fogadjon el tőlem egy tanácsot: házasodjék meg. Menjen tisztességes nők társaságába s válaszszon magá-nak önhöz méltó hites feleséget. Önnek nem való a léha szeretkezés, nincs tehetsége hozzá, nincs gyarlósága hozzá. Engem pedig hagyjon el. Ugy gondolok önre, mint a tisztaságnak a képmására, melynek érintésére nem vagyok méltó.

A gróf szó nélkül, figyelmesen hallgatta végig, aztán elmosolyodott, olyan különös búsán, hogy Flóra szíve összefacsarodott.

- Köszönöm, gyermekem, a tanácsát, s ami önt illeti, követni fogom. De hogy megházasod-jam, arról kár beszélni. Nem vagyok én e világba való, s így nem ékelhetem magamat beléje. Igaza van, a léhaságra nincs tehetségem, mivel nem vagyok léha. Köszönöm azt is, hogy nem él vissza gyöngeségemmel, mely - megvallom - már nagyon is uralkodik rajtam. De ez már így van. Szerelmes vagyok önbe. Tán nem is önbe, hanem az egész voltába. Az emberek, a

lányok és asszonyok is mind felemások. Nem bizom bennük. Ha látom őket, csak az egyik valójukat látom. Milyen a másik? Nem tudom. Önt látom, egészen látom, s ez vonz önhöz. S tudja, mire volna kedvem? Hogy beálljak a többiek sorába s kedvesemmé tegyem, erre éppen csak az első pillanatban gondoltam. De aztán mind jobban erőt vett rajtam a tudat, hogy ön ehhez sokkal jobb, s hogy nekem több kell. Őszintén szólva, nekem kedvem volna önt feleségül venni.

Szepesi Flóra egy darabig mereven nézett Helleyre, aztán térdre hullott előtte és megcsókolta a kezét. A gróf keze lágyan simította haját, s míg gyengéden fölemelte, homlokára lehelte az első és utolsó csókot, amit váltottak.

- Inkább ebben a pillanatban kést ütök a szivembe, semhogy erre vetemedjem.

- Tudom, tudom, - szólt szelid mosolyával a gróf - nem is azért mondom, hogy a feleségem legyen, hanem azért mondtam meg, mivel tudom, hogy ön erősebb a hivságos csábításnál. Nem vehetem feleségül családom miatt, noha minden büne mellett van olyan becsületes, mint akármelyik asszony.

- Nem, - szólt Flóra büszkén felegyenesedve, - ez az önérzetem tart engem fönn: különb asszony a becsületes asszonyoknál! Irigyen, mint a kutya, csatangolok a tisztességes társaság kerítésén kívül s cserélnék az utolsó tót napszámosnéval, de csak ami a tisztesség elismerését illeti, nem pedig a becsületet. Én, gróf ur, irigylem és megvetem azokat az asszonyokat, akik sohasem állották ki a tisztesség próbakövét, akik szeretetlenül adják el magukat egy akárkinek, noha nem éhesek az éhenhalásig, mint én voltam. Én, uram, sohasem mentem volna férjhez, ha nem talállok valakit, akit szivemmel imádok. És hihetetlennek tarthatja bár, de nekem eliheti: én, aki akárkinek a karjába döltem, aki megfizetett, egyetlen mentséget ismerek: a mindenható szerelmet. S tapasztalván a férfiak hitványságát, egyre kísért bennem az álom, hogy virrad az én szivemben is, talán ráakadok a legjobbra, vagy a leghitványabbra az emberek között s akkor legyen nekem isten irgalmas. Boldog volnék s nem élném tul a boldogságot. Mert mit reméljek én attól, akit szeretek?

Helley gróf félig csodáló, félig szánó pillantással nézett rá. A szivében mintha egyre fakadnának a rózsák, hogy nyomban elhervadjanak.

- Mit tűnődik? - kérdezte halkán Flóra.

- Elgondolkodtam a magam félszeg kis tragédiáján - felelt melancholikus mosollyal. - A fejem megderesedett s most új világba kell tekintenem. Mégis csak boldog ön, gyermekem, hogy remélni tudja azt, amiről nekem ebben a pillanatban le kell mondanom. Ellenfeleim jól mondják: don Quixote vagyok, aki eszméért küzd, holott az élet valódi tartalmát egy érzelem adja meg.

Flóra kaczagott.

- Ne beszéljünk többet erről, - szólt jókedvűen, - ne sirassa magát, nincs mit siratnia. Amilyen bölcs, mégis csak taníthatom valamire. Megtanítom nevetni. Ezt a fájdalmas mosolyt az ajkán ellenségemnek tekintem s minden erőmből iparkodom megsemmisíteni. Önnek nevetésre van szüksége. Ha fáradt, ha csüggedt, jöjjön hozzám, meg fogom nevetetni.

- Elfogadom, - szólt a gróf mosolyogva, de nem ingyen. Én is ajánlok önnek valamit. A feleségem nem akar lenni, legyen a barátnőm. Vagy nem, hadd beszéljek nyíltan: legyen a maitresse-em. Tekintse úgy, mintha egy vén bolond ajánlaná önnek fel a vagyona egy részét, azzal a különbséggel, hogy teljes szabadságot enged önnek s csak azt kívánja, hogy néha egy félórácskát kaczagtassa. Ezzel ön engem boldoggá tenne, mert nem állanék többé egy sorban - másokkal.

Flóra határozatlanul sütötte le a szemét.

- Eleve kijelentem, hogy a följánlott vagyonnak nem tulajdonítok fontosságot, folytatta a gróf, ha elfogadja ajánlatomat, tudni fogom, hogy nem a pénz kedvéért fogadta el. De nekem több örömöm telnék önben, ha függetlennek látnám, aztán jobb kedve is lesz, ha senki meg nem rontja. Nos, mondja, hogy elfogadta.

- S ha jön idő, mikor visszakérném a szabadságomat?

- Ez az idő sohasem jöhet, mivel nem vesztette el a szabadságát. Teljesen ura magának. S ha jön az az igazi érzélem, melyet vár, a vigasza leszek, ha balul üt ki; együtt örülök pedig önnel, ha jóra vezet.

- Elfogadom, - szólt Flóra - s adjon isten nekem erőt, hogy úgy legyen minden, amint e perczen áhítom.

- Amen, mondotta Helley és megragadta Flóra kezét. Hosszan az arcába nézett, s míg ajkára ismét rászállt tünődő, mélabús mosolya, hozzátette:

- Azért mégis csak úgy érzem, mintha ennek a tisztességes szövetségnek volna valami keserü mellékize. Hiába, csak boldogok azok, akik a tisztesség nevében élnek és a szerelem nevében élveznek.

*

Ebből a paktumból állt a Helley gróf regénye. Hűségesen megtartották mind a ketten. Akkor is, mikor Flóra azt a másik paktumot kötötte - Hernyány Györggyel.

III.

Ha Szepesi Flóra rendes látogatásait csak a léha és hitvány oldalukról ismerte, Hernyány György gondoskodott róla, hogy őt csak a megközelíthetetlen férfi-öntudat szempontjából ismerje meg. Ez a gavallér, anélkül, hogy tudatosan képmutató lett volna, Flórával szemben olyan magatartást tanúsított, ami tévedésbe ejtette volna az asszonyt akkor is, ha egészen közömbösen viseltetett volna vele szemben. Ahogy a gondviselés minden kreaturáját ellátja oly tulajdonságokkal, melyek kirendelt milieujében fegyverzetét teszik az élet küzdelmében, úgy ennek a tökéletesen üres, jelentéktelen embernek megadta a viaszkos lelkületet, a simulateséget, amely mindig a körülményekhez képest változik. Szepesi Flóra egy embert vélt megvásárolni magának, kinek személyében a férfinemet úgy megalázza, mint őt alázták meg a férfiak s ime büszke, rideg visszautasítást talált benne, kemény, hajthatatlan urat s észre sem vette, hogy mikor az az ur nem adja el magát, az árát mégis csak zsebre rakja.

Az első találkozás mámore után Hernyány György olyannak mutatkozott, mint aki keservesen megbánta gyöngeségét, de mártirja adott szavának. Úgy rakta zsebre a Szepesi Flóra pénzét, mintha jajszó nélkül türné az inkvizíció minden torturáját. A mellett láthatóan rejtegette a Flóra iránt benne kelt szerelmet, melyet mintha iparkodnék magába fojtani, félvén a gyanutól, hogy érzelme csak tettetett.

Szepesi Flóra is az első est keserü mámore után mintha szégyenlette és esztelennek találta volna ötletét. Nagyon, de nagyon szívesen visszaadta volna Hernyány-nak adott szavát, de hát meg volt fogva a saját hálójában. Mit csináljon? Ha, azt mondja neki: uram, én tegnap nem tudtam, mit beszélek, tekintse úgy, mintha nem egyeztünk volna meg semmiben - akkor Hernyány-t voltaképpen az utczára teszi, a nyomor kellő közepébe s halálba kergeti. Arra gondolt, amit Hernyány neki mondott: »Az életem nem az enyém, hanem az öné, tehet vele, amit akar.« Ezzel a kijelentéssel Flórára hárította át a maga életéért való felelősséget s az asszony természetesen nem mondhatta ki a szót, mely egy életnek véget vetne.

Hernyány György jött, komolyan üdvözölte és szembeült vele. A homlokán borus redő, az arcza beesve (nem a bűtől, hanem a dorbézolástól) s nézte Flórát, elnyelő szemmel, néhol a csodálat villant meg benne, de nyomban visszasülyedt konok apátiájába, valahányszor Flóra fölfogta tekintetét. Ez izgatta az asszonyt. Látta, hogy Hernyány szereti s imponált neki a rideg önuralom, az a mérhetetlen büszkeség, mely a legmélyebb megalázáson keresztül-csillámlott. A legképtelenebb helyzetben volt. Azon kapta magát rajta, hogy neki kell a rab-szolgája kedvét keresni, ahogy egy fogoly mókust iparkodunk az első időben fölvidítani. Mulattatta, nem sikerült. Lelkifurdalást is érzett, hogy ebbe a helyzetbe sodorta ezt a szegény fiut, aki viselkedése után nem volt arra való. Ha Hernyány a való voltát mutatta volna, mint első találkozásukkor, harmadnapra valószínűleg undorral kilökte volna. Csakhogy Hernyány az életét rakta erre a kockára, neki nem muló kaland volt Szepesi Flórával való találkozása, hanem arra építette egész existenciáját.

És jól épített.

Szepesi Flóra lelkülete különösen megváltozott irányában. Szánta és félt tőle. Imponált neki a béketűrés, melylyel szavának állt s tartásában az a visszautasító méltóság, melylyel a megkötözött óriás a gyermekeknek kinzását türi. A szive fölgerjedt, félelemből, tiszteletből heves vonzódás bontakozott ki s örömteli ijedtséggel mondta magának: ez a szerelem! A szerelem, melynek eljövételében hitt, melyet mindig a legmélyeségsébb boldogtalanságnak vélt, mert akit ő szeret, az érzelmét nem viszonzhatja, mivel nem tisztelheti szerelme tárgyát. Most itt van az a végzetes érzelem s incselkedő reménység biztatóan mutatta neki a jövőt. Mert ime,

épen olyan férfit szeret, aki minden férfiúi kiválóság mellett a sors mostohaságának az áldozata, mint ő maga. Úgy szólván, mind a ketten kívül állanak az emberi tisztesség törvényein.

Kívül és talán fölöttük. És Hernyány szereti őt, látja, érzi, hogy szereti. De természetesen nem szólhat, mivel a meglánczoltnak magamegadása nem tűnhetik föl másnak, mint meglapulásnak. Hogy adja értékére, hogy hinne a szavának? Hogy tegye, hogy Hernyány higgyen neki? Mert ő mélyen lent érzi magát vele szemben: hogy tegye azt, hogy még is leereszkedjék hozzá?

Komor, magába zárkózott lett. Hernyány látta, hogy virul a vetése és ujjongott magában. A szeméit behunyta, úgy gondolta el a gyöngyéletet, mikor ez a gyönyörű, hatalmas teremtés teljesen az eszköze lesz. Ó, mert Hernyány György nem csak jóllakni akart s nem csak a legkivánatosabb szeretőre vágyott, neki becsvágya is volt. Ez a bolondos, szép teremtés egyengeti majd neki az utat a hatalom és dicsőség felé is. Csak okosan kell megfogni a dolgot, György! menni fog, menni kell mindennek úgy, mint a karikacsapás.

Helley Antal gróf ezalatt csak szemlélte, figyelte Flórát s csöndben eltűnődött, mi történhetik voltaképpen véle. Valamit sejtett is. Hernyány Györggyel az előszobában találkozott egyszer, udvariasan kitértek egymásnak. Flóra pedig nem említette a grófnak ezt a látogatást. Innen gondolta, hogy ez a fiatal ember többet jelent a többenél, akik Flóránál bejáratosak voltak, de most már csak hiába való udvarlással s egy kis könnyű kedvű mulatsággal töltvén az idejüket. Ezekről Flóra egyre mesélt Helleynek jókedvű, találó szatirával. Az új jövevényről azonban nem szólt s különösen nyomott hangulatu volt. A kérdés izgatta a grófot, de hogy szóvá tegye, azt nem engedte finom, kiméletes érzése. Ha akarna beszélni, úgy is beszélne.

Egy hete mult annak a nevezetes találkozásnak. Flóra az ablaknál ül és ujjával az üveg párájába írta a György nevet. Mikor a komornája meggyújtotta a gázlámpát s kérdezte:

- Elmegy ma a nagysága?

Odaszaladt az asztalhoz s mintegy ragaszkodva a barátságos, meleg otthonhoz, azt mondta:

- Nem, Kata, ma itthon maradok s együtt vacsorálunk.

- Ejha! - szólt jólelkű, széles mosolygással a kövér, vén cseléd, - ez jót jelent.

- Hogyan?

- Valahányszor a nagyságos asszony egyedül van, mindig jól érzi magát. Azért is sokszor gondoltam már, minek is jár ide az a sok kinyalt, kifalt tolvaja az isten szép napjának.

Flóra jókedvűen kaczagott. Ez az öreg cseléd, a maga tudatlan egyszerűségében, bamba hűségével kimondhatatlanul vonzotta.

- Majd ha öreg leszek, Kata, akkor a pokolba kergetem őket. De most még fiatal vagyok s szeretem a férfiakat. Hát maga, Kata, nem szerette őket leánykorában?

- Verte volna meg az isten valamennyit, - szólt egykedvűen Kata, - vagy legalább azt az egyet, - tette hozzá halkán s kiment.

Flóra utána nézett mereven, elkomorodva. Azt az egyet! Lám, itt is tragédiára bukkant. A jó öreg, kövér Kata, a buta Kata, annak is volt egyje és isten csapását kívánja reá. Arra, akit bizonyára szeretett. Megborzongott és Hernyányra gondolt. Mindenki átkozza-e azt, akit szeretett?

Egy óra mulva visszajött a cseléd.

- Meg van terítve, - szólt egyszerű jókedvvel, ha éhes a nagysága, leülhetünk.

- Éhes vagyok, nagyon éhes, Kata, gyerünk.

Átmentek az ebédlőbe s a cseléd minden elfogultság nélkül leült urnője oldalán az asztalhoz. Bátran belenyult a tálba s urnőjének is, magának is töltögetett a boros palaczkból.

- Aztán mondja csak, Kata, nagyon haragszik maga a férfiakra?

- Én nagyságos asszony? Csak addig haragudhatik az ember, amíg szerethet. Én végzem a dolgomat, s ha nagyon össze nem szidnak, elég vagyok én magamnak.

- Aztán hogy is volt az, azzal az egygyel?

- Édes nagysága, hát hogy lett volna? Baka volt az ulánusoknál, szép, tollbóbitás sisakot viselt, a bajuszát meg hegyesre pödörgette. Ennyi volt az egész.

- Ennyi?

- Igen, aztán míg én is a parasztviganóban mentem vasárnap a ligetbe és egyszer a tenyereembe csapott és azt mondta: szeretsz-e engem holtig, vagy holnaputánig? És én azt mondtam neki: holnaputánig nem érek rá, de holtig, az már más. Szegény volt az istenadta, a lénungján kívül nem volt semmije, így aztán az én megkuporgatott bérem mind kikerült a spórkasszából, a szép fehéreneműm meg a zálogházba került. Aztán mikor a kórházból üzentem neki, nézné meg a kis fiát, ha hasonlít-e rája, azt üzente vissza, hogy mindjárt jön, elébb hadd térjen magához a nagy örömtől. Máig se tért magához. Beteg voltam, nyomorogtam. Szolgálatba se állhattam. Hát mit keressen még rajtam?

- Aztán nem látta azóta?

- Egyszer, mikor a fiam két hónapos volt, a promenádéra vittem az uraságom gyermekét, mert hát jó tejem volt, beálltam dajkának. Egy másik fehérszemélylyel volt. Mikor meglátott, el akart inálni, de rákiáltottam: álljon meg egy szóra, valami mondani valóm van még. Hetykén, mintha nem félne tőlem, elémbé állt és kérdezte: hát mi? - Ez ni, szóltam, és az arczába köptem.

- Szent isten, nem aprította össze a kardjával?

- Letörülte az arcját és röhögve odébb állott. Hej, ha legalább összekaszabolt volna! De ennyi se voltam már neki. Verje meg az isten.

- És a gyereke?

- Elpusztult, mint minden gyermek, akinek nincs igaz apja, igaz anyja.

- Aztán nem boldogtalan, Kata?

A kövér cseléd nevetett.

- Nem én, lelkem nagysága, megáldott az isten jó egészséggel s ahol egészség van, ott megvan minden. A nagyságos asszony is hálistennek nagyon egészséges.

- Mit akar ezzel mondani?

- Hát csak azt, ha rajta is megesnék... azaz mit is beszélek? A nagyságának nincs dolga szegény ulánus bakákkal, a finom nagy urak nem ejtik meg a szegény nőt a pénze kedvéért, van nekik maguknak is.

- Elég, Kata, - szólt elhalványodva Flóra - nagyon melegem van, lefekszem.

- Főzök egy kis téát, - ajánlta jó lélekkel Kata, - hevülés ez, nagysága, egészséges asszonyoknak szokott csak lenni. Egy kis forró téa megteszi.

- Jól van, jól, Kata, csak menjen!

Betámolygott a szobájába s leborult arczzal a divánra. Iszonyuan szenvedett. Az ömlengő reménykedés egyszerre csak széjjelfoszlott a Kata együgyü czélzására. Olyan világos, olyan rettenetesen világos volt minden. Ez az ember rászorult az ő pénzére, mint a baka a cselédére s amíg rászorul, addig szereti, amikor már nem várhat tőle semmit, otthagyja.

Lökd ki, lökd ki, mondogatta benne valami s a szive oly nehéz lett haragba fuló fájdmától, hogy a homloka égett s úgy érezte, a szeme kidülled a nagy forróságtól.

Az ajtó halkán megnyikordult, egy czipő ropogását is hallotta. Mintha villámos ütés érte volna, föl pattant. Hernyány György állt előtte, kalappal a kezében, komoran, alázatosan megszegve a fejét. A szobában nem égett lámpa. Az utcai fény épen csak két fekete árnyékot engedett látni, egy magas, hatalmas női árnyékot energikusan fölemelt fejjel, aztán nézi, nézi azt a másikat, aki mintha görnyedne a fejedelmi árnyék közelsége miatt.

- Hernyány György, - szólt Flóra forró, reszkető hangon, - a lelkébe akarnék látni.

- A lelkembe? - ismételte keserű hangon a férfi, s feje büszkén fölegyenesedett. - Gyönyörködni akar a vonaglásában?

- Hernyány György, - ismételte forró hangon Flóra, - a lelkébe akarok látni, hogy meg ne örüljek. A szívemet ezer ördög tépi és nem tudom, hogy mit higyjek. A gondolat fojtogatja az érzésemet, tudni akarom, melyiknek van igaza, mi vagyok én magának és ön tulajdonképen micsodám nekem!

Most már a férfi árnyéka teljesen kiegyenesedett, magasan parancsoló, szinte ijesztő arányokat öltött. Egy lépéssel közelebb lépett az asztalhoz s az öklével rátámaszkodott, úgy beszélt az asszonyhoz.

- Mit akar tőlem? Ámítottam én magát? Nem állok-e hűségesen adott szavamnak? Nagyon hidegnek talál? Leszek melegebb. Ha parancsolja leszek szerelmes is. De ha megunt volna, ha szabadulni akarna, akkor mondja meg és boldog leszek. Mert nagyon olcsó ár egy élet ennyi megalázásért.

Míg e szavakat mondta, szinte érezte a lenyűgöző hatást, amit Flórára gyakorolt. Az asszony-árnyék összegörnyedt, végre leroskadt a székre.

- Mit tegyek? Mit higyjek? - rebegett tehetetlenül. Majd ismét föl pattant. - Mondja meg, mit érez irányomban?

Hernyány egy pillanatig mintha küzködött volna magában. Nagyon vigyázott mindenik szavára, óvatosan kémlelte a hatást, s lelke egész ébersége e pillanatra fordult, mert érezte, hogy ez a döntő.

- Hogy mit érzek? - szólt rekedten, durván, - akarja tudni? Megmondom. Egyetlen vágyat, egy örületes, veszedelmes vágyat, mely ellen küzdök az első naptól fogva, hogy a vad mámorból magamhoz tértem. Szeretném megragadni és az arczába harapva, megfojtani a két kezemmel. Mert gyülölöm, a meghalásig gyülölöm magát, mivel nem szabad megmondanom, hogy szeretem.

- György, György! - sikoltott Flóra és térdre borulva a férfi előtt, elkapta a kezét és csókolta. - Én uram és parancsolóm!

- Flóra, Flóra!

Hernyány magához ragadta az asszonyt és ajkát odanyomta az övéhez. Fuldokló, hosszan tartó csókban forrtak össze s míg ez a csók tartott, az asszony lelke teljesen felolvadt az édes, önfeledt boldogságban, Hernyány pedig megelégetve ezt, gondolta:

- Szüret!

Boldogan suttogva ültek a divánon, magukról megfeledkezve, nem is hallották, hogy az ajtó nyílt. Csak a Kata hangjára riadtak föl:

- Itt a tea, nagysága, - szólt, - vagy alszik?

A szoba teljes sötétben volt, Kata nem láthatta őket.

- Nem, Kata, - szólt kaczagva Flóra, - gyujtsa meg a lámpát és hozzon még egy csészével.

- Csókolom a kezét, - szólt Kata meghökkenve, - nincs egyedül a nagysága?

Mikor meggyújtotta a lámpát s észrevette Hernyányt asszonya mellett, akinek a szeme csillogva szegződött a magában mosolygó fiatal emberre, egy pillanatra rajtuk felejtette a szemét, majd vállát vonogatva, tisztességtudóan ismételte köszönését:

- Csókolom a kezét, nagyságos ur. Mindjárt hozom a másik teát is. Pedig, - tette hozzá, gyanakodva nézve a fiatal embert, - jobb lett volna a nagyságának lefeküdni. Az ilyen hevülésre, amilyen volt neki, egyet aludni kell.

IV.

Ezzel Hernyány megnyerte a partiet, a többi úgyszólván Flóra csinálta meg. A theánál tervelgették a jövőt. Hernyánynak még csak ennyit kellett mondania:

- Még holnap megszerzem a szükséges papirokat.

- Miféle papirokat?

Hernyány édes, szerelmes pillantással nyújtotta kezét a kis asztal fölött Flórának:

- Hát, ami kell - az esküvőnkhez.

Flóra föluggott, kezét a szívéhez szorítva.

- El akar venni?

Hernyány csodálkozó, ártatlan arcot vágott.

- Hiszen szeretem!

- Nem, nem, lehetetlen! - kiáltott Flóra, inkább a maga édes gerjedelmét akarván lebirni, mint a férfival ellenkezni, - lehetetlen, lehetetlen.

Hernyány büszkén emelte föl fejét.

- S ugyan ki tilthatná? A rokonaimnak semmi közük hozzám, a világgal szemben meg tudok tisztességet szerezni a feleségemnek.

- A feleségemnek! - ismételte elbűvölve Flóra.

Hernyány megmaradt a büszkeség poseja mellett.

- Avagy azt gondolta, hogy szerelmem megtünné az eddigi viszonyt? A szeretője legyek, avagy ön a kedvesem! Soha! S bár értem habozását, mely becsületére válik, nekem nem szabad haboznom.

A felesége! Ime, most itt a válságos pillanat s Flóra emlékezett ugyan reá, hogy az ilyen ajánlatot ő csak a szerelem bizonyágának tekintené, de soha el nem fogadná, ám annyira csábos volt az a boldogság, hogy nem volt ereje ellentállani. Forró, édes könnyek között, szó nélkül engedte át magát Hernyány csókjainak, aki nem nyomhatott el egészen egy fanyar mosolyt, mert biztosan számított a Flóra ellentállására.

- Meg vagyok fogva, - gondolta, - de hiszen majd csak kivágom magamat.

S hirtelenében eltalálta, hogy kell a játékot a változott körülményekhez képest folytatni.

- Egyelőre azonban, - szólt »menyasszonyához« - mély titoktartást kérek. Ki kell várnom még azt a pozíciót, amelyről hathatósan meg tudjam védeni a világ ellen.

- Menjünk innen, idegen országba, vagy vidékre, ahol nem ismernek. Van egy szép birtokom Bácsligeten, zavartalanul megélhetünk ottan.

- Szökjem? Szégyeljem önt? Ohó, nem ismered akkor Hernyány Györgyöt. Itt maradunk és büszkélkedni akarok nőmmel. Azt se mondhassák, hogy csak a feleségem férje vagyok. Sohasem bántott a nagyravágyás, de te érted akarok valaki lenni. Még pedig a legközelebbi időben.

- És mi? - kérdezte Flóra feszülten.

Hernyány könnyedén nevetett.

- Volnék is valami, ha volnék, negyedéves jogász. Nincs diplomám s nem értek semmihez. E szerint nem marad más hátra, mint hogy képviselő legyek.

- Ez igaz, pompás eszme, - szólt Flóra és rejtelmesen mosolygott. - Tökéletesen igaza van.

Hernyány meg nem is akart egyebet. Tudta már, hogy a többivel neki nincs dolga, elvégzi azt Flóra, hogy a mandátumot tálcán prezentálják neki.

Sőt több is történt, amire nem is gondolt.

- Mondjad csak, édes, a képviselőséghez választói jogosultság is kell. Fizettél valaha adót?

- Amióta nagykoru vagyok, bizony egy krajczárt sem, erre nem is gondoltam. De majd gondolkodom rajta, mint lehetne ezen segíteni. Azt hiszem, egy fél esztendő múlva lesznek a választások, addig egyengethetem az utamat.

- Minden bizonynyal - szólt Flóra és ismét ajkán volt az a rejtelmes mosolygás.

- Hisz ez az asszony valóságos csudakincs! - gondolta Hernyány, mikor éjfél után elbucsuzván Flórától, az orfeumba ment. - Ki se kell mondanom kívánságomat, már teljesíti. Alig telik le egy pár hónap s Flórika lelkem azzal lep majd meg, hogy minden megtörtént, csak tessék elmondani a programbeszédet. Természetesen, nagyon meg leszek lepve. Hiszen csak nem rontom el szegénynek az örömét!

Az orfeum nagy nézőtere félig homályban volt már, de a másik kivilágított részén, egymástól némi távolságban, ültek az asztal körül Budapest élni tudó urai, művésznők társaságában. Itt is volt *tout Budapest*, a modem élet előkelősége és salakja. Fialat mágnások és öreg kitűnőségek, egysorban a sikkasztó magánhivatalnokkal s a börze hiénáival, emberekkel, akik sietnek vad orgiákban tuladni a pénzükön, mely holnap talán már nem az övék. »Csak az van, amit elköltünk.« Ez a börze-bonvivantok jelszava, mely szerint élnek, mig meg nem perdül fölöttük a dob s lesz belőlük börziánerből börze-galoppin, vagy Amerikába igyekvő kéjutazó.

Itt találta meg Hernyány is az ő kis eliziumát.

Adolf, a pinczér, horgas orra alatt mézédés, alázatos mosolylyal, tartásában azzal a szemtelen meghittséggel, amely csak orfeumi pinczérnél lehetséges, sietett elébe s a szalvétát lengetve, üdvözölte.

- Nagyságos ur, egy uj excentrique, vörös és tüzes, gyönyörű szép.

- Jóllaktam már, - szólt Hernyány, - csak inni akarok.

Valaki a legszélőbb páholyból integetett neki.

- Szervusz Péter.

- Hozott-az isten, Gyurikám, e szende báránycák tanyájára, - szólt Péter, aki nem volt más, mint dr. Bertalan Péter, az orvosi fakultás esze, két kifestett szépség közé szorulva, kiket egy-egy karjával átölelve tartott, mig az egyik pezsgőt öntött a szájába.

- Az egyiket átengedem, - szólt Hernyányhoz, - ha mind a kettőt elvállalod, fizetem a pezsgődet is.

- Csak tartsd meg magadnak, - szólt Hernyány nevetve, - ki vagyok facsarva, mint a citrom.

- Aztán ki facsart ki, hé? Az a Flóra, nemde?

- Szerénységem tiltja, hogy erre igennel feleljek. Remek egy állat és milyen szerelmes tud lenni, milyen szerelmes!

A lányok röhögtek s ocsmányságokkal kommentálták a Hernyány szavait. Bertalan Péter hátradőlt a székén és behunyta a szemét, majd a nyelvvel csettintett:

- Hej, ha ismerted volna - leánykorában.

- Hogyan, te már akkor ismerted?

A doctor bibircsókos orra szederjessé vált, vigyorgó orcája eltorzult a visszaemlékezés izgalmas hatása alatt. Majd csufos röhögéssel ellökte magától az egyik rátehénkedő leányt.

- Menjetek a pokolba, olyan csókot sohase kapok többé, mint az, amit akkor neki adtam.

- Leánykorában? - ismételte Hernyány lihegve.

- Hej - sóhajtott a doctor, mintha valami szép álomra emlékeznék vissza - szép idő volt ez! A pofám akkor is olyan csuf volt s akkor is hátborsózva csókoltak a leányok. Szobalányok voltak akkor, tette hozzá csúfosan, mert nem voltam még a híres doktor s a zsebemben sohse csörgött több husz krajczárnál. No, de Flóra megérte akkor az utolsó husz krajczárt.

- Hogyan, te voltál az az orvosnövendék, aki fölszedte az utczáról?

- Te is tudod? Én voltam, lelkemre mondom, ez volt egyetlen nemes cselekedetem, amit nem bántam meg.

- Meghiszem - nevetett Hernyány - szegény még most is megemlegeti a jóságodat. Hanem mondd csak, szebb volt akkor, mint most?

A doktor kéjesen hunyorgott a szemével.

- Tudod, arra bajos felelni. Szereted-e a félig ért baraczkot? A husa kemény és egy kicsit fanyar, megcsipi a nyelvet, de aki szereti, épen azt az érdességet szereti. Nohát egy olyan félig ért baraczk volt akkor Flóra és egy kicsit lázas is volt, isteni állapot. Nero egy ilyen lényért felgyujtotta volna a világot. Most pedig, de hiszen arról, hogy milyen mostan, te szólhatsz, te, te szerencsés utód!

- Ma érett baraczk, - röhögött Hernyány - és én szeretem az érett baraczkokat.

- Mint mi vagyunk, - szólt az egyik lány.

- Vaczkor vagytok, - szólt a doctor, - még pedig férges vaczkor, épen arra jók, hogy az ember, amikor disznónak érzi magát, legyen megfelelő társaságban.

Közben az egyik pezsgős üveg után kiürült a másik s az egyik trágár szót követte a másik. Hernyány neki hevült s a harmadik üvegnél már ölében ült az új excentrique, a vöröshaju Anna Thomson, mogyorónyi, pirosra festett szájával szürcsölve a poharát s közbe-közbe csókolván a Hernyány arcját. Ez pedig mind egyre Flóráról beszélt, éktelen henczegeccsel leföftvén, ez asszony mennyire belébolondult s hogy harapdálja ölelés közben az ajkát, hogy belevérzik.

- Hiszen láthatjátok, - szólt, kicserepesedett ajkára mutatva, - sokszor úgy fáj, hogy el is lököm. Nagyszerű asszony, remek.

- Sok pénzed van? - kérdezte a doctor.

- Telik, - szólt büszkén Hernyány.

- No, azt ne mondd, a Flóra csókja forró és a keze mélyen nyul a szeretője zsebébe. Vigyázz, hogy maradjon benne annyi, amennyiből a mai költségedet megfizethessed. Revolverre valót majd ő ad, elég nagylelkű hozzá.

- Az igaz, hogy nem olcsó, henczegett Hernyány. De eb, aki bánja! Az őseim mind asszonyokért mentek tönkre. Nem akarok különb lenni náluk.

- Nem is leszél, szólt a doctor röhögve, - a viszontlátásra, a bonczoló-asztalon.

Hernyány kaczagott.

- Nem bánom, ha ugyan meg nem előzől.

- No, no, szólt a doktor és szeme az italtól fátyolosan, mint a bagolyé, szegződött rá. Sok ember és sok kedves lányka a ti sorotokból, báránykáim, akikkel együtt mulattam, került már a késem alá és én tulélek mindenkit, nem hiába neveznek Hiéna Péternek.

- Vessz meg! kiáltott Hernyány, addig azonban igyunk a szép Flóra egészségére.

*

Ugyanakkor Flóra nyugtalan hánykolódás után egyszer csak fölkelte ágyából és gyertyát gyújtott. A szive olyan tele volt, ujjászületettnek, másnak, nemesnek érezte magát és belső indulata hajtotta rá: letérdelt a puszta földre és sok, sok év után először imádkozott - a vőlegényeért.

V.

S míg ez az ember kialudta ronda orgiájának mámorát, Flóra elmerülve a jövő tervelgetésében, meghányta-vetette, miként is tehetné meg a leggyöngédebben, amit tenni akart, hogy ne sértse a férfi önértését s ne tegye ki magát annak, hogy amit ad neki, azt büszkeségében visszautasítsa. Végre megtudta. Felöltözött, kocsiba ült s fölkeresett egy közjegyzőt. Ott formasierinti adásvevési szerződést állíttatott ki, mely szerint ő eladja, Hernyány György pedig megveszi a bácsligeti ötszáz holdas birtokot, kastélylyal, fundusinstruktussal egyetemben. Egyszersmind elismerte a vételár hiány nélkül való átvételét.

Mikor az irás a kezében volt, olyan boldognak érezte magát, hogy ott a kocsijában elkaczagta magát. S valósággal kéjelgett a gondolatban, hogy ime nyújtott valamit szerelmesének, amit az vissza nem is utasíthat, mert hát erre multhatatlan szüksége volt, megválasztatása érdekében.

Mikor hazaért, éppen ott találta barátját, Helley Antalt. A karjába sietett s szenvedélyesen magához szorítva a gróf arcját, sirva, nevetve mondogatta:

- Olyan boldog vagyok, olyan nagyon boldog vagyok!
- Nyilatkozott? kérdezte a gróf, valamiképen lecsitítva Flóra áradó örömrésztét.
- Szeret! kiáltott ez boldogan, szeret, szeret és én olyan boldog vagyok.
- És - úgy mondta, hogy hihet neki?
- Nőül akar venni.

A gróf fölállt, megragadta Flóra kezét s meghatottan szorongatta.

- Becsületes ember, szólt, most már én is oszthatom örömét.

Ugyan melyik ember, aki Helley gróf lelkitisztaságának csak tizedrészével nézi a világot, a kinek fogalma sincs az aljas önérdek feneketlenségéről, nem mondotta volna Hernyányról: becsületes ember! Dr. Bertalan, vagy Hiéna Péter, ha Flóra elmondja neki a történetet, bizonyára csufosan kaczagott és azt mondta volna: a becstelen! Mert sülyedt lelkével rögtön átlátott volna a szitán s tisztában lett volna azzal, hogy aki olyan nőt, mint Flórát, feleségül akar venni, az már nagyon kétségbeesett existencia, aki az utolsó szalmaszálba kap. De Helley Antal nem láthatott benne mást, mint a hatalmas érzelmek becsületes diadalát az előítéleten s tiszteletet is érzett a fiatal ember iránt, aki ily bátran és egyenesen szembe mer szállni a közfelfogással.

- És most mi lesz?
- Titok, egyelőre titok. Györgynek előbb rendeznie kell a viszonyait. Azt mondja, valami akar lenni előbb, hogy méltó helyet biztosítson nekem a társaságban.

Helley gróf el volt bűvölve.

- Szégyenlem magamat, - szólt őszintén, - szégyenlem magamat e fiatal emberrel szemben. Megvallom, hogy tudatomban természetesnek találtam volna, ha félrevonulnak s valami rejtett zugban, vagy idegen országban élvezik boldogságukat. De hogy ennyire erős legyen, s nyíltan, emelt homlokkal nézzen a világ szemébe, megvallom, hogy ehhez a gondolkodásnak oly nemessége kell, amelylyel szemben eltörpül az én önértetem. Ön boldog lehet, Flóra, igazán boldog lehet.

Kellett-e több, mint ennek a félistennek az elismerése? A Helley gróf magasztalása Hernyány György alakját szinte glóriával övezte s most már megremegett a szive: Istenem, hát megérdemlem-e az ő szerelmét? És megeredt a szava és mesélt, mesélt a grófnak Hernyányról, az ő nagy jelleméről, az ő férfiasságáról és szerelme mélységéről és a gróf hallgatta áhitattal, tisztelettel s nemes lelkéhez árnyéka sem fért a kétségnek.

- És most, kedves barátom, az ön segítségére szorulok, hogy teljesen boldog legyek. Hernyáynak pozíció kell, szerezze meg neki.

- S miféle?

Flóra hamiskásan kaczagott.

- Nem tud semmit, hadd legyen képviselő.

Helley gróf homloka elborult.

- Nem az olyan kiváló egyéniségeknek való, mint ő. Keserűen fog csalódnai, mint magam.

- Ó nem, nem - szólt Flóra, Hernyány fiatal, folytatni fogja az ön művét.

- S oda fog jutni, ahová én.

- Ne féltse őt, barátom, ki tudja? Hátha sikerül neki, ami önnek nem sikerült. Aztán, ha nem is bizonyos, a közérdeket csak nem szabad megfosztani egy ilyen embertől!

- Az igaz, - szólt a gróf meggyőzve, adja isten, hogy úgy legyen. De kérdés még, vajjon osztja-e politikai meggyőződésemet. Az ellentáborban nekem nincs kellő befolyásom.

- Azt nem tudom, - szólt Flóra is elgondolkodva. Ezt meg kell még tudnom.

- Ha meggyőződéssel nem ellenkeznek, épp meg volna a kedvező alkalom. Megüresedett egy mandátum, melyet nekem ajánlottak föl. Én természetesen visszautasítottam, de ha ajánlhatnám Hernyányt, megválasztanák, akár csak magamat.

- Meg kell tudnunk a politikai meggyőződését.

Ebben egyeztek meg. És ha a falaknak életük volna, ezek a falak, melyek között Hernyány György is lélezett, kaczagtak volna e két teremtes isteni naivságán.

VI.

- Valamit kérek tőled, szólt Flóra, édesen hizelkedve Hernyányhoz, abból, hogy szó nélkül megteszed, fogom látni, hogy igazán szeretsz.

Hernyány, aki Flóra szeméből már kiolvasta, hogy amit tőle kérni akar, nem lehet a legborzasztóbb, sőt valószínűleg olyasmi, aminek ő rendkívül meg fog örülni, leereszkedő jósággal mosolyogva, biztatta:

- No halljuk, drágám, mit tegyek?

- Ird alá ezt, szólt Flóra s elébe tette az adás-vételi szerződést. De előbb ird alá s csak aztán olvasd el.

- Legfőlebb olyan váltó, melyet ő eszkomptál majd, gondolta Hernyány és az áldozatkészség, a vak bizalom határozottságával nyult a tollhoz és odakanyarította a nevét.

- Akár meg se mondd, micsoda. Majd nevetve tette hozzá:

- Ha a halálos ítéletem volna, úgy is érvénytelen: az én aláírásomra nem akaszt a hóhér.

- Hát megmondom, micsoda. De nem haragszol meg?

- Nem, nem, hiszen, ha tartasz tőle, ne mondd meg. Legyen a te titkod.

- Megmondom, szólt Flóra s még mindig kereste a szavakat. Hát tudod, szükség volt rá, hogy választó-jogod legyen.

- Nos, mi az?

- Egy irás, melylyel nevedre iratjuk a bácsligeti birtokot.

Midőn Hernyány homlokán kelletlen ránczot látott, végig simította a kezével:

- Megigérted, hogy nem fogsz haragudni.

- De ilyet, édes!

- Hiszen úgy is egyre megy, kinek a nevére szól, magyarázta Flóra, úgy is közösen élvezünk majd mindent.

- Az igaz, koncedálta Hernyány, de mégis... hej, hogy én nem foglaltathatlak aranyba.

- Ölelj meg, ez a legdrágább foglalatom.

- Földbirtokos már volnék, gondolta magában Hernyány, mikor a kivánt foglalatot szolgáltatotta, vajjon mennyit ér meg ez a Bácsliget?

Szórakozottan forgatván az irást, azt is megtudta belőle.

- Százhuszezer forint, kezdetnek elég.

- Haragszol, drágám? kérdezte még mindig aggódva Flóra.

Hernyány az ujjjaival idegesen dobogtatott a Flóra arczán, majd megcsókolván a homlokát, végül kijelentette:

- No, nem haragszom, édes, sőt meg is köszönöm. De igérd meg, hogy jövőre nem teszel semmit, mielőtt nem szóltál nekem.

- Pedig már is tettem, ismerte be aggódva Flóra.

- Mit, mit?

- Helleynek szoltam, hogy legyen segitségedre a képviselőségben.

- És?

- Kész örömmel megteszi s volna is már most egy kerülete, de egy bökkenője van a dolognak.

- Mi az?

- Hát az... ugyan édes, milyen a te politikai meggyőződésed?

- A politikai meggyőződésem? A politikai? Már mint az, hogy melyik pártot támogatnám?

Volt oly vigyázatos, hogy előre nem nyilatkozott. A sok kérdést megtoldotta még egygyel:

- Mért vagy kíváncsi a politikai meggyőződésemre?

- Hát azért, édes, mert azt a kerületet Helleynek ajánlották föl s csak akkor adhatná át neked, ha te is az ő politikai meggyőződését követnéd.

Hernyány mélyet lélegzett.

- Ez szerencse, - szolt, - mert bizony ha Helleyt nem követném, mióta gondolkodni tudok, hiába ajánlaná föl nekem támogatását.

- Igazán? - örvendett Flóra és édesen kaczagott örömeiben. - Oh, mennyire boldoggá teszel. Helley híve vagy?

- Testestül-lelkestül, mint minden igaz magyar ember. Sőt többet mondok: mint minden tisztességes ember. Mert mi voltaképen a Helley Antal programja? A becsületesség. A mai korrupct viszonyok mellett lábra kapott a tan a kétféle becsületről. Más a politikai becsület és más a privát becsület. Lehet valaki igen tisztességes magán személyében, ha a politikában hazudik és csal is. Nos, ez silány okoskodás. Nincs kétféle becsület. Aki a miniszteri székből hazudik és csal, becstelen, mintha a kaszinóban tette volna.

Hernyány egészen kihevült e mondásában. Az arcza lángolt, a szeme szikrázott. Ugy állt ott, mint egy kis Herkules, aki a korrupctió-hydra fejét akarja levágni.

Flóranak pedig megremegett a szive gyönyörüségében. Ime Hernyányban megtalálja a Helley gróf lelki kiválóságát. Helley sokat beszelt neki politikáról s különösen azt a tant a kétféle becsületről ostorozta. Ime Hernyány lelke találkozott amazéval, akit az egész ország, még ellenségei is, a legnagyobb tisztelettel környékez. Arra nem is gondolt, hogy ezeket a nemes szavakat Hernyány akármelyik nap olvashatta a Helley-párti ujságokban.

Hernyány arcza azonban egyszerre elborult.

- Hadd legyek egészen őszinte, kedves, szolt elkomorodva, én Helleyt, mint embert csodálom, mint politikust evangéliumomnak tartom. Mégis jobb szeretnék a magam erejéből boldogulni, mint az ő segitségével.

- Miért?

- Mert... mert... most már én kérlek, hogy ne haragudj rám, mert nem tudom egészen, mi is neked Helley s a tisztesség megengedi-e, hogy tőle szolgálatot elfogadjak?

Flóra arcza biborba borult. Ez a fordulat kinosan is érintette, de meg boldogította is. Hernyány féltékeny! Kell-e nagyobb bizonyság a szerelme erőssége mellett?

- Esküszöm neked, barátom, hogy Helley gróffal soha másképp, mint a legtisztább barátság formái között nem érintkeztem. Baráti jóakaróm, szinte apám ő.

Hernyány megszorította és megcsókolta mind a két kezét.

- Köszönöm, ez megnyugtat. S egy perczig sem fogok habozni, hogy hozzá siessek s az ő kezéből vegyem a lehetőséget hazám szolgálatára és a te boldogításodra.

És egy perczig sem habozott és sietett Helleyhez. Ugy járt silány, kapzsi czélja után, hogy akivel csak találkozott, nemzeti hősnek nézte.

Helleyvel könnyen boldogult. Ez a nemes lélek hitt a sima álarczban, a lelkes szavakban, melyek az őszinteség hevével s az ifjuság rajongásával törtek ki belőle s elcsüggedt hazafi szívében sarjadzott az örömteli remény, hogy találkozott egy ifju, erős lélekkel, aki az ő küzdelmét folytatni fogja. Személyesen kísérte le a kerületbe s ajánlotta be hiveinek, kiállt a szószékre is és támogatta a Hernyány programmbeszédét. S nem telt bele négy nap és Hernyány György képviselő volt, óriási többséggel győzvén le kormánypárti ellenfelét.

VII.

Ki volt boldogabb Flóránál?

Az az igaz, mély boldogság töltötte el, melyet csak valaki másnak, akit szeretünk, a szerencséje kelthet. Anya így örvend a fia dicsőségének, mely elragadja csöndes köréből. A Flóra boldogsága is ilyen önzetlen volt, mert hiszen belevegyült az aggódó kétség is, mely már-már lelkifurdalásnak is bevált. Magához kösse ezt a ragyogó tehetséget? ezt az ifju lelket, mely büszkén, sasszárnyakon emelkedik a magasba? Szabad ezt tenni? Nem követeli-e tőle a becsület, a tisztesség, melyet Hernyány említett, hogy kezet nyujtva neki, mondja: nincs jussom teherül nehezülni lelkedre s utját szegni dicsőségednek.

Teljes odaadással szeretvén Hernyányt, észre sem vette, hogy hónap mulik hónap után és Hernyány György egy szóval sem emlékszik meg jegyességükről, annál kevésbé esküvőjükről. A képviselő úr különben is nagyon el volt foglalva, kevesebb időt szentelt most szerelmének, mint azelőtt. De mindennap mégis csak beállított hozzá, többnyire este és éjfél után távozott. Ilyenkor szeretetreméltó volt és jókedvű és hűségesen elmesélt Flórának mindent, amit az nap végzett.

Bizony sokat kellett végeznie. Az országgyűlés bezárása a küszöbön volt, lázas izgalom uralkodott a Házban is, az országban is. Az ellenzék sokat várt az új választásoktól s biztosra vette, hogy megbuktatja a kormányt.

Hernyány a legbuzgóbban vett részt pártja agitációjában. Ő is bizott az ellenzék győzelmében s mindenképen azon volt, hogy az első sorban lássák. Ki tudja? Miniszterség is nézhet ki számára ebből a forrongásból. Minden kérdésben felszólt s a szakismeretek hiányát ügyesen tudta az ujságokból szerzett információkkal leplezni. Azt hitték, hogy ez a fiatal ember mindenhez ért. A mellett egyre csak a tisztesség szempontját feszegette a kormány minden ténykedésével szemben és gyakori interpellációkkal kiterjesztette figyelmét a Házon kívül történő visszaélésekre is. Bizony, a minisztereknek sok dolguk volt vele s kényelmetlennek érezték, ami a jelentőségnek első, fontos stádiuma.

Ami a Flórával való házasságot illeti, Hernyány annyira sem gondolt vele, hogy nem akarta volna megkötni. Egyáltalán nem törődött vele, mint a könnyelmű adós az adósságával, melynek határozott lejárata nincs. Néha, amikor együtt ültek, eszébe jutott, álomszerűen:

- A feleségem lesz? Ugyan, ugyan, szinte hihetetlen.

Majd olykor, amikor Flóra mosolyogva, odaadóan elébe sietett, valami unalom féjét érzett. A csókjáival jóllakott már, lanyhán viszonzta ölelését s ilyenkor gondolta:

- Nőül vegyem, mikor már most is meguntam?

Majd utána gondolta:

- Elvégre is, egyre megy.

Flóra háza már régebben megszűnt találkozója lenni a mulatni szerető társaságnak. Visszavonultan élt és barátai, akik eleinte még föl-fölkeresték, lassanként teljesen elmaradoztak. Úgy tudták, hogy Hernyány teljesen magának foglalta le, persze busás pénzen, szeretőjének s csak azon csodálkoztak, hogyan győzi egyre pénzzel ezt a költséges mulatságot. Egyik-másik még fönnakadt a vastag barátságon is, mely közte és Helley között beállott. Mert bár a nagy tömeg előtt Hernyány mint a legtisztességesebb politikus szerepelt, szűkebb körben nagyon is tisztában voltak, hogy politikai magatartása csak komédia, de mivel a politikában mindenki

komédiázik, nem akadtak fönn rajta, sőt teljes elismeréssel voltak irányában, választván ő valamennyi között a legháládatosabb szerepet.

A nemzet fiatal Catója különben hűséges látogatója maradt az orfeumnak s zártkörű asztaltársaságot alapított Hiéna Péterrel és Alvinczy Gáborral, az idealista költővel, aki, mint tudva vagyon, Petrarca-szerű verseit Mizi Mimihez, az orfeum fiatal bécsi kuplé-énekesnőjéhez intézte, akivel - úgyszólván - vadházasságban élt. Ez a trifolium majd minden éjszaka együtt volt lefoglalt páholyában. Alvinczy és Hernyány néha el is maradtak, de az orvosi fakultás díszre rendületlenül kitarzott est-est után s ha Alvinczy vagy Hernyány jöttek, ott találták három nagy pezsgős palack s vagy ugyanannyi orfeum-hölgy társaságában.

A pénzügyi helyzet a lehető legfényesebb volt, legalább reá nézve. Flóra, hogy ne legyen közöttük sohasem szó pénzről, százezer forint erejéig nyílt hitelt nyitott neki bankárjánál. Igaz, hogy ehhez képest kénytelen volt a házat is jelzáloggal terhelni s a maga szükségleteit is vagy felére redukálni. A százezer forint rohamosan olvadt s csak akkor állt be némi stagnáció, mikor Hernyány a kaszinóban vagy két héten keresztül állandóan nyert s vagy huszezer forintot harácsolts össze. A bácsligeti termése is már az ő kasszájába folyik. Flórának nem maradt más jövedelme, mint a házbérösszeg, melyet háza felső emeletei után kapott, de ezzel tisztességgel beérhette, a zajos estélyek beszüntetése után.

Igy történt, hogy közöttük pénzről szó soha sem volt s Flóra boldog könnyelműségben élt, nem is tudván róla, hogy ha a Hernyány költekezése így tart, alig két esztendő múlva úgy elolvad a vagyona, hogy betevő falatja sem marad.

Hernyány pedig, a könnyelmű emberek szokása szerint, egyáltalán nem gondolt a pénzzel, a míg tartott. Azonkívül meg nem is mérhette a Flóra vagyoni erejét és különben is, mi köze neki ahhoz? Ha sülyed a hajó, a patkány ott hagyja és Flóra neki csak egy hajó volt, mely megmentette a vízbefulástól. Az ilyen hajót az ember otthagya, mihelyt partot ér és Hernyány - hála istennek - mind a két lábát megvetette már a szilárd anyaföldön.

Május volt és a Flóra szobája tele volt orgonavirágokkal. A tavasz minden bűbája vette körül, erős virágillat a szobájában, virágzó szerelem a szívében, dal az ajkán. Órák hosszat ült az ablak mellett és himezgetett, nehéz aranyhimzést a Hernyány szobája számára. Ki-kitekintett az ablakon, majd behunyta a szemét, kéjesen meg-megremegve egész testében, midőn a Hernyány csókjaira gondolt. Akkor, ezen a tavaszon volt ő igazán boldog s érezte úgy, hogy megmenekült a boldogság révébe egy egész örökkévalóságra.

S ekkor Hernyány még fokozta is boldogságát.

- Kedvesem - szólt - a pünkösdi szünetet felhasználhatnók egy kis kirándulásra. Nem mennénk le Bácsligetre?

Képzhető-e nagyobb gyönyörűség? Van-e nagyobb üdvösség a paradicsomban, mint a szerelmes együttlét vele, a szeretett bálványnyal? Mily lázas izgalommal leste a napokat, mik elválasztották a pünkösdi ünnepektől, mily boldogan készülődött erre az utra, az előzetes nászutra, mint Hernyány tréfásan nevezte. Milyen lassan multak a napok s mikor bekövetkezett az utolsó, milyen lassan multak az órák, míg végre együtt kihajtottak a pályaudvarra és elfoglalták a kupéjukat!

Csak ott ütődött meg kinosan, kellemetlenül: nem mentek egyedül, Hernyány vendégeket is hívott magával a birtokára. S még milyen embereket? Hiéna Pétert és Alvinczyt, a költőt, két élő emlékét az ő szégyenletes multjának. Az egyik pláne a mult gyűlölt okozója, Hiéna Péter, az a gyalázatos ember, aki visszaélt nyomorult helyzetével s az éhhalállal küzdődöt belelökte a bűn fertőjébe. A szíve kinosan vonaglott, mikor a pályaudvaron fogadnia kellett ennek az undok embernek csufondáros üdvözlését s látnia, milyen kaczagós bizalmassággal érintkezik

vele Hernyány György, aki pedig tudja, miye neki ez a doktor, ez a hiéna s tud vele kezét szorítani s meghívja vele együtt, hogy boldog együttlétüknek minden perczét megkeserítse gunyolódó, vérfagyaláló kaczagásával.

- Minek hívtad? - szólt mély fájdalommal.

- Ne légy gyermek - sugta vissza könnyedén Hernyány - ki nem állhatom, de mulatságos ficzkó. Aztán szükségem is van reá. Majd meglátod.

Szüksége ugyan nem volt reá, de volt benne még valami az éhes jogász pökhendiségéből, szükségét érezte, hogy barátainak megmutassa jövedelmének forrását, hadd lássák a birtokát. Ez az érzet késztette reá, hogy pezsgőzés közben, mikor utazását emlegette, könnyedén odavesse:

- Jertek ti is velem, oda lent is lehet jól mulatni.

- Helyes - szólt a doktor - s vigyük magunkkal ezeket a báránykákat is.

- Az fölösleges - nevetett Hernyány - magammal viszem Flórát.

- Éljen! - kiáltották lelkesülten - ha Flóra is ott lesz, minden szükségletünkről gondoskodik.

Képzeltető, hogy érezte magát Flóra, aki már teljesen elidegenedett előbbi környezetétől, mikor újból együtt kellett lennie velük és tünni az ő szabadszáju viselkedésüket, melyet most már teljes förtelmességében ismert fel. A doktor csufos mosolygásával egészen közel hajlott az arczához s tekintetét iparkodott belefurni az övébe, mikor mondta:

- Báránykám, de soká birtad ki ezzel. Reményilem, Bácsligeten szükségét érzed már a változottságnak.

Flóra nem felelt, csak a szemével segítségért esdve nézett Hernyányra. Ez mélységesen elröstelte magát, mert a kétszinü játékot egyszerre kétfelé kell most játszania s átkozta könnyelműségét, hogy erre hamarabb nem gondolt. Nem mertte észrevenni a Flóra esdő tekintetét s azzal háritotta el egyelőre a kellemetlenséget, hogy kivett a zsebéből egy csomó kártyát, indítványozva:

- Barátaim, okosabb lesz most, ha ez után látunk.

- Helyes - röhögött a doktor.

- Helyes - szólt a költő is s mig leült, félkarjával átölelte Flórát s meg akarta csókolni. Ez ellökte s egész testében reszketve, szólt:

- György!

- Ugyan ne gyerekeskedjete - szólt amaz szörnyü zavarban - és osztott. Játszol te is, Flóra?

- Nem - szólt ez kurtán s megvonult az ablaknál s a táj nézésével iparkodott fölzaklatott lelkületét csillapítani.

- Flórika csak a szerelemnek él, a szerencsét ránk bizza - szólt Hiéna Péter - s mondhatom, mikor Flórikáról van szó, mindnyájan mondhatjuk, hogy részünkről a szerencse.

- Ugyan hagyd el, - fakadt ki György - vagy kártyázunk, vagy nem.

- Jó, jó, már csupa ándung vagyok, - csitította a doktor, - de mikor az ember szeretetreméltó, hát nem igen tagadhatja meg magát. Ugy-e, édes báránykám?

Ezzel belefogtak a játékba, a bankók csakúgy röpültek és Flóra egy negyedóra lefolytával rémülten tapasztalta, hogy nemcsak ez a két ripók, hanem Hernyány is teljesen megfeledezett róla, kidülledt szemében csak a játék szenvedélye lobogott. Mikor kártya van a férfi kezében, a nő hiába versenyez a színes lapokkal.

Ugyan miben nem talál egy szerelmes nő megnyugvást, amikor megnyugvást keres! Egy óra leforgása alatt már azon is vigasztalódott, hogy Hernyány szó nélkül türte barátjai részéről azt a trágár magaviseletet vele szemben. Hiszen egyelőre még titok, még nem tudja senki, hogy ők jegyesek, egyenesen botorság lett volna tehát Györgytől, ha rendreutasítja ezeket az embereket, akik nálánál régibb ismerősei. Sőt sajnálta is Györgyöt: szegény, bizonyára jobban szenved még nálánál, de szó nélkül tűrnie kell, mivel ő, Flóra, nem olyan nő, mint a többi, akit a vőlegénye megvédhet a tolakodók ellenében.

Mikor egészen megnyugodott már akkor végtelen hálát érzett Hernyány irányában, amiért a kártyázást proponálta. Most már - úgy vélte - érti. El akarta vonni ez emberek figyelmét tőle s így nyugalmat szerezni neki az egész utra. Lám nem is tudják már, hogy rajtuk kívül van még valaki a kupéban. A doktor, aki örökké gunyolódik és röhög, amikor kártyát szorongat a kezében, rettenetesen komoly, a szeme kidülled és homlokáról szakad a hideg verejték. Az a másik pedig reszket, mint a nyárfalevél s amikor szól, rekedten üvöltve szakad melléből a hang, mint a fenevadé. Eddig is utálta őket, most megborzadt tőlük. S valósággal másodszor szeretett bele Hernyányba, aki elegáns könnyűséggel játszott, mintha babba menne s csak a szeme csillogott - nem annyira a sovágástól, mint az élvezettől. Az is igaz, hogy ő lehetett leginkább jókedvű, mert halomba gyűlt előtte a pénz s mikor Szabadkára ért a vonat, a költő már hozomra játszott, Hiéna Péter pedig káromkodva csapta le a kártyát:

- Ha hazamegyek, kénytelen leszek egy pár páczienszt megnyúzni, különben az Adolf hitelére szorulok ebben a hónapban.

- Kérlek, szólta Hernyány nevetve, szívesen rendelkezésedre állok.

- Nem, nem, tiltakozott a doktor, nem akarom Flórikát megkárosítani.

- Hogyan?

- Hiszen úgy is ő szedi el tőled, amit te tőlünk szedtél. Ó a Flórika zsebe olyan tág, mint a... no, de nem akarok többet mondani. Az ebédet te fizeted.

- Az természetes.

Flóra vérpirosan, reszketve fogta meg a doktor karját:

- Hogy érti ezt?

- Semmi, semmi, szólt közbe Hernyány, hiszen ismered ezt a bolondot.

Majd rátámadt Hiéna Péterre.

- Ugyan, kiméld már meg rossz viczczeidről.

- Pardon, nem tudtam, hogy rossznak tartja. Majd keresek jobbakat. De ugyan mióta lett Flórika olyan válogatós a viczczekben? Tán a te elmésséged kényeztette el?

Mig kiszálltak s Alvinczy Flórával előre ment az étterem felé, Hernyánynak egy ötlete támadt a kínos helyzet tisztázására.

- Ugyan, legyen eszed, Péter; szólt, csak átlátod, hogy Flóráról, akitől a birtokot megvettem...

- Háromszoros áron bizonynyal, vetette közbe a doktor.

- Eltaláltad, de ez most mindegy, tehát a dominium volt urnójét csak nem vezethetem be mint a szeretőmet! Hát úgy beszéltem meg vele, hogy ő itt tartózkodásunk alatt a feleségemképen fog szerepelni. Hát légy szíves, tégy úgy, mintha annak tisztelnéd.

Hiéna Péter harsogó kacagásban tört ki.

- Ember vagy Gyurikám, röhögött, no igazán, most már nem csodálom, ha Flórika el van kényeztetve vicczek dolgában.

- Jó, jó, csak ne neved ki szemtől szembe. Hadd legyen meg szegénynek az öröme.

- Meg lesz, meg lesz, öregem; kaczagott egyre és Flórika már most tart főpróbát a nagyságos asszonyságból. És milyen komolyan, milyen ambícióval! Lelkemre mondom, hálás vagyok ezért a tréfiáért. Kitűnően fogunk mulatni.

S az egész ebéd alatt egyre csak kaczagott, nézte Flórát és újra kaczagott, majd sugott valamit Alvinczynek, aki csodálkozva nézett Flórára, aztán mind a ketten kaczagtak.

VIII.

Öt óra tájt érkeztek meg a kis állomásra. A tisztartó várt reájok két kocsival. Szivességgel köszöntötte Flórát, alázattal az új földes urát és utólag fejezte ki szerencsekívánatait a boldog házassághoz, melyről csak most értesült. Hernyány nagyuri kurtasággal hallgattatta el a becsületes embert, Hiéna Péter, meg Alvinczy majd hogy meg nem pukkadtak neveltükben.

- Erre, nagyságos asszonyom, - szólt a doktor - földig hajolva.

- Szabad ahhoz a kocsihoz vezetnem, nagyságos asszonyom? - alázatoskodott a költő.

S a »nagyságos asszony« járta egyre, vérlázító gúnynyal és pökhendiséggel. Flóra összeszorította a fogait és nem szólt semmit. Csak nézett Hernyányra, villogó szemekkel, majd kérdeve, majd esdve. Hernyány is vasvilla szemeket meresztett a gúnyolódó emberekre, de csak nem használt semmi. Keservesen megbánta, hogy meghivta őket, hogy egyáltalán eszébe jutott neki ez a kirándulás. Kezdett komolyan félni, hogy még baj lesz, de aztán könnyelműen tuladott aggodalmain: hát aztán? Voltaképen nem is szorul már Flórára.

Mégis, mikor végül elhelyezkedtek a kocsiban, mig két barátja a másikon előttük hajtattott, szenvedélyesen az ajkához szorította Flóra kezét s azon a meleg, rezgő hangon, melynek hallatára az asszony boldogító mámorba esett, rebegte:

- Édes drágám, ha tudtam volna, hogy ezek ilyen durva fajankók, nem hívtam volna meg őket. De biztosítlak, hogy az első szóra, mely újból sért, felrugom őket, mint a veszett kutyát.

- Nem, ne bánts, szólt Flóra mosolyogva. Lásd, most már nyugodt vagyok s nem bánok semmit, nevetem őket, hiszen voltaképen mi járatjuk velük a bolondját. Nem tudják, hogy mi milyen viszonyban vagyunk.

- Az igaz, szólt szintén nevetve Hernyány, de magában elfanyalodva gondolta:

- Magam sem tudom, milyen viszonyban vagyunk egymással. Ez a hölgy, úgy látszik, erősen ragaszkodik a jegyességhez.

Megnyugodott azonban, mert nem kellett többé tartania a Flóra és a doktor összetüzésétől.

Egy óra alatt elérték a birtokot, további tíz percz múlva a kocsik megállottak a kis kastély előtt. Gyönyörű gazdaság volt ez a bacsiliget, nem nagyszabású, de minden a legnagyobb rendben. A földeken rengett a kalásztenger, mindenütt barátságosan fehérlettek a tanyai épületek. Egy óriási kutya csaholva rohant a kocsik elé s majd rávetette magát a doktorra, aki nagyokat káromkodott.

- Tisza! - kiáltott rá Flóra, mire az állat meghökkent s eszeveszett örömmel, farkcsóválva rohant Flóra felé s felugrott hozzá és arczát akarta nyalni.

- Fékomadta, - csodálkozott a doktor, - ezzel is csókolódzol? Akkor én is remélhetek, nemde?

Flóra megvetőleg nézett rajta végig, aztán könnyedén odavetette:

- Majd, ha megjavulsz, hogy már annyira becsüljelek, mint a kutyát.

A Hernyány meleg hangja vértette őt a gúny nyilai ellen. Most már föl sem vette, hanem derekasan riposztzott.

A kastélynak három földszinti és két emeleti szobája volt. A doktor a költővel a földszinten szállt meg, Flóra és Hernyány az emeleten, melynek nagyobbik terme ebédlőnek volt berendezve. A konyha a pinczében volt, ott sürgött-forgott a cselédség és készítette a gazdag

magyaros vacsorát. Addig is, miután a hosszú ut után toilette-et csináltak, a tisztartó vezetése mellett megtekintették a gazdaságot.

- Nem is tudom, minek néztem meg, - szólt ezután a doktor, - zöltség és sárgaság, mint minden a természetben. A természetet én csak a telekkönyvben imádom, azután az asszonyokban. Ugy-e Flórika, rajtad minden természetes?

- Nagyságos asszonyom! - figyelmeztette őt a költő.

- Vagy úgy, igaz is. Szerencsére nem hallotta senki. Hanem mondd csak, Flórika, azaz mondja csak, nagyságos asszonyom, hogy romolhatott maga annyira, hogy ilyen komédiára adja magát. Hisz milyen másképp festett maga azelőtt, amikor ördögöt sem törődött volna azzal, hogy milyen czimen látogassa meg a szeretőjével ezt az ütött-kopott tanyát.

- Változunk, uram, - felelt Flóra, - éppen csak a maga feneketlen állatiassága marad a régiben.

- Köszönöm a szives bizonyítványt. Amíg a szép szemek megundorodnak a rut pofámtól, addig nem kell félnem a haláltól. De szeretetreméltó háziasszonyom, nem kötnénk most fegyverszünetet, míg néhány pohár cognacot megittunk?

Ilyen tónusban folyt a diskurzus a vacsora alatt is.

Mikor fölébredt, magasan állt az égen a nap. Az óráját nézte: hat óra volt. Össze kellett előbb szedni a gondolatait, míg ráeszmélt, hol van ő tulajdonképen. Hamar magára kapta pongyoláját és benyitott az ebédlőbe. Szinte visszaborzadt. Az éjjeli tivornya sivár képe tárult eléje, az asztal tele pezsgős-üvegekkel, tört poharak, a tükör is betörve s a szoba levegője nehéz a fojtó szivarfüsttől. A tivornyázók között a híres költő, a karjaira borulva, aludt az asztal mellett, míg az orvosi fakultás dísze, a legideálisabb honatyával szerelmesen összeölelkezve hortyogott az asztal alatt.

A szive görcsösen összeszorult s undor fogta el e siralmas kép láttára. Undorodott Hernyánytól is, amint ott feküdt, félkarral átölelve Hiéna Pétert, puffadt vörös arczczal s ajkán a részeg emberek édeskés mosolyával. A mellét fojtogatta a füstös, büzös levegő - hamarosan kinyitotta az ablakot s tele tüdővel szivta magába a friss, langyos levegőt. Ott lent a zsellérház ajtaja előtt ült egy paraszt asszony és krumplit hámozott. Előtte a porban két maszatos gyerek játszott, egy fiu kacagatóan cifra lajbiban, széles gatyában s egy kis ötesztendős leány, a kin egy szál ing volt. Krumplikkal golyóztak s az asszony dalolva válogatta a krumplikat, miközben félszeme mindig a gyerekeken függött. Flóra elfordult e képtől s a földön elterülő Györgyre nézett: ez lesz apja az ő gyermekeinek! S miközben köny szökött a szemébe, hirtelen szégyen érzete fogta el: ne lássa senki Györgyöt ebben az állapotban.

Visszafordult a szobájába és sebtiben felöltözött. Aztán lement s meghagyta a cselédeknek, hogy ne zavarják az urakat, amíg nem hívják őket. Befogatott a kis szandläuferbe, kezébe kapta a gyeplőt és kihajtott a mezőre.

A gyönyörű tavaszi tájon nem volt sehol sem ember. Pünkösdi vasárnapja van. Messziről hallja a falu harangjának ünnepi csengését, olyan édesen, olyan áhítatosan repülnek lelkébe az ezüstös hangok és beszélnek hozzá egy jobb időről, szebb világról, mikor neki is joga lett volna együtt menni a többiekkel a templomba, pántlikát fonva a hajába, kopogós csizmában. Miért is nem született parasztlánynak! Ime, a boldog, egyszerű emberek örülnek a tavasz szép ünnepének, melyből neki csak a doktor gunyja jutott: pünkösdi királyné!

A pünkösdi királyné végigszáguld a mezei utakon, könnyü kocsiján, zöld vetések között és megfürösztli lelkét a tiszta levegőben. Ó, ha a lelke is olyan tiszta volna! Ha nem egyedül kellene neki ez ünnepi csöndes tájon átrepülnie, ha mellette volna az, akit szive megváltó erővel szeret s rajtok kívül senki a kerek világon. Ó, hogy követnék ők akkor az ezüstös

harangszó hívó szavát, hogy repülnének elébe és hogy vegyülne belé és a tiszta levegőbe az ő buzgó hálálkodó imája!

Most rácsap a lovakra, az ut csak úgy porzik a patkók alatt; üzi, hogy utól ne érje a gyanu, a rettenetes közel jövő balsejtelme. Ime, egy kis paradicsomba sietett vele és egyedül kell most bolyongania. Ő ezalatt alszik, undorító, boros álomban összeölelkezve valakivel, akiről tudja, hogy jegyese halálosan gyűlöli és iszonyodik tőle, mint a varangyos békától. Hogy ihatik együtt azzal az emberrel, ha őt szereti! S ugyan mi értelme van a szónak: szeretni, ha el kell némulnia minden más tekintet előtt, ha bele nem kiálthatja a reggelbe s szembe nem mondhatja akárkinek. Milyen megalázó az ő helyzete! Azt hiszik róla, hogy megfizetett szeretője Hernyáynak s neki ezt el kell hallgatnia, mivel elhallgatja Hernyány is. És ha volna a férfinak bátorsága bevallani a valóságot, nem épen ő volna-e az, aki kezét a szájára tenné, mondván: ne szólj? Mert e szó nyomában gunyakaczej kél, megszólás és megvetés.

E tépelődések mellett ragadta könnyü kocsija magával, keresztül-kasul a viruló vetések között, majd rátért az országútra, mely birtoka határa is volt. Vig muzsikaszó mellett ünneplő fiatal parasztleányok, leányok csoportja jött vele szemben, a kocsiban ülő hölgynek tisztességtudóan köszöntek s dalolva, nevetve vonultak odébb. A falusi harangszó egyre csendült, most már vigan hirdette az élet örömét, a tavasz boldogságát, a verőfény csak úgy szikrázott s az ut mentén a jegenyefák kalandos árnyékképeket szórtak az ut ragyogó porára.

Milyen szép az élet, istenem, milyen szép! És neki ne virulna tavasz, neki nem nyílna virág, neki nem hirdetne a harangszó egy csöppnyi boldogságot? Oh, hálátlan, ostoba teremtés, hát nem szeretsz? Kivánsz-e egyebet is a boldogsághoz? Hiszen ha elveszítenél mindent, akkor is megmaradna az érzelem, melyben megtisztultál büneidtől s melyet szivedben ápolva, emelt fővel léphetsz majdan a mindenható bíró elé. De nemcsak ez a te szerelmed van meg, megvan az övé is. Ő szeret és itt van veled. És szenved úgy, mint te, a nyüzgő viszonyok mellett s le fogja rázni őket és akkor, te boldog teremtés, rózsát tüzhetsz a kebledre s dalra nyithatod ajkad: a kerek világon nincs boldogabb pünkösdi királyné náladnál!

Ragyogó szemmel nézett körül s lelkében most már ujjongott a tavaszi érzés. A szél kicsipte az arcát, pirosan, üdén ragyogott át könnyü, fehér fátyolán keresztül. Jókedvüen legyintette ostorával a lovakat s vigan repült a könnyü kocsi. A fordulónál nyilsebesen repült el egy nyitott landauer mellett, melyben hamarosan néhány virágos női kalapkát látott. Ügyet sem vetett rájuk, a kocsi nyomában pedig egy lovas járt, aki futtában lekapta a kalapját. Flórának nem is volt ideje viszonzni a köszönését. Meghuzta a gyeplőt és hátratekintett. Látta, hogy a lovas a kocsi mellett van és szintén visszanéz ő rá is, de hirtelen, mikor szembenézett Flórával, elkapta a fejét.

Amikor a visszatérésre gondolt, borult el ismét a lelke. A tivornya utáni kép merült fel előtte, a részegen alvó Hernyány, de csakhamar elüzte ezt az árnyéket is: hát ivott és nem tudja, mi történt vele. Ennyi az egész. A legderekből ember is csunya, mikor kellesténél többet iszik.

Így változtatta meg kedvét és gondolatait is a pünkösdi tavaszi levegő.

IX.

- Fölkeltek már az urak? - kérdezte, reszketve a felelettől, a cselédet, aki a lépcsőről feléje sietett és üdvözölte.

- Föl, nagyságos asszony és az egyik nagyságos úr a konyhában van és maga főzi a reggelit, a másik kettő fönn van a nagy szobában.

Flóra biczzentett a fejével és felhaladt a lépcsőn. A pamlag két sarkában ült a költő meg Hernyány és aludt. A költőnek zsebkendővel be volt kötve a feje.

Flóra lábujjhegyen lépett oda Hernyányhoz, akinek arca elvesztette már puffadt vörösségét és most bágyadt, szenvedően halvány volt. Kezével a vállát érintette, Hernyány felriadt. Flóra hirtelen lehajolt hozzá:

- Csitt! fel ne keltsd ezt a másikat.

Hernyány az ajkához vonta Flóra kezét, nesztelenül felkelt és félkarjával átfogva a nőt, óvatosan a szomszédos szobába nyitottak. Ott mind a két karjával átkarolta, magához szorította. Flóra erejét vesztetten feküdt karjaiban és lelkét elnyomta a bű.

- Szégyenlem magamat - szólt Hernyány és a szeme megnedvesedett. Olyan nyomorult voltam a nyomorultak között s nem is merem bocsánatodat kérni.

Flóra nem tudott szólani. Nagy erőlködése folytán kínos zokogás szakadt ki melléből, de két keze közé kapta a Hernyány fejét s odaszorította a vállához. Hernyány féltérdre ereszkedett előtte s a másik térdére vonta őt, úgy csókolta le könyeit. Bevárta szépen, míg az ügyet Flóra maga fejezi be.

- Nem teszed többé, ugy-e, nem teszed többé? - szólt végre Flóra és megcsókolta a férfi kezét.

- Soha többet, édes szerelmem, - fogadkozott amaz, - magam sem tudom, hogy mehettem annyira. De látod, te vagy az oka, ha hirtelen vissza nem vonulsz, könnyen módját ejthettem volna a dorbézolás beszüntetésének, de így, tudod, férfiak, ha maguk között vannak, a házigazda nem adhat jelt az asztalbontáshoz.

- Ha tudnád, mennyire utálok őket! - szólt Flóra.

- Magam is, drágám és ha jól emlékszem, tegnap oly galádul viselkedtek, hogy szerettem volna megfojtani mind a kettőt. De légy nyugodt, drágám, intézkedtem, hogy a déli vonatról le ne késsenek.

- Igazán? - kiáltott édes örömmel Flóra és szeme könyein keresztül ragyogott a boldogsága. Igazán? És egyedül leszünk?

- Egymásé leszünk - ömlengett Hernyány.

- Nagyon boldoggá tettél, édes, most már egészen boldog vagyok.

- Turbékoltok? hangzott az ajtó előtt a doktor szava s nyomban be is nyitott. Szétrebbentetek? Kár volt, előttem nem kellene magatokat zseniroznotok. Láttam már ilyesmit és áldásom rajtatok. Csak jelenteni akartam, hogy a század legzamatosabb és legjobbizü korhelylevesét elkészítettem s vigyen el engem az ördög, ha az a gombóczképü cselédleány, akit a konyhában hiába ostromoltam tiszteletlen ajánlatokkal, már föl nem ért vele.

A doktoron nyoma sem látszott az éjszakai mértéktelen ivásnak. A szeme olyan tisztán, okosan és egykedvűen nézett, mint rendesen, az arcza mit sem változott meg. Ez az ember elemében volt, mikor ivott és saját kijelentése szerint, akkor volna csak csömöre, ha egy éjszakát szolidan átaludna.

Az ebédlőben csakugyan terítve volt már és középütt párolgott a tál Hiéna Péter főzte káposztalevessel. A költő még egyre a diván sarkában aludt, rettenetesen beesett, fehér arccal, fekete karikákkal a szeme körül. A doktor csufosan mosolyogva nézegette, majd vállát vonogatva szólt:

- Ez patkol el közöttünk elsőnek, ocsmány, hitvány féreg biz ez, méltó minden ember megvetésére. A gazember, hát minek lumpol, amikor nem bírja?

Majd megfogta a vállánál és istenesen megrázta:

- Nagy költője hazámnak, kelj föl és ülj az asztalhoz. Egy tányérral ebből a léből többet ér ugyan, mint te, mégis rád pazarlom.

Alvinczy a megcsömörlött emberek dünyögő rosszkedvével ült az asztalhoz s amint belekóstolt, mohón kanalazta magába a levest. Hernyáynak is kitűnően ízlett s néhányszor unszolta Flórát, lásson hozzá ő is. Flóra határozott nem-mel utasította vissza. Egyetlen kanállal, - úgy érezte - ha ebből venne, meghalna, mintha mérget vett volna. Undorodott mindentől, amihez annak az embernek a keze nyult.

A doktor vizsgálva, mosolyogva nézte Flórát, akinek két lágy tojást hoztak, aztán megrázta a fejét és egészen komolyra vált hangon szólt:

- Hallod-e, Flóra, amint így nézegetlek, őszintén sajnállak. Hiszen te, szerencsétlen gyermek, megjavultál!

- És aztán! kérdezte Flóra daczosan.

- És aztán? Fogadd mély részvételemet, szegény gyermekem, mert jobb sorsot érdemeltél volna. Az olyan teremtés, mint te, megérdemelte volna, hogy holtig pezsgőben fürödjék.

- Huhogj, bagoly, szólt Flóra megvetően.

- Most az egyszer sajnállak, drágám, folytatta a doktor egészen komolyan. - Igazán, sajnállak. Mert jaj a magunkfajta embernek, különösen a nőneműnek, ha az úgynevezett jobb utra tér. Megváltozott lélekkel köztünk maradni: irtózatossor. És ezért, lelkem Flórikám, nem is fogom soha többé elébe tolni a pofámat és kivánnám, ha ennek a másik két léhűtőnek is volna ugyanannyi becsülete, mint nekem.

- Köszönöm szépen, nevetett Hernyány, ebből a becsületből nem kérek.

- Pedig rád férne, folytatta teljes komolysággal a doktor. Én mondom, Bertalan Péter, avagy Hiéna Péter, hogy hármunk közül csak nekem van jussom ehhez az élethez, melyet ti is folytattok. Mert ti hitványságból éltek így, én pedig meggyőződésből s mivel a fizikumom ráutal. Ti gyatraságból, mulatni vágyásból lumpoltok és üresfejűségből vagytok lelkiismeretlenek. Én nálam ez kultusz, az egyéniségem, a gondolkodásom következménye. És mondhatom kedves fiam, ha holnap a szemétdombon, vagy az akasztófán pusztultok el, én egy csöppet sem fogom csodálni.

- Te, úgy látszik, akkor rugsz be, amikor korhelylevest eszel, viczczelődött a költő.

- Majd erről mi ketten beszélünk még a vasuton. Bájos háziasszonyom, tiszteletem jeléül rögtön kérem a szeretetreméltó házi urat, hogy fogasson be és rakassa kocsira a pakkomat.

- Tetszéstek szerint, szólt Hernyány, kívánod, hogy elkísérjelek?

- A világért sem. Bár - tette hozzá, Flórát nézve, azt hiszem, az uristen megveregetné a vállamat, ha úgy vinnélek el e szegény teremtestől, hogy vissza se találjad az utat hozzá.

Azon túl nem szólt egy szót sem. A szivarja füstjét fujva, bámult ki az ablakon, míg a kocsi előállt és a szolga rátette a kevés podgyászt.

Mikor az ablaktól visszafordult s kalappal, bottal a kezében bucsuzott Hernyánytól, ismét a régi volt, a csufondáros, lelketlen Hiéna Péter.

- Szervusz, drága öregem, ne kérj bocsánatot, egy pillanatig sem haragszom rád, amiért ide bolondítottál. Különbén a pezsgő egészen jó volt, csak a szobalány s egy konyhalány nem hajlott eléggé szavamra. Pedig inni és leányt nem csókolni ilyesmi csak csuhás barát koromban fog velem másodszor megesni.

Flórától gúnyos, udvarias, mély meghajlással bucsuzott:

- Nagyságos asszonyom, ha már jobb utra tért, jól tenné, ha velem jönne. Biztosítom, a zárda kapujáig meg sem állanánk. Mert maga csak zárdába való, drága Ophelia.

Flóra a fejével biczczenett és befordult a másik szobába. Hernyány lekisérté vendégeit a kocsig.

- Egészen megbolondultál? - támadt a doktorra, miközben a lépcsőn lementek.

- Hagyjuk azt, barátom, - felelt amaz, - mindig megesik a szívem, valahányszor egy báránka - no, mondjuk, bárányhimlőbe esik. Aztán csak vigyázz, pajtás, nagyon vigyázz - nem a báránpra, azt úgy se tennéd, hanem magadra.

- Ugyan miért? - kérdezte elváltozott hangon Hernyány.

- Azt hiszem, azt jobban tudhatod te, mint én. Mert én a kettőtök dolgáról voltaképen csak azt tudom, ami minden valószínűség szerint nem is igaz. De vigyázz, pajtás, mert a megtért báránypók rendszeren széttépik a farkasokat. Ezt én mondom neked, aki ért az ilyesfélékhez. Isten veled.

- Vigyen az ördög, - dörmögte utána Hernyány, félő indulattal. A doktor szava fölkaparta egész valóját. Úgy látszik, ez az ember sejt valamit s talán igaza is van. Őrizkedni kell. A Flóra szobája előtt megállt és elébb összeszedte magát. Mikor benyitott hozzá, sunyi tekintettel, mint az iskolás gyerek, aki elkésett s a tanítója jó vagy rossz kedvét lesi, nézte Flórát. Az pedig, mint a félő gyermek, úgy repült feléje és görcsösen átölelte.

- Elmentek már? - kérdezte fuldokolva. Olyan rettenetes volt ez a doktor.

- Légy nyugodt, drágám - szólt Hernyány, maga is most nyugodva meg - nem alkalmatlanodik többet. Egyedül vagyunk és egymásé. Tekintsd úgy, mintha csak most érkezünk volna meg.

- Oly rettenetes volt ez az ember, - szólt még mindig az elmúlt jelenet hatása alatt iszonyodva Flóra, - olyan rettenetes volt ez az ember, mikor komolynak látszott. Szinte szerettem volna kérni, hogy gunyolódják tovább.

- Rosszaság volt a komolysága is, mint a gunyja. Csak nem hajolsz a szavára? a Hiéna Péterére?

- Nem, nem! - kiáltott rajongva Flóra. - Mondd, hogy szeretsz és egészen megszabadultam a lidércznyomástól.

- Nézd, - szólt Hernyány és az ablakhoz vont a Flórát. - Látod azt a gyenge porfelhőt? Ott van a mi rossz szellemünk, távozik. Ami itt maradt, az én végtelen, igaz szerelmem!

- Te drága, te mindenem!

És csókra csók. Oly bizva, oly hívón csüggött az asszony azon az emberen, aki forró csók-rohamok között azon tünődött: voltaképpen mért is féltém tőle? Szive ha el is fordul tőlem, az csak kedvem szerint volna, megszabadulnék!

A nap forrón tüzött be az ablakon, leeresztették a kárpitját. Úgy bujtak össze, kellemes félhomályban a kis pamlagon, az asszony elolvadva nagy érzelmében, a boldogság könyeit hullatva, a férfi képmutatóan, fásultan, másfelé kalandozó gondolatokkal, mignem az asszonyi test érintése és az asszonyi csók heve föl nem korbácsolta petyhüdt vérét és akkor ő is szilajon magához kapta Flórát és megcsókolta ép oly szenvedélylyel, ahogy az elmúlt éjszaka magába döntötte a pezsgőt.

Poéták versben, írók prózában föstögetik a szerelem mélységeit és magasságait. Szerelmes ifjak, mikor ágyukban hánykolódva, az imádott leány képével álmadoznak, úgy érzik, hogy megcsókolni őt és meghalni! Avagy kéz kezét fogva, átváltoztatni az egész életet egy szerelmes vasárnapi délutánra, mely alatt bele nem fáradni szerelmi dadogásba, a drága teremtés ölelésébe, csókolásába - ez volna a szerelem mennyországa. A föld milliányi szerelmes férfiát hívom perbe és kérdem: van-e köztük csak egy is, akit a valóság ki nem gyógyított e mennyországban való hitéből? aki ki nem bontakozott a szerelmes asszony karjaiból, fáradtan, tán unottan is és azután be nem érte volna a megszokott hitvesi csók időben szűken kimért langyosságával. Örök szerelem és az örökké tartó csók üdvössége, az csak a nőknek jutott osztályrészül. A szerelmes nő nem ábrándul ki és nem szokja meg a csókot, az ő szerelmével nem vész el az édessége, a heve, az erkölcsi tartalma a megszokás és kielégülés folytán. A poéták verse, az ifjak álma hazugság, ha férfiről szól, de szép, de magasztos és gyötrő valóság az asszonyoknál.

Flóra úgy borult a Hernyány mellére és a perczek és az órák röptek s ő nem nyitotta ki a szemét, nem ocsudott föl a mámorból. De Hernyány, aki nem is volt szerelmes, akiben egy-egy perczre csak föllobbant az állati indulat, haj, be szenvedett azon a szerelmes pünkösdi napon!

- Nem lesz ennek vége? - gondolta a Flóra legforróbb csókjai mellett.

Végét kell szakítanom, mert szétvet az unalom, gondolta, mikor a Flóra édes szerelmes kérdésére erőltetett szenvedélyességgel válaszolta:

- Imádlak, drágám, imádlak!

És szeme a nő vállán keresztül sóvárogva nézte a nyílt rónát, hová, mint a lezkecsinálásra fogott iskolásgyerek, vágyódott. De nem mert szólani. Tudta, hogy kárpótlással tartozik ez asszonynak s a történetek után óvakodnia kell mindentől, ami szerelmében való hitét megingatná.

Mélyen föllélegzett Hernyány, mikor az ajtón kopogtak s szétrebbentek. A szolgáló kérdezte, hogy már két óra van, hogy nem méltóztatnak-e ebédelni. Aztán levelet is hozott a postás.

- Igen, igen, szólt Hernyány, mohón kapván az alkalmon. Tálaljanak, tüstént asztalhoz ülünk.

Mikor a cseléd távozott, Flóra sajnálkozva bujt újra a karjaiba.

- Milyen kár, olyan jó lett volna egész nap együtt maradni.

- Igazán kár, - hagyta rá Hernyány, - de hát, édes lelkem, enni is csak muszáj. Én legalább éhes vagyok.

- Éhes? Soha se lennék éhes, ha veled vagyok.

- Azt csak úgy gondolod.

Flórát egy kicsit megdöbbenette a Hernyány száraz, józan hangja, de kis szünet múltán felsóhajtott:

- Igazad van, különben, lásd, oly ritkán vagyunk boldogok s egészen gyerekes lettem.

A tányérja mellett találta a levelet, melyről a cseléd szólt. Fölismerte rajta a Helley gróf irását.

- Ezt Helley irta - szólt Flóra mohó örömmel, - vajjon, miről irhat?

- Magam sem tudom - felelt Hernyány - és tétovázva bontotta föl a levelet. Csakugyan nem tudta, miről irhat neki Helley és azért remegett. Hátha olyas valami, amit Flórának nem szabad tudnia?

Flóra azonban kisegítette zavarából.

- Csak olvasd magad - szólt - hátha valami politikai diszkrét ügy.

- Előttem nincs titkom, politikai titkom sem - szólt most Hernyány, az első sorokból megnyugodva látván, hogy csakugyan politikáról van szó.

»Tisztelt barátom!

Teljesen megbízható forrásból megtudtam, hogy a kormány ellened erős akcióra készül. Nagyon terhükre vagy a te hatalmas, becsületes működéseddél s elhatározták, hogy egyik vagy másik módon eltesznek láb alól. Az egyik módtól ép oly kevéssé féltetek, mint a másiktól. De helyénvalónak tartom, hogy informálva légy. A kerületedben maga a miniszterelnök szándékozik ellened föllépni és már megbizta a főispánt, hogy a talajt készítse elő. Egyben azonban Vucsetics Oszkár megyédbeli főispánhoz is ment levél, mely reád vonatkozó utasításokat tartalmaz. Hogy miről szól ez az utasítás, nem sikerült megtudnom. De Vucsetics valószínűleg fel fogja használni bácsligeti tartózkodásodat, hogy mint szomszéd, meglátogasson. Ebben az esetben tudni fogod, hogy e látogatás politikai természetű és résen leszel. Többet mondanom fölösleges. Azt hiszem sem a fenyegetés, sem az ígéret nem téríthet el téged a tisztességes politika azon útjáról, melyen szerencsém volt veled találkozni. Flórát köszöntöm, örülök a boldogságtoknak, melynek tartóssága iránt szintén megtalálom a garanciát a kettőtök kiváló szellemében. Öreg barátod és szerető hived

gróf Helley.«

- Vucsetics? - kiáltott föl Flóra - most ismerek csak rá arra az urra, aki reggel köszönt.

- Ismered?

Flóra belepirult a feleletébe.

- Ismerem, - szólt halkán s a Hernyány keblére fektette arcát, három évvel ezelőtt sokat járt hozzám.

- A barátod volt?

- Az, suttogta Flóra, mély szégyenérzettel, ó ha kitörölhetném ezt a multat életemből!

- Kellemetlen, nagyon kellemetlen, - szólt Hernyány, az asztalon dobolva.

- Haragszol?

- Nem reád, édes, hiszen nem tehetsz róla, hogy Vucsetics főispán is ide fog jönni, csak kellemetlen, nagyon kellemetlen.

Flóra elképedve nézett reá. A legnagyobb megalázás foglaltatott e szavakban. Nem bánja, hogy más is birta őt, csak kellemetlen, hogy együtt találják vele s tudják majd, kivel van együtt.

- Ne félj, - szólt reszkető hangon, nem fogok a szeme elé kerülni, ha jön.
- Ugyan, ez már nem használ semmit, hiszen magad mondod, hogy találkoztál vele, hogy köszönt. Hát tudja, hogy itt vagy.
- Nem tehetek róla, - rebegte Flóra megsemmisülten. Mit kívánsz?

Hernyány csak ekkor vette észre, hogy elszólta magát.

- Bocsáss meg, drágám, félreértettél, voltaképpen mi köze is neki mihozzánk? A minisztere küldte, ha elvégezte a dolgát, menni fog. Ne is gondoljunk többé vele.

És odalépett hozzá és forró csókokkal iparkodott felejtetni vele baklövését. Csakhogy a fullánk már benne volt a Flóra sebzett önérzetében. Mélyen megalázva érezte magát a szeretett volna fölkelni az asztaltól, mert nem akarja Hernyányt lealacsonyítani azzal, hogy egy asztalnál ül vele.

Hernyány kísérlete sikertelenségét látva, szintén visszaült és az ebéd a legkinosabb szótlanságban ért véget. Fölkeltek, kezet szorítottak egymással.

- Nem pihennél egy kicsit le? - kérdezte Hernyány, vélvén, hogy ezzel gyöngédségét tanúsítja.
- De igen, - felelt szárazon Flóra, - lefekszem, aludni fogok, soká fogok aludni, amíg csak tetszik neked.

A szemében czikkázott valami bizonytalan fény, félig a könny csillogása, félig a harag villanása. Hernyány újból megfogta a kezét:

- De édes kincsem, hogy érted ezt?

Flóra nem tudott ránézni, a szívére szorította a kezét, odanyujtotta homlokát Hernyánynak:

- Fáradt vagyok, igazán fáradt vagyok.
- Nem haragszol?
- Nem.
- Akkor jól van. Én is lepihenek.

S mikor Flóra mögött becsukódott az ajtó azt gondolta:

- Be jó volna, ha ez a Vucsetics most jönne.

És Flóra, mikor ledőlt a pamlagra, azt gondolta:

- Csak jönne most ez a Vucsetics, hogy nagyobb megalázásnak ne legyek kitéve.

És kezdte szőni annak a gondolatnak a fonalát, mely további életére elhatározó lett.

X.

De aztán rémülten tapasztalta, hogy a szoba mind homályosabb lesz, csakugyan beköszönt az este.

Mikor Hernyány reggel fölkel, azt hallotta, hogy a nagyságos asszony ismét kikocsizott. Ugyan, de korán kel az a nagyságos asszony! Mit csináljon ő? Lusta volt ugyan az efféle testgyakorlatokhoz, de még is rászánta magát, hogy lóra ül és fölkeresi. Megmagyaráztatta magának, körülbelül merre ment Flóra és utána baktatott, kényelmesen jártatva a lovát.

Alig egy félóra mulva az ut sűrű porából kibontakozott a Flóra könnyű kocsija. De nem volt egyedül. A kocsí mellett egy lovas léptetett, élénken beszélgetve társnőjével. Hernyány szive megdobbant. A zömök, erős természetben rögtön felismerte Vucseticset, a megye főispánját. Véletlenül találkozott-e Flórával, avagy amúgy is erre tartott ő hozzá? S ugyan mit beszélhetek egymással? Flóra neheztelésében csak nem tett olyan nyilatkozatokat, mik neki árthatnak?

Nem volt sok érkezése a töprenkedésre, a kocsí és a lovas gyors vágatásban szembe jött vele s Vucsetics, messziről meglátván Hernyányt, vigan a kalapját lengette felé. Öt percz mulva már hangos örömmel kezét is fogták.

- Isten hozott erre mifelénk - kiáltott vigan Vucsetics, egy körülbelül negyven esztendő, zömök ember, sűrű fekete szakállal s energikus, szlávós sással. Ha erre felé nem lovagolok s nem találkozom a kedves barátnőmmel, azt se tudom, hogy itt vagy. Hát ez a barátság?

- Kérlek, csak tegnap érkeztem.

- Tegnapelőtt, barátom, igazította helyre a főispán, amint kedves barátnőmtől tudom, de hát persze, inkognitóban, s mikor egy olyan pajtással vagyunk, mint kedves barátnóm, akkor persze ördögöt sem gondolunk a régi cimborákkal.

- Tulzól, méltóságos uram - felelt Hernyány rezerváltan, voltaképpen azt se tudhattam, hogy futólagos egynehány találkozásunk feljogosít-e engem, az ellenzéki léhütőt az ilyen kitüntető barátság számontartására!

- Ugyan ne izélj, de erről még beszélünk. Szó ami szó, ez a mai reggel fölér nekem egy nyert fogadással. Ha nincs kifogásod ellene, együtt reggelizünk.

- Nagyon megtisztelsz. Jó reggelt Flóra, amint látom, kiheverted tegnapi rosszullétedet?

- Teljesen - felelt Flóra tüntető jókedvvel. Az én Oszkár barátom azt mondta, hogy nagyon szép vagyok, ez egészen fölvilanyozott. Mert ő valamikor szakértő volt.

Flóra iparkodott a régi cocotte-stilusban beszélni. Erőszakosan ragaszkodott a megpendített témához, kaczagva, frivolul frissítvén föl a Vucseticscsal való közös emlékeket.

Mikor a kastélyt elérték, Flóra leugrott a kis kocsiról s fölsietett a szobájába.

- Hová, háová, Flóra? kiáltott utána vigan Vucsetics.

- Átöltözködöm, még szebb akarok lenni, szólt le Flóra, egy ilyen régi kedves barát kedvéért érdemes magamat oly széppé tenni, ahogy csak bírom.

- A régi vagy, kaczagott a főispán, hej, ha magamról is ugyanezt mondhatnám!

Míg Flóra átöltözködött, a két férfi az ebédlőben összeült konyakozni.

- A szerencsés véletlen öröme, szólt a főispán kocczintva.

- Ugyan méltóságos uram, félre a teketóriával. Tudom, hogy ezt a szerencsés véletlent Budán rendezték.

Vucsetics meghökkent.

- Hol?

- Budán, szólt egykedvűen Hernyány, minek tagadnád? A gazdád küldött ide. Vártalak.

- Hát ezt meg honnan tudod?

- A kisujjam sugta meg, vagy a saját titkos rendőrségem. Hát azt hiszed, mi ellenzékiek a levegőből csinálunk politikát?

- Átkozott jó ez a titkos rendőrséged, mert erről a levélről nem tudott senki, rajtam és az öregen kívül. De ha tudod, annál jobb. Magam is jobb szeretem az egyenes beszédet, mint a diplomtizálást. Hát röviden - lehet veled okosan beszélni?

- Témája válogatja. Lovakról és politikáról igen. Asszonyról és mértékletességről nem.

- Emberem vagy, erre már koczcintunk. Tehát azt is tudod, hogy mi járatban vagyok?

- Ezt, kérlek, mondd meg csak magad. Tudom ugyan, de hát teneked van beszélni valód, nem nekem.

A főispán hümmögött, fölhajtott még egy pohárka konyakot, aztán belefogott a mondókájába:

- Hát röviden és velősen, arról van szó, hogy cserélj velem.

- Már mint a szakállunkkal?

- Azt hiszem, ugyanannyit nyernél, barátom, mert politikai értelemben is - nincs többé szakállad, le vagy beretválva.

- Hogy-hogy?

- Úgy, hogy ha cserélsz velem, én lépek föl a kerületedben, ha nem cserélsz, maga az öreg lép föl. Érted?

- Érttem, felelt Hernyány közömbösen, csak hogy az én kerületemben nagy kutya ám a kis biró is.

- Csalóddol, kedvesem, kiszedik a fogát, a felől alhatol. De hát egyre megy. Látod, az ügylet olyan világos. Beülsz a főispáni székembe, arany dolgod és kevés munkád lesz és...

- Megbocsáss, barátom, ahhoz nem vagyok sem elég gazdag, sem elég öreg. Én még egy kicsit szeretem az életet s a méltóság falun nem ér föl a nimbuszszal, ami az orfeumban környékezik.

- Ugyan, kérlek, hiszen ha akarod, portád elé építenek neked vasutat, nyolcz óra alatt fönn vagy az orfeumban.

- Köszönöm, barátom, nem szeretek sokat vasuton ülni. Aztán meg, ismétlem, nem vagyok elég gazdag, hogy méltóságomra ráfizessek.

Vucsetics összeránczolta a homlokát s egy darabig gondolkozott.

- Ez ugyan már nincs az utasításban, de megteszem a te kedvedért. Mondok egyet, kettő lesz belőle: házasodj meg és lesz pénz is, meg multság is.

- Ugyan!

Hernyány szive megdobbant. Ez okos gondolat, erről lehet beszélni. Egy fényes partie és ő egészen meglett ember.

- Jól van - szólt, majd beigtatom, a kishirdetésekre, hogy egy főispán megfelelő hozományt keres és ha akad kedvemre való pályázó, akkor...

- Ugyan, ugyan, ne viczelj! Szorulsz is te arra? Akad minden ujjadra kettő is, de hogy mindenben szolgálatodra legyek, keresek én számodra, egy szép, fiatal és gazdag leányt, akár innen a szomszédságból is.

- Ah! talán már találtál is?

- Ha előre is komolyan beleegyezésedet nyilvánítod, akkor már találtam is.

- Itt a kezem. Szép és még fiatal is?

- Mint a friss baraczk és magja is van, vagy egy milliót érő.

- Akkor csak mutass be neki. Rendben vagyunk. Hogy hívják?

- Vucsetics Ilona, az unokahugom.

- Igazán? És nekem adjátok?

- Két kézzel.

- Szervusz, sógor!

- Szervusz, szervusz!

És a két derék férfi elérzékenyedve ölelkezett össze, aztán melegen megrázták mind a két kezüket.

Ezek után pedig Hernyány végig simította a homlokát.

- Igaz is, most jut csak eszembe. Hát a politikai elveimből mi lesz? Oda fenn fölfalnak és az öreg Helley mennyköveket szór rám.

- Nem ér idáig a mennyköve, aztán meg mi közöd is a politikai elveidhez, mi?

- Az igaz, kaczagott Hernyány, majd csak elleszek nélkülok, ahogy el lehettem nélkülok az előtt is.

- Tehát megsürgönyözhetem az öregnek?

- Meg, akár expressz. Aztán mikor is láthatom menyasszonyomat?

- Magammal viszlek, nálam vannak vendégségben.

- Szüret... azaz... még sem szüret.

- Mi baj?

- Nem vagyok egyedül.

Vucsetics kaczagott.

- Flóra? Adj neki tisztességes végkielégítést, ő ugyan nem fog sirni utánad.

- Igazad van; szólt. Csak nem mondhatta meg, hogy nála nem úgy áll, mint másnál!

- Hanem egyelőre arra kérlek, szót sem Flóra előtt a megállapodásunkról. Nem szabad semmit sem tudnia, az öreg Helley miatt. Hadd tudják meg csak a befejezett ténnyt.

- Tiszta dolog, helyeselte Vucsetics, megírom a lemondásomat és három hét múlva instellálnak. Négy hét múlva akár mindjárt nászutra is mehetsz.

Mikor Flóra közjök lépett, már lovakról folyt a beszélgetésük. Úgy intézték el a dolgot, minden nagyobb emóció nélkül, mintha egy zsák kukoriczáról lett volna szó. Flórának halvány sejtelve sem volt arról, ami történt, mindössze emeltebb kedvben találta Hernyányt és azon tündökött: vajjon hogy fogja magát ma viselni.

Reggelihez ültek, vigan beszélgettek, a főispán belemerült kedves visszaemlékezéseibe és Flóra iparkodott megmaradni a frivol hangnál, melyet megpendített. De csakhamar elhallgatott, mert megriadva tapasztalta, hogy Hernyányt ezek a visszaemlékezések szerfölött mulattatják és kaczagva tudakolta a részleteket.

Tíz óra tájt Vucsetics fölemelkedett.

- Most, barátom, induljunk, mert a hölgyek már nagyon várnak.

- Hogyan, - kérdezte Flóra hüledezve, - magával viszi?

- Szives engedelmeivel, kedves barátnőm s nagyon sajnálom, hogy magát is nem vihetem el, de hiszen tudja, lányok, asszonyok között...

- Elmegy? - kérdezte Flóra, Györgyre emelve remegő tekintetét.

- Ha megengeded, édes; udvariatlanság volna a főispán ur meghívását visszautasítani. De estére visszatérek. Addig majd csak elmulatsz magadban.

Flóra nem válaszolt, kezét a szivére szorítva, úgy fordult az ablak felé.

- Haragszik a kedves barátnőm? - tréfálkozott a főispán.

- Én?! Dehogy.

Hirtelen visszafordult és kaczagva nézett szembe a férfiakkal. Mintha kések járnák át a szivét, oly metsző fájdalmat érzett, de minden igyekezete arra terjedt, hogy ne láttassa velök. Érezte, mint kavargó benne a vér, mint hevül és mint tér belé vissza a régi elaltatott keserőség az emberek iránt. Ne lássák, hogy neki fáj ez az újabb halálos sértés. Leányok, asszonyok közé! Hát természetes, hogy őt nem viheti oda! Balga, buta asszony, hiszen még mindig ki vagy lökve, hogy gondolhattad csak egy perczre is, ezt a gátat le nem rontja többé semmi!

Hernyányt az új perspektíva mindent felejtető izgalmában is egy pillanatra mintha megszállta volna valami könyörületféle, vagy gyávaság volt csak? Egy őrizetlen pillanatban odahajolt Flórához és suttogetta:

- Megbocsáss, drágám, mennem kell, Helley miatt is. Fontos ügyekről van szó.

Mintha balzsamot csöppentett volna Flóra nyílt sebére. Különösen a Helley neve hatott rá.

- De visszajön este?

- Vissza, egész bizonynyal.

S míg elfordult tőle, megszorította a kezét s úgy sugta:

- Nagyon szeretlek.

S vigan lóra ültek. Az urak vissza-vissza fordultak s kalapjaikat lengették Flóra felé, aki kiállt az erkélyre és követte őket szemmel, amíg csak láthatta.

- Kellemetlen, hogy a nyakamon van ez a teremtés, boszankodott Hernyány. Estére vissza kell mennem.

- Abból ugyan nem lesz semmi. Mit gondolsz? Csak nem hagyod ott a menyasszonyodat, a szeretőd miatt? Küldj neki egy stafétát, hogy nem jössz, majd ha megunta a várakozást, pakol és hazazonázik.

Hernyány nem felelt, egy kicsit bántotta a lelkiismerete, meg félt is, nagyon félt. Csinyján kell még bánni vele, különben két szék között a pad alá esik. Hitegetni, biztatni kell, míg az esküvőn túl van, akkor aztán fizet neki, amennyit csak akar s bánja is, akármit csinál.

XI.

Flóra ezalatt csak ült, ült az erkélyen és mondogatta magának:

- Tehát megint egyedül vagy!

És ráért bőven gondolkozni a jövőn. Most állt csak tisztán előtte a helyzet képe. Hiába, mint a Hernyány felesége sem szünik meg az lenni, ami volt. Ez a leghőbb vágya, ez a jövő képe, mely immár oly kedves lett neki, a szomorú és kegyetlen napok sorozatát mutatta. Rejtőzködni kell ez után is, mint most és Hernyányt is egyre dilemma elé állítja, mert szégyelnie kell a feleségét. Társaságba nem viheti, vendégeket sem fogadhat, csak azokat, akik eddig látogatták s akiket ő utált.

Képtelenség, lehetetlenség, hogy a Hernyány nyilvános szereplése mellett boldogok lehessenek. De miért is lépett ő erre az utra, miért nem mondott le oly szereplésről, mely megrontója várt boldogságuknak?

Majd egyet fordult a gondolata iránya. Hernyány nagyra született, a képessége kötelezi a nyilvános szereplésre. Ezt Helleytől hallotta, ez így van. És ha így van, akkor halálos bűn volna, hogy koloncznak a nyakába varrja magát. Ezt nem szabad tennie. Neki is kötelessége van: megóvni a szeretett férfit minden bajtól. És bűne, hogy csak magára gondolt, hogy a mutatózó megváltástól megvakítva, nem gondolt eléggé Hernyányra. Nem, nem szabad tőle ezt az áldozatot elfogadni, hiszen mind a ketten szenvednének tőle. Lám a Hernyány kedvetlensége, sajtáságos tompultsága s amit eddig szeretetlenségnek, kegyetlenségnek vélt, tán már e szenvedés jelenségei. El kell tőrnie, hogy akárki bizalmasan, trágáruul beszéljen a menyasszonyával, kezét kell szorítani emberekkel, akiknek karjaiból került ki. Lehet-e férfitől ily áldozatot kívánni?

Nem és százszor nem. Hernyány este visszajön. Le fog borulni előtte és bocsánatot kér tőle balgatag álmaért. Feloldja adott szava alól és inkább meghal, sem hogy engedne neki. A szerelmük marad a régi és a régi maradjon a viszonyuk is. Elvégre mi egyebet akar ő? A társaságba menni? Semmi sem vonzza oda, ha Hernyány vele van. Az egész csak egy megfoghatatlan álmom volt, valami ösztönszerű vágyódás ki az eddigi életéből, nem annyira be az új életbe. A lelke sugja neki, hogy megérdemel most már oly tiszteletet, mint akármely asszony, de hát nem elég az önérzet?

Le fog mondani, kell lemondania és akar is lemondani.

Ha tudta volna, hogy Hernyány most, ebben a pillanatban áll szemben a lánynyal, akit el fog venni! Ha Hernyány tudta volna, mily határozat fogamzott meg most a Flóra lelkében! Be másképp cselekedett volna akkor!

Avagy ha szavának áll és estére visszatér elhagyott kedveséhez, hogy ez határozatát tette változtassa!

De Hernyány nem tudott róla és kemény harcra készülődött, mikor egyszerű lemondást talált volna. És Flóra nem sokáig áltathatta magát, a valóság, az ijesztő, vérfagyaló valóság közeledett feléje és láthatta, hogy olyanról mond le, ami sohasem volt az övé és amikor igazán, először szeretett, akkor csatlakozott meg a legkegyetlenebbül.

Este kilencz óra tájt lódobogás hallatszott. Ő az, ő az! Gyászszal elegy örömmel köszöntötte jöttét. Lesietett a lépcsőn; egy lovas hajdu állt a tornác előtt és tudakolta a nagyságos asszonyt. A szolgálóleány feléje mutatott. A hajdu, lovát kantárszáron fogva, elébe ment és sarkantyuit összeütve, átadta neki a levelet, amit hozott. A nagyságos ur küldte.

Flóra remegve vette át a levelet, a Hernyány sebtiben odavetett vonásait ismerte meg rajta. Akaratlanul, nem is gondolva mellette semmit, kérdezte:

- Sokan vannak?

- Nem, nagyságos asszony, csak a nagyságos ur, a méltóságos asszony, meg a méltóságos kisasszony.

- Köszönöm.

A hajdu szalutált és nyeregbe vetette magát.

- Nem vár választ?

- Megkövetem alássan, nem szól róla a parancsolat. Megvárjam?

- Várjon.

Fölsietett a szobájába és remegve bontotta föl a levélkét.

- Nem jön, gondolta homályosan, nem jön. Aztán olvasta:

»Drága Flórám, vigasztalhatatlan vagyok, hogy nem siethetek hozzád. Fogva vagyok. Vucsetics becsukta a lovamat és engem is őriztet. Aztán nem is igen erőszakoskodhatom, mert nagy társaság van együtt, a legjobb akarattal sem szökhetem meg. Aztán meg fontos, igen fontos politikai ügyekről van szó, Helley jól volt értesülve. Bővebbet szóval. A viszontlátásra, drágám, a mielőbbi viszontlátásra

György.«

Ennyi. A karja lehanyatlott a levéllel, majd vad keserőséggel öklében összegyűrte és az asztalra lökte. Hazudik! Nagy társaság van együtt, holott nem igaz. És a mielőbbi viszontlátásra! Már nem is tudja, mikor fog jönni.

Kilépett az erkélyre és lekiáltott a hajdunak:

- Mehet, nincs válasz!

Aztán visszafordult és vadul járt föl-alá a szobában, miközben lelkében dultak, kavarogtak ezernyi, megértetlen indulatok. Még nem értett semmit, még nem tudott semmit, de a szívében már benne volt minden fájdalom és minden düh, amivel eltelt volna, ha tudott volna már mindent. A lelkét megütötte egy szó: a méltóságos kisasszony! Asszony, leány van ott, ez az a nagy társaság, mely miatt hozzá nem jöhet. E miatt csukták be a lovát és fogták le őt is. A méltóságos kisasszony! A jobbán ül, enyeleg vele, pezsgőt tölt a pohárba, - bókol neki és karját nyújtja, mikor vacsora után tán sétára mennek a sötét parkba. Ördög és pokol! Leány társaságában van, míg ő itt ül, mint a cseléd; eldugva, mint a szégyenfolt; kiverve, mint a kutya! Leánynyal van! Nem jöhet, hogy azt ne sértse, de azzal a gyilkos fájdalommal nem gondol, amit ő reá hoz; a szégyennel, mely arczába kergeti a vért, könnyeket présel a szeméből.

Az éjszaka elvonult fölötte, észre sem vette. A hajnal behasadt az ablakon, mikor fáradtan, halálra csigázottan vetkőzetlenül az ágyra dőlt. Alig két órai halálszerű álm után felriadt s rögtön rabja lett a tegnapi marcangoló fájdalomnak. Ekkor találta meg könyeit és zokogva ontotta őket. Majd erőnek erejével csillapodni akart. Összeszorította a fogait és úgy törülte le a könyeit, hogy a szemei égtek. Megfürdött, felöltözött. Gyönyörű, langyos volt a reggel. Az égen egyetlen felhőfoslány sem mutatkozott. A tanya hangos volt a dolgozó emberektől. Béke és megelégedés mindenütt. Isten, isten, hát ő miért vesztette el a magát?

Beleült kedves kis kocsijába és újból ki a szabadba hajtott. A megszokott uton, a megszokott lombos fák között, ki az utra, mely határt vetett az ő birtoka és a Vucsetics óriási dominiuma között. Megállította kocsiját. Ott -, alig negyedóránnyira, emelkedik egy zömök tömbben a

Vucsetics-kastély, ahol most Hernyány van. Ha lett volna lelke, egy óra alatt nála termett s egy futó csók után visszazökhetett volna, hogy észre sem veszik távozását. De nem tette. Eszébe sem jutott. Most valószínűleg alszik még a nagy vendégség után, míg ő itt áll az országúton: mint a kivert kutya, aki a gazdáját lesi.

Ha bevárná, míg fölébrednek s beállítana hozzájuk! Ha bevárná itt, ha sétakocsizásra mennek s szembe állana velök. Amott előtte porfelhő kavarog. Megijed - hátha ők! S ösztönszerűleg meg akarja fordítani a kocsiját s menekülni, hogy észre ne vegyék. Dehogya is volna lelke szembeállani velök s megszegyenyíteni Hernyányt!

A porfelhőből lovas alak bontakozott ki. Hála istennek, nem ők! Egy hajdu csak, ni, ugyanaz, aki tegnap este nála volt. S amint vágatva mellette el akar menni, csak fölismeri ő is az asszonyt s hirtelen visszarántja a paripáját.

- Csókolom a kezét a nagyságos asszonynak, megint csak levelet hoznék.

És átadja.

Flóra már teljesen elvesztette öntudatát. Még csak reménykedni, vagy félni sem tud. Érzéketlenül bontja föl és futja végig. Első olvasásra meg sem értette egészen, mikor másodszor végigfutotta, főlegyenesedett ültéből s az ostorral egyet suhintván, a haragtól forró hangon szólt a hajduknak:

- Menjen előre, magam viszem meg a választ.

S megindul a hajdu után.

- Gyorsabban, gyorsabban, nógatta azt és könnyü kocsija repülve vitte a vágató paripa nyomában.

Nem érzett ő már akkor szerelmet, sem félelmet, sem boldogtalanságot. A halálra sebzett vad öntudatlanságával vitte az ösztöne szemben azzal, aki megsebezte, hogy utolsót csapván feléje, ott a lába előtt vérezzen el. Mert azt a megalázást nem viselhette volna el akkor sem, ha Hernyány szerelme tisztán ragyogott volna előtte.

Abban a levélben Hernyány néhány szóval arra kéri, hogy mivel Vucsetics nénye és unokahuga holnap, azaz ma vissza akarják neki adni a látogatást s neki, Flórának, ez a találkozás kényes volna s mivel az a fontos politikai ügy kívánja, hogy néhány napig még Vucseticsékkal legyen, ennél fogva legyen szives Flóra még a reggeli vonattal okvetlenül elutazni és meghagyni a cselédségnek és a tisztartónak, hogy a vendégek előtt ne tegyenek említést a nagyságos asszonyról. A viszontlátásra, egy-két lanyha szerelmi szó és ezzel punktum.

Eh, legyen végre világosság! Szembe akar állani vele és tudni végre, hányadán van. Ennek a szegyenletes bujkálásnak nincs se célja, se értelme. Vagy, vagy!

Beértek a czimeres rácsos kapun az óriási angol-parkba, melynek közepén emelkedett a Vucsetics-kastély ódon frontja. A finom kavics sziporkázott az uton, néhány álmos cseléd bámészkodott a korai vendégre.

- Jelentsen be Hernyány nagyságos urnak, - szólt a hajduhoz, aki kísérte. - Mondja meg neki, hogy rögtön akarok vele beszélni.

- Megkövetem alássan, a nagyságos ur talán még alszik. Későn méltóztattak lefeküdni.

- Keltse föl. Mondja meg neki, hogy én vagyok itt és rögtön föl fog kelni.

- Parancs szerint. Erre méltóztassék.

Befordultak a boltíves kapualjba s Flóra reszketve a dühtől, követte a hajdut, aki végig vezette egy hosszú folyosón, mely tele volt aggatva családi képekkel, végül egy keskeny lépcső vitt föl a kastély jobb szárnyába, ahol Hernyány lakott. A hajdu kinyitotta előtte az ajtót:

- Itt méltóztassék várni.

A szoba félig sötét volt. Flórára ránehezedett az a sulyos levegő, az arisztokrata szobák hűvös, gögös elegáncziájával. Szinte félt itten; a szíve a megrepedésig dobogott. Megállt a szoba közepén, egy lépést sem tudott volna tenni. Ebben a pillanatban szeretett volna a világ másik végén lenni. De aztán csak ajtócsapkodást hallott és fölszegte a fejét. Gyöngesége, félelme elmúlt. Ugyanaz az elkeseredettség, sebzett büszkeség és reszkető harag viharzott benne, mint idejövet.

Az ajtót indulatosan feltépve és sebtében magára kapott ruházatában, magából kikelve rohant be Hernyány.

- Az istenért, Flóra, megőrültél?

- Talán.

- Könyörülj, távozz; istenem, ha meglátnának.

- Ah, végre is megmondanád nekik, ki vagyok. Különb is, Hernyány György, azért jöttem ide, hogy végre magam is megtudjam, ki vagyok!

Hernyány elveszítette teljesen a fejét. Nem tudta, mitevő legyen, csak rettegett, hogy valaki meglephetné őket. A botránnytól is félt, de meg Flórával szemben tudta, mije van a rováson, azt is látta, hogy a feldühödött nő a végsőre el van szánva.

- Az istenért, Flóra, kérlek, könyörgök, hisz nem tudod, mit csinálsz?

- Nem tudom, igaz, de annyira gázoltál már rajtam, hogy tudni akarom. Mondd meg nekem, mit csinálsz te itt és miért kell engem kidobnod, hogy azt a másikat fogadhassad.

- Elmondok neked mindent, csak most, csak most légy jó Flóra, el vagyok veszve, ha itt találunk.

Flórán valami örületos nyugalom ömlött el. Leült az egyik karosszékben s fagyoson szólt:

- Tudtommal a menyasszonyod vagyok. Ha ez igaz, akkor be fogsz mutatni nekik. A Hernyány György menyasszonyát vagy szívesen látják, vagy Hernyány György maga sem marad itt egy pillanatig sem.

Hernyány nem tudott mihez fogni. Dühvel támadt Flórára:

- Gondold meg, hogy ennek a perpatvarnak nincs itt helye. Távozz és teljesítsd kérésedet, akkor tisztázni fogjuk a kettőnk dolgát.

- Tisztázni?

- Hát igen, hiszen magad mondtad, hogy tudni akarod, hányadán vagyunk.

- Nem úgy, György, én ezt a gyilkos megalázást nem birom, nem akarom egy perczig sem tovább tűrni. Látom, hogy a magasra törő, szereplő Hernyánynak utjában van a megvetett demimonde. Nos, válaszs, most tüstént válaszs, közte és a politika között.

Hernyánynak ajkára tolult már a szó: »Nos, a politikát választom«. De rá nézve Flórára, aki égő arczczal, kimeredő szemmel újból felállt s fenyegetően ökölbe szorított két karjára támaszkodott, nem merte kimondani. Odafutott az ajtóhoz s kinézett rajta, vajjon nincs-e senki a közelében, aztán ismét Flórához futott, megragadta a kezét, úgy hebegte:

- Flóra, Flóra, hát nem hiszel nekem?

E gyöngéd hangra Flóra ellágyulva roskadt a székre s szeméből patakzott a könny:

- Annyit szenvedek, annyit szenvedek, nem bírom tovább. György - szólt aztán elváltozott hangon és térdre roskadt előtte, nem az esküvőre emlékeztetlek, nem is a szerelmedre. Az a te ügyed nem lehet olyan fontos, hogy a kutyád kedvéért, ha ennyit szenved miatta, ne könyörülnél rajta. Mindenre, ami neked mint becsületes embernek szent, kérlek, hagyd el velem együtt ezt a házat. Nem akarok a feleséged lenni, tudom, hogy nem vagyok rá méltó. De a szolgálód ha vagyok, akarom, hogy mindig birjalak. Egészen, osztatlan.

- Kedves Flóra - szólt Hernyány hidegen, mihelyt a nő elhagyta fenyegető magatartását, visszanyerve bátorságát - a te beszéded csakugyan a legkomolyabb aggodalomra ad okot. Azt kívánod, hogy tolvaj módjára szökjem innen? Hogy vendégeimet ne fogadjam és vagy nevetéses, vagy paraszt legyek? Soha, ezt nem kívánhatja tőlem senki, legkevésbé te.

- Legkevésbé én?

- Igen, mert minek tagadjam? nem szenvedek-e én is eleget te miattad és nem vagyok-e kész magamat a világban teljesen lehetetlenné tenni miattad? Gondold meg, Flóra, hogy furcsán hálálod meg jószágomat az ilyen örült botrányokkal, amiket most itt provokálsz!

- György!

- Te akartad, ám legyen. Azt hittem, elég okos vagy, hogy hogyan ítéljed meg a dolgokat. De a te eszeveszett vágyaddal a főköttő után, egy csöppet sem haboznál, hogy tönkretégy engem.

- György!

- Avagy egyébre vall ittléted? Gondold meg, mi történik, ha a házbeliek közül valaki benyitna. Hogy kerül ide ez a hivatlan hölgy? Mit feleljek? Azt mondjam, hogy a menyasszonyom? Mikor az utolsó béres is tudja, hogy ki vagy!

Flóra nem hitt a fülének. Nem tudott egy szót sem kiejteni, csak úgy meresztette szemét Hernyányra merev rémülettel. Az megrészegítve saját szenvedélyes szavától és úgy ítélvén meg Flóra állapotát, mint aki már egészen meg van puhítva, haragosan folytatta:

- Most már én akarom tudni, hányadán vagyunk. Követelve lépsz-e föl, mint adósod ellen, avagy mint asszony a férfival szemben? Ebben az esetben én parancsolok, a másik esetben - - -

- A másik esetben?

- Nem engedem magamat terrorizálni.

Ebben a pillanatban nyílt az ajtó s belépés közben kiáltotta Vucsetics:

- Fönn vagy, György?

Ekkor vette csak észre Flórát és meghökkent.

- A kedves barátnőm? Ó, ó, kedves barátnőm bizonyosan nem tudta, hogy itt nincs garçon-tanya. Meg fog engedni, ugy-e bár?

- Bocsáss meg, Oszkár, gondolhatod, hogy nem én hívtam ide.

- Ajtót mutat? - kérdezte Flóra.

Vucsetics meghajtottta magát.

- Bocsánat, a mennyiben kedves vendégem vendége, nincs jogom beavatkozni.

Flóra felegyenesedett. Parancsoló kézmozdulattal szólt Hernyányhoz:

- Hernyány, tőled függ, hogy kidobnak-e innen vagy nem. Ha van becsületed, teljesíteni fogod kötelességedet.

Hernyány most már végleg elvesztette a fejét.

- Legyen eszed, Flóra!

- Hernyány György képviselő ur, - szólt az emelt hangon, - az ön menyasszonyát ki akarják utasítani. Nincs erre semmi szava?

- A menyasszonya? - szörnyüködött a főispán, hátrálván.

- Hazudik, - rikoltotta Hernyány, - csak nem hiszed, hogy a menyasszonyom volna ez a...

Nem mondta ki, de Flóra elértette. Nem volt már szerelmes asszony, csak vérig sebzett vad. Rárohant Hernyányra és a mellénél fogva rázta:

- Gazember, te mondod nekem?

Vucsetics hátulról megfogta a két karját, úgy lódította el Hernyánytól:

- Lassan, kedves barátnóm, majd megértjük egymást szerenád nélkül is. Ön ugy-e bár zsarolni akar, mert valamiképen neszét vette a tegnapi csendes eljegyzésnek. Hát mennyit akar?

Hernyány hiába szólt közbe:

- Ne szólj, Oszkár!

A valóság kipattant. És Flóra ott állt, szíven találva, elvesztve mindent és Vucsetics előtt, a leghitványabb színben. Lihegő kebléből végre rekedt, örült kaczagás szakadt ki:

- Eljegyzés? Tegnap? Ezzel az emberrel? Báró ur, - szólt teljes méltósággal és a báró vállára tette a kezét. Maga ismer engem régtől fogva, tudja, hogy női tisztesség dolgában utolsó vagyok az utolsók között. Maga becsületes ember és megfizetett engem, joga van engem megvetni, de azt tudhatja rólam, hogy kalandornő nem vagyok, hazudni, zsarolni nem szoktam. Nos, én mondom önnek, itt, szemtől-szembe ezzel az emberrel, hogy isten és a világ előtt nekem jogom volt őt jegyesemnek tekinteni, hogy *megvásároltam* őt magamnak - érti? Az utca sarából szedtem föl és *megfizettem*. Ez az ember az én kitarított szeretőm volt, amije van, tőlem kapta, amire vitte, általam vitte. S ha büszke családja mocsoktalan nevére, egy olyan embernek nem adhat becsületes leányt.

Hernyány megkövült, Flóra minden izében reszketett, csak Vucsetics tartotta meg hidegvérét. A fejét csóválva nézett Flórára s csak ennyit mondott:

- Ugyan, ugyan!

- A szemébe vágtam, itt állok előtte, - folytatta Flóra, - Hernyány György, ha van hozzá lelked, hazudtolj meg!

Hernyány nem tudott mit csinálni. A dolgok fordulatjával szemben felülkerekedett benne parazita természete egész silányságában. Csunyan, szemtelenül röhögött s egyet rántván a vállán, szólt:

- Erre nem érdemes felelni.

- Piha! - fakadt ki Flóra és arczába köpött a röhögő embernek.

Hernyány megrázkódott, rá akart rohanni Flórára, de Vucsetics karja elhárította.

- Nyugodtan, barátom, nyugodtan, ez a hölgy nem sérthet senkit.

- Ez igaz, - nevetett Hernyány szemtelenül és nevetve törölte meg az arcát. De most már én kérlek, nehogy valamit elhigyj abból, amit fecsegett, hogy vezettesd ki a szolgálval. Mihelyest Pestre érek, följelentem zsarolás miatt.

Ismét a főispán hidegvérére volt szükség, hogy Flóra rá ne vesse magát Hernyányra és meg ne fojtsa. Vad szitkozódás közben hátrált Vucsetics által taszítva az ajtó felé, míg Hernyány erőltetett kihívó mosolylyal nézett utána.

- Most pedig, kedves barátnóm, én, a főispán tanácsolom, hogy a házam tájékán hagyjon föl a botránycsinálással, mert kénytelen volnék, a kedves emlékeknek daczára is úgy bánni önnel, mint aki idegen ház békességére tör.

- Úgy, úgy, uram - szólt Flóra keserűen, nem a fenyegetésétől ijedtem meg, de már csillapodtam. Egykor meg fogja bánni, hogy nem hallgatott rám, de ahhoz semmi közöm. Hanem veled, Hernyány György, veled még találkozom.

És elrohant, le a keskeny lépcsőn, végig a hosszú folyosón, melynek falairól az ősök képei egykedvű komolysággal néztek reá. A parkba érve, ott állt a kis kocsija, lovát egy szolgafiu tartotta, aki észrevéve az urnőt, feléje vezette a kocsit.

- Hagyd, nem az enyém! - kiáltott felé Flóra és gyalog sietett tova.

XII.

- Ez ugyan kemény szccéna volt, - szólt a homlokát törölve Vucsetics, de sohse hittem volna ettől a Flórától, hogy ilyen piszkosan eszeveszett tudna lenni.

- És milyen vakmerő! toldotta meg Hernyány, aki nyugalmat erőszakolt magára. Még azt mondja, hogy én voltam az ő kitarított szeretője. Én, én, aki annyit költöttem rá, hogy szinte belebukom, ha még soká tart.

- A földjét is megvetted, hiszen képzelem, hogy busásan megfizetted.

- Erről jobb nem is beszélni s még ilyen arczátlanul rám támad. De becsukatom, becsukatom.

- Hagyd szaladni.

- Nem, a tisztesség kedvéért be kell csukatnom. Nem te vagy az utolsó, akinek ezt a mesét kitalálta s akadhat örült, aki el is hiszi.

- Attól ugyan ne tarts, különben hagyjuk ezt már, készülj inkább, mert a hölgyek már fönn vannak s tán már a reggelivel várnak.

- Csak észre ne vették volna, - aggodalmaskodott Hernyány.

- Amiatt ne fájjon a fejed, Ilona úgy is tudja, hogy a szeretőd s amint láttad, igen természetesnek találta. Azt is természetesnek találja majd, hogy most már kidobtad.

- Ilona valóságos angyal, - rajongott Hernyány, - igazán nem is tudom, hogy érdemlem meg ennyi jószágodat.

- Hagyd el öreg, ez a politika, aztán - mi tagadás? - ez a családi politika is. Jó partie vagy, fiu és ezzel kvittek vagyunk.

Át kellett menniök a kastély másik szárnyába, ahol a hölgyek csakugyan már utra készen várakoztak.

- Jó reggelt, Hernyány, - szólt Vucsetics Ilona, - angol módra kezet szorítva Hernyánynyal és kutatva nézve a szemébe. Nos, nincs semmi mondani valója?

- Hogy szebb, mint tegnap és holnap szebb lesz, mint ma.

- Ez minden? Menjen, maga tulságosan szerény. Feláldozta nekem a szeretőjét s még csak el sem dicsekszik vele?

- Láttá?

- Láttam kocsin jönni és gyalog távozni. Egy kicsit fel volt indulva, csak nem fukarkodott?

- Fölteszi rólam? Jól meg van fizetve. De Ilonka, el vagyok ragadtatva az okosságától. Oly helyesen, oly sikkesen itél az efféle dolgokban.

Ilona fölbiggyesztette az ajkát.

- Nem vagyok liba! S határozottan hizeleg nekem, hogy olyan szép a szeretője.

- Csak volt, de már nem az s nem is lesz többé!

- Ne legyen izetlen, Hernyány, csak nem akar fogadkozni, hogy nem lesz többé szeretője? Ez már nem olyan sikk.

A reggeli mellett folyt ez a beszélgetés. Vucsetics Ilona csakugyan szép lány volt. Egy kicsit túl már az eladó lány fiatal korán, mintegy huszonöt esztendő, erős, barna szépség, hidegen

néző barna szemekkel és a szája szegletén az érzékiség lehelkedő mosolyával. Az édes anyja egy könyörtelenül száraz, rideg asszony, kinek arcán meg lehetett ismerni a lánya vonásait és Hernyány, mikor először látta őket, titkos rémülettel konstata, hogy tizenöt-husz esztendő múlva ilyen lesz az ő felesége is. Most ez a dáma hallgatagon ült, alig hogy a hozzáintézett beszédre néhány szóval válaszolt, de a leánya neveléséből látnivaló, milyen volt ő is ifjúkorában. A Bácska leghirhedtebb asszonya, mint ahogy Ilonának is ilyen volt a hite, s ha eljegyzésének hite megy majd a megyében, Hernyányt kaján részvét fogja környékezni.

Bár oktalanul. Ilona tetszett magának a legridegebb őszinteség fitogtatásában. Első találkozásukkor, mikor magukra maradtak, így kezdte a beszélgetést:

- Tehát maga lesz a vőlegényem?!
- Boldog leszek, ha annak elfogad.
- Hogyne fogadnám. Elég csinos ember s mint hallom, nagy karrierje van. Hát én, tetszem magának?
- Elragadóan, kisasszony.
- Akkor rendben vagyunk. Remélem, békességben fogunk élni.
- Mint két galamb.
- Az egy kicsit unalmas volna. Tud inni?
- Tudok.
- Akkor együtt iszunk. Szeret lumpolni?
- Hogyne.
- Akkor együtt lumpolunk. Aztán még egyet. Én nem vagyok féltékeny természetű.
- Én sem.
- Remekül összeillünk. Maga lesz a ciceronem, remélem, nem szorulok majd másra.

Ezek után látni való, hogy Flórával való viszonyát Hernyáynak nem volt oka rejtegetni. Hogy annyira megijedt, Flórá a kastélyban látva, tisztán csak aljas viszonya tudatának tulajdonítandó, mely nem volt képes kimérni, mennyi jut belőle nyilvánosságra, mennyi nem. Ilona, aki pünkösdi vasárnap futólag látta Flórá és nagybátyjától kilétét megtudta, szívből gratulált Hernyáynak pompás izléséhez s most igaz, mély gyönyörűséget érzett, hogy ezt a szép teremtet az ő utjából a legszégyenletesebb módon söpörték el. A főispán reggeli közben elég hiven elmondotta a jelenetet, melyen Ilona halálra kacagta magát s csak egyre biztatta Hernyányt, hogy igenis, jelentse föl és csukassa be Flórá zsarolás miatt.

- Mert, - tette hozzá, - azt ugyan nem bánám, ha szeretője lesz, de ne legyen ez régi szeretője. Ezt sértésnek tekinteném. Éntőlem ugyan ne térjen vissza a régi szerelméhez.

Mikor elindultak, Ilonának az a bolond ötlete támadt, hogy a Flóra kocsiján menjen. Hernyány tapsolt az ötletnek s fölszállt mögötte az inasülésre, míg Vucsetics Ilona anyjával a nagy Landauerban követte őket. S tán ugyanakkor értek a Hernyány portájára, mikor Flóra erőtlenül összerogyott az árok szélén.

XIII.

A budapesti lapokban lassan kezdett kísérteni a Hernyány Pálfordulásának hite. Eleinte csak egy burkolt félhivatalos hír arról, hogy Hernyány György, a kiváló fiatal ellenzéki politikus, magánokokból visszalép a politikai pályától. Ezt a hirt az ellenzéki ujság nyomban megczáfolta, a félhivatalos meg nem feszegette. Pár nap múlva egy másik hír minden feltűnés nélkül csuszott el, hogy Vucsetics Oszkár főispán valószínűleg lemond és föllép jelöltnek Hernyány ellenében. Egy hét lefolyása alatt aztán ki volt tálalva a szenzációs valóság, hogy Vucsetics utódja valószínűleg Hernyány lesz, amely változásnak családi háttere van.

Helley grófot, akinek Hernyánynyal való intim viszonyát ismerték, sűrűn ostromolták, mi az igazság ezekben a hírekben. Helley mosolyogva, teljes nyugalommal válaszolt:

- Hernyánynyal ez idő alatt nem leveleztem ugyan, de le merem kötni a becsületemet, hogy mindebből egy szó sem igaz. Sem a politikai, sem a családi híresztelésből. Mert Hernyány sem az egyikre, sem a másikra nem képes.

Mindazonáltal kész ténynek vették és a különböző pártállás szerint pertraktálták a Hernyány renegátságát. Feltűnő volt, hogy maga Hernyány, akiről pedig tudták, hogy a birtokán tartózkodik, maga nem reagált a róla szóló híresztelésekre. Egy árva szóval sem czáfolta meg politikai hitehagyottságát s ez végre is nyugtalanította Helleyt.

- Valaminek kellett történnie, gondolta, bár távolról sem hitte, hogy az átpártolás terén történt volna valami. Levelére, melyben a kormány akciójáról értesítette, nem kapott választ. Flóra nem hallatott magáról. A miniszterelnöktől nem akart kérdezősködni, végre mégis csak rászánta magát és irt Hernyánynak. Nem kapott feleletet. Táviratozott: semmi válasz. Ekkor nyugtalanúsága tetőfokát érte. Táviratozott Flórának: az sem válaszolt.

- Itt valami nagy dolognak kellett történnie, gondolta magában. - Talán nincsenek is már Bácsligeten?

Végül eszébe jutott, hogy a Flóra cselédségénél tudakozódják. Oda ment, nagy csend volt a házban, csend a Flóra lakásán. Csöngetésére a gömbölyű Kati nyitott ajtót, aki láthatólag megörült a gróf látásának, de ujját a szájára téve szolt:

- Csöndesen, instálom, a nagysága alszik.

Helley megjijedt.

- Hogyan? Itthon van? S nem értesítettek engem?

A cseléd szeméből könnyek peregtek le.

- Megtiltotta, méltóságos uram, aztán nem is volt még igazán eszméletnél, mióta lefeküdt.

- Beteg?

- Betegen érkezett meg. A szegény nagyságára rettenetes volt ránézni, úgy összeesett az arcza és a szép, erős termete is úgy elhagyta. Alig hogy megérkezett, lefeküdt és a lelkemre kötötte, hogy senkinek se áruljam el ittlétét. Nem is tettem meg, de hogy a méltóságos ur magától jött, az nagy szerencse.

- És Hernyány ur?

A cseléd lomha, megvető mozdulatot tett a karjával:

- Mind egyformák a férfiak, akár baka, akár ur.

Helleynek elállt a szivverése.

- Mit beszél?

És ott a cselédttől kellett megtudnia a hihetetlen. Flóra egyedül, lázban, minden podgyász nélkül ért haza és nyomban ágyba dőlt.

- Kati, - mondta hűséges cselédjének - te arczul köpted a bakádat, én arczul köptem a gavallért. De nyomorultabb vagyok náladnál, mert bele kell halnom ebbe a gyalázatba.

A többit csak urnője lázámaiból tudta meg. Egyszer ezt mondta:

- Könyörülj, György, ne vedd el azt a másikat.

Máskor meg azt mondta:

- Elér a kezem, megfojtalak.

Közben pedig egyre arról fantáziált, hogy a pénzeért volt hát minden, kifosztására ment az egész szerelmi komédia, majd meg ki akart ugrani az ágyból, kiáltva, hogy nem igaz, hogy az nem volt Hernyány, hanem ördög, aki az ő alakját öltötte.

Helley le volt sujtva. A szive vérzett barátnője szerencsétlenségén, de nem tudta elhinni, ami a cseléd beszédjéből félelmesen kitűnt. Valóban, ez csak egy lázbeteg hallucinációja lehet. De megingott a kétsége, mikor e lázbeszédet egybevetette a keringő hírekkel és Hernyány csökönös hallgatásával. Igaz lehet? Meg volna csalva, ez a becsületes arcz, ez az ifjui rajongás mind csak egy aljas, haszonleső gazember álarcza volt csak?

Halkan benyitott Flóra szobájába. Széthuzta az ágy selyem függönyét és becsületes szeme megtelt könnyel, mikor az imént még viruló, hatalmas szépséget, kifosztva minden erejéből, lesoványodva, megtörve és megvénülve látta maga előtt feküdni. A Flóra arczát a láz festette pirosra, de alig volt rajta más, csak a puszta bőr. És a szája szögletéből két mély barázda szakadt s a lezárt pillákon keresztül, a csontos üregekből halottiasan domborodtak ki a szemek. Keze a takarón nyugodott, az a márványfehér, puha, telt kéz most sovány volt és a kék erek kidagadoztak a csontok között. És mindez vagy tiz nap alatt! Mi történhetett odalenn, hogy tiz nap alatt tönkrement az a csupa erő asszony!

Könyezve simogatta reszkető keze a Flóra izzó homlokát. A beteg fölvetette a szemét:

- Te vagy, György? - szólt és pillája ismét lehanyatlott. Majd nyugtalanul hánykolódni kezdett, érthetetlen, félig elnyelt szavakat dadogva, majd kinos nyögéssel átvette magát a másik oldalára, nyögve, nyöszörögve:

- Ugy-e, ez lehetetlen?

Elfacsarodott szivvel, emberi hitében megtörve távozott Helley gróf. Mintha ő követte volna el a perfídiát, égett az arca a szégyentől s ahol ismerőst látott, megijedt és messziről kikerülte. Ha meg lett csalva maga is, mégis csak az ő lobogójának tisztessége fedezte a másikat, hogy gyalázatos tervét végrehajthassa. Ő segítette magasra, az ő latba vetett tekintélye révén támadt tekintélye Hernyáynak. De a maga személyét nem tekintve is, megcsalódott szive ebben az emberben, ennek fenkölt gondolkodásában és ifjui bizodalomban talált gyógyítást és most a gyógyszer is méreggé vált.

Nincs becsület a földön. Ebben a keserü gondolatban foglalta össze egy mindvégig ideálisan tiszta élet tanulságát és undort érzett a világ iránt. Sőt gyanakvással nézte a maga utját is: valóban a becsület vezette-e rajta végig és nem-e csak gyöngeség volt, amin az okosak és becstelének joggal kaczaghatnak?

Undora és önmagának lenézése még csak nőtt, mikor hazaérve, szemébe tünt az esti lap kövér betűje: »Interview Hernyány Györggyel!« Elolvasta. Érdemesnek tartották megsürgönyözni, pedig a papirosért is kár, amire nyomtatták. A vállalkozó ujságíró apróra leírja a fiatal, »de már is nagy« politikus tusculumát, kipingálja egyenes, megnyerő vendégszeretetét és himnuszokat zeng egy fiatal hölgy szépségéről és szeretetreméltóságáról, akiről ime hitelesen megirhatja, hogy a legközelebbi jövendőben Hernyány Györgyné lesz, most pedig még mint a híres Bácska legrégibb nemesi sarjának dugszagú ivadéka ismeretes.

Aztán következik az interview:

Van-e alapjuk azoknak a híreknek, melyek Hernyány visszavonulásáról szólnak?

Nincs, sőt ellenkezőleg. Most találta meg az igazi talajt, melyen a haza nagyságán dolgozhatnak.

Tehát csakugyan főispán lesz?

Az. De nehogy félreértessék. Ő a főispánságot nem ambicionálja, nem ambicionálta soha. Neki az mindegy, akár megyei aljegyző is lenne igen szívesen. Nem tagadja, a szíve jobban van engageálva ebben az ügyben, mint a nagyravágyása. A szerelem köti őt ide s mivel tétlen, meddően még sem akar maradni, inkább állást vállal a munka és nem a méltóság kedvéért.

És politikai meggyőződése megengedi-e, hogy oly kormány kezéből vállaljon bizalmi állást, melynek politikájával nem ért egyet?

Ezen a téren tudja, sok gáncscsal, váddal és támadással fog találkozni, de ő emelt homlokkal és büszke önérzettel fog elébe állani. Nagyon jól tudja, mivel tartozik politikai nesztorainak: bocsánattal. Ezt meg is adja nekik. Visszaéltek fiatalságával, tapasztalatlanságával. A tisztaság, az ideál utáni vágyát felhasználták arra, hogy az ő táborukat erősítsék vele. De adatai vannak most már, hogy az eszmény és tisztesség abban a politikai táborban, melybe tévedt, csak szép frázis a rut és önző célok takarására. Rövid és sajnálatos multjának tartozik vele, hogy e rut farizeuskodásról le ne rántsa a leplet, de önmagának és az igazságnak tartozik vele, hogy első politikai lépését kötelezőnek ne ismerje el. Elvtelen és becstelen volna, ha szemei megnyilván, pusztá következetesség kedvéért szolgálna egy irányt, melytől jobb meggyőződése elfordul. Köpönyegforgatóknak fogják nevezni, pedig csak őszinte és nem törődve semmivel, mint eddig is, tovább halad a maga útján, a tisztesség nevében.

Helley grófnak, mikor ezeket a körmönfont gyalázkodásokat olvasta, kacagnia kellett keserűségében. Hát természetes, ő a hitvány és Hernyány az ideálista, a tiszta kezű ember.

- Istenem, - sóhajtott, - mi mindent ki nem találnak az emberek, ha a gyalázatuk elrejtéséről van szó.

Szinte jól esett neki másnap látni, hogy az összes ellenzéki lapok az igaz megvetés souverain hangján foglalkoztak e levéllel s egy szót sem vesztegettek az ő, a Helley tiszta karakterjének méltatására. Nem szorul ő védelemre. S a lapok czikkeiben hiven volt visszaadva az ő lelkiállapota is, mert hiszen valamennyien úgy jártak Hernyánynyal, mint ő: biztak benne, csodáltak rajongó idealizmusát és ime megcsalva érzik magukat. Soha Helley gróf a sajtó iránt annyi hálát nem érzett, mint ekkor.

S tapasztalhatta az egész közvéleményen is, hogy az mellette van. A Hernyány-féle nyilatkozatokat a kormánypárti sajtó sem aknázták ki Helley személye ellen, csöndesen, szó nélkül siklottak rajta keresztül. Milyen könnyű lett volna ebben a kedvező áramlatban Helley grófnak előállani az ő pozitív adataival, Hernyány életéből, hogy tönkretegye! De eszébe sem jutott ez a gondolat, mindig megvetéssel fordult el megcsalásának emlékeitől is.

De a csöndes, kontemplatív férfi mégis csak forni érezte a vérét. Az indulata hajtotta, hogy álljon szembe azzal az emberi mivoltából kivetköztetett kreaturával, karddal vagy pisztolylyal a kezében. A fogait csikorgatta, mikor reá gondolt és a keze ökölbe szorult, mikor emlékébe tünt szegény Flórának lázban égő, lefogyott arcza. És ez az ember mégis sebezhetetlen, mivel csak csöndes megvetést érdemel, aminek lesújtó hatását az ilyen ember sohasem érezheti.

Minden nap hűségesen meglátogatta a beteg Flórát, aki napról-napra jobban gyöngült és állandó lázban égett. Nem beszélhettek még egymással. A beteg olykor felvetette szemét s a fáradt mosolyról, mely ajkára szállt, láthatta Helley, hogy megismerte és jól esik neki őt itt látnia. Nehány percz múlva azonban, mely alatt Helley szelid szavakkal biztatta, ismét lehanyatlott a szeme és aludt, vagy hallucinált. Az orvosa tifuszt konstatált s igen komolynak mondta a bajt, bár nem okvetetlenül halálosnak. Mikor azonban a legkitartóbb ápolás mellett is a hatásnak legcsekélyebb jele sem mutatkozott, a grófnak azt tanácsolta, hogy hívják el dr. Bertalan Péter tanár urat, ő az egyetlen, aki itt még segíteni tud.

Helley ismerte a híres professzort és undorodott tőle. Mégis legyürte ellenszenvét, maga ment el érte és hívta Flórához.

A tanár ur nagyon meg volt lepve, hogy Flórához hívja a gróf s a maga módja szerint ki is fejezte meglepetését:

- Áh, áh - csodálkozott jobbra, balra kapva fejét - beteg a báránka? Annyira beteg, hogy már én reám szorul? Szegény báránka, azt hittem, még eltart egy pár hónapig.

- Micsoda? Az egészsége?

- Az, az, persze, hogy az egészsége! Ott lenn Bácsligeten észrevettem valamit, de rosszul ítélt meg. Azt hittem, egy pár hónapig eltart.

- Már látszott rajta, hogy beteg?

- Erősen, erősen. Tudja gróf ur, már olyan finnyás volt akkor, olyan betegen finnyás. Például nem akart velünk inni és nem nyitotta ki az ajtaját, mikor kopogtattam.

A gróf hidegen szólt rá:

- Tanár ur, ha úgy tetszik, a betegről beszéljünk, ne pedig - önről.

- Csalódik, gróf ur, nagyon is a betegről beszélek. Megtért a szegény, mondtam volt ott lent is, hogy sajnálom, mint minden megtért báránkát. De hogy ennyire megtért volna már, azt nem hittem volna.

Mikor a Flóra lakására érkeztek, a doktoron valami különös, borzongató jókedv vett erőt. Élvezettel szivta magába a leeresztett kárpitok mögött az orvosságok illatától telített dohos levegőt. A szalonban levetette a felöltőjét s föltett kalappal, tánczó lépkekkel sietett Flóra ágyához. Szétbontotta a kárpitját s a legnagyobb gyönyörűség kifejezésével ajakán nézte a lefogyott szegény nőt. Fogta a pulzusát s vigan dörzsölte utána a kezét s halk nevetéssel folytatta vizsgálódásait, szüntelenül motyogva magában. Olyan volt, mint a halálmadár, aki örül a pusztulásnak s a jó Kati babonás félelmében egyre hányta magára a keresztet, látván a rettentő orvos csuf ördögösségét.

- Így, így, báránkám, motyogta vigan, hát megfogytunk. A lázunk igen szép, igen szép. Tökéletes az egész betegség, igen tökéletes, mint minden, amit a báránka művel. Igen örülök a szerencsének, hogy ilyen szép példányom van, két nap alatt végezhetne veled a kaszás. Gróf ur, fordult majd magánkívil az örömtől Helleyhez, Flórika valóban nagyon beteg, tudja, csak ennyi - és mutatta a köröm feketéjét - vagy ennyi se választja már el a haláltól.

Úgy mondta ezt, mintha örömhirt tudatna. Kati hangos sirásra fakadt, Helley elsápadt és, reszketve kérdezte:

- Nincs segítség?

Hiéna Péter ámulva nézte a grófot, majd a siró Katira támadt:

- Mit abajgat maga itt, édes lelkem? Hát nem örül, hogy itt vagyok? No, nézze meg az ember, még csak békében diagnoszt sem enged csinálni az úgynevezett jó sziv. Legyen nyugodt, gróf ur, a báránycát meg fogom gyógyítani. Az állapota igen kedvező, mert már a végét járja.

Majd magyarázva füzte hozzá:

- Tudja, gróf ur, a betegséget is külön individuumnak tekintem, mint mindent a természetben. Születik az, ha megkapja a léte feltételeit és élni akar. Barbárság az utjába állani, joga van az élethez, hát élje végig. Az én betegeim mindig a sir szélén vannak, csak onnan hozom vissza.

- Rettenetes, szólt a gróf elszörnyködve.

- Gondolja? - felelt a doktor - szálnalmas gunyosan. Pedig lássa, akit én így gyógyítok, az másodsor már nem kapja meg azt a betegséget.

A mint teljes otthonosan, szuverén biztosság érzetével rögtön tanyát ütött a beteg-szobában, volt ebben a rut, röhögő kis emberben valami földöntuli fölöttesség. Oda huzta a karos széket az ágy széléhez és egy üveg pezsgőt kért.

- Mert tetszik tudni, szólt röhögve a grófhhoz, első az orvos, aztán a beteg. Ha társaságom akar lenni, gróf ur, nagyon fogok örülni, de ha jobb társaságot tud magának, akkor csak egész nyugodtan távozzék, holnap már az ön kedves barátnője a legbarátságosabb mosolylyal fogja üdvözölni.

- Tanár ur, ha úgy van, számíthat az én végtelen hálámra.

- Meg is érdemlem, gróf ur, mert nagyon nagy áldozatot hozok a kedves báránycá kedvéért. Itt fogok maradni, holott egy protegáltam lép föl ma az orfeumban. Lemondok a legfölségesebb mulatságról, gróf ur, csakhogy megmentsem e kedves báránycát. Nem nevetséges ez?

E beszéd ellenében is, mikor Helley gróf kezét fogott Hiéna Péterrel, akaratlanul is melegséggel szorította meg. Hiéna Péter észre is vette és ironikus mosolylyal honorálta a kézszorítást, mitől Helley elpirult, mintha valami rossz tetten érték volna. Be kellett vallania magának, hogy ez előtt a cinikus ember előtt szégyelte magát. Itélt róla, pedig úgy látszik, távolról sem ismeri.

Hiéna Péter csakugyan ott maradt Flóránál egész éjszakán át. Be sem hunyta a szemét, úgy vigyázta a beteg minden lélegzetét, beadogatta neki az orvosságot, maga váltogatta a borogatásokat s közben elfogyasztott vagy öt üveg pezsgőt s egyre évődött Katival, aki a világért sem tágitott volna. Úgy őrizte ott egész éjszaka a doktort is, akitől félt, mivel magának az ördögnek nézte.

Flóra néhányszor fölvetette a szemét, ilyenkor Hiéna Péter vigyorogva s gyorsan, mint a macska, elugrott. A kurához tartozott, hogy a beteg ne lássa meg, ki gyógyítja.

Flóra álma alig néhány óra multán csakugyan nyugodtabb lett. Sűrűn fordult egyik oldalról a másikra, nyögött, nyöszörgött, de már nem fantazizált s nem kellett erőszakkal az ágyban tartani. A doktor, egyre öntvén magába a pezsgőt, csillogó szemmel nézte és egyre csufondároskodott Katival.

- Ugy-e, csunya most a nagysága? S nem-e furcsa, hogy azért most csunya, mivel az én kedves barátom elhagyta, holott az volna természetes, hogy elhagyja, mivel ilyen csunya lett?

De majd megszüpitjük, tudja lelkem? Hehehe, ha a pofámra néz, nem is hinné, hogy én szépiteni is tudok. Pedig meglássa, milyen széppé teszem a nagyságát, olyan széppé, hogy akár magam is elvinném feleségül.

Reggel hat óra tájt egyet nyújtózkodott a doktor, fölkelte és fogta a kalapját. Mikor az órára nézett, nagyot káromkodott:

- Ördög vitte volna az egész históriát. Hát kellett a báránynak Bácsligetre menni, csak hogy nekem elrontsa az éjszakát?

XIV.

Elmult egy-két hét. Flóra lassan, de biztosan haladt a gyógyulás útján. Hiéna Péter már csak be-benézett hozzá kétszer napjában s kezeit vigan dörzsölve, tánczolta körül a beteg ágyát. Egyben szokott módja szerint évődött Flórával.

- Lássá, drága Flórika, én nem tehetek ám róla, ha a pofámat ide tolom a nagysága szeme elé. Tudom, hogy utál, de muszáj idejönnöm, mert a törvény parancsolja és Helley megfizet érte. Ördög tudja, mi köze a törvénynek hozzá, hogy megparancsolja, muszáj magát diszgyasztálni, mivelhogy véletlenül én orvos vagyok és maga beteg. Hát majd csak szépen meggyógyul, én zsebre rakok egy szép kis summát a gróftól, aztán kotródok megint, még csak egy csókot sem kérek ráadásul.

Flóra annyira el volt még gyengülve, hogy e beszéd semmi hatást sem gyakorolt reá. Egyáltalán elvesztett minden ellentálló képességet, az ő szemének a doktor képe most ép oly kevésbé fájt, mint akárki másé. Csak amikor Helley gróf ült az ágya szélére, derengett némi meleg fény a szemében s olykor-olykor fogta a gróf kezét, megsimogatta és ajkához emelte. Hernyányról szó sem volt közöttük.

Ezt az urat közben csakugyan installálták főispánnak. A befejezett tény kevesebb szenzációt keltett, mint az első hír. Sőt, mikor alig két héttel később az esküvője hírért hozták, már a történeteknek nyoma sem látszott az ujságokban. A népszerű politikusról volt szó, meg a szép nábobleányról, a fényről és pompáról, amit az esküvőn kifejtettek, meg, hogy a boldog pár a mézeshetekre külföldre utazott. A politikai hitehagyottal nem éreztették privátéletében a megvetést s ez a megvetés különben már nem is volt meg. Egy politikai vétek megtorlása sohasem tart tovább egy hónapnál.

Tiszta, meleg, júniusi nap volt, mikor Flóra, a doktor és a gróf karjára támaszkodva, először hagyta el az ágyat s támolyogva tette meg a pár lépést az ablakhoz, ahol párnák között, a hintaszéken helyet foglalt. A szobából eltávolítottak minden tükröt, hogy ne lássa gyászos romjait szépségének s ő szomorúan mosolygott és sóhajtván simította végig arcát, mikor az ablak táblájában mégis csak meglátta magát. Hiéna Péter észrevette ezt a mosolygást és a maga módja szerint kommentálta:

- Bizony lefogytunk, Flórika, de majd csak megtelik megint az arcunk és szépségünk visszatérvén, folytathatjuk ott, ahol elhagytuk.

Flóra megborzongott e szavaktól.

- Szeretnék ilyen maradni, - szólt gyengén és oda nyujtotta kezét Helleynek.

- Istentelen kívánság, - szólt Hiéna Péter, - de okos. Sőt meggyőződésem szerint mindennek a gróf ur az oka. Minek hívott engem? Akkor maga Flórikám, már nem élne és ugy-e bár, maga szeretne nem élni?

- Tanár ur, kimélje, - szólt közbe a gróf.

Mióta Hiéna Péter megmentette Flórárt, Helley valami elrejtőzött, álarczos angyalt látott benne és nem hitt a kérkedő gonoszságban.

Hiéna Péter nevetett.

- Ugyan, gróf ur, ehhez megint én értek jobban. Maguk ideálisták az örökös kiméléssel lassan pörkölik meg a lelket. Mi belevágunk az élő husba: nyekk! - és a sebből örökre kimegy a geny. Hát csak folytassam a gyógyítást, ha már belefogtam. Ismerem én Flórikát, olyan asszony az, aki kibír egy operációt.

Flóra csak nézett rá, tágra nyílt szemmel, rémülettel, de csak várta, biztatta, beszéljen tovább.

- Hát emlékszik, Flórika, mit mondtam én magának ott lent, azon az unalmas pünkösdi napon? Mikor észrevettem, hogy maga szerelmes, mint egy apácza s nem úgy, mint egy orfeumdáma, akkor azt mondtam: maga el van veszve. Azt hittem, golyót röpit majd a fejébe, ha megtudja, hogy az én kedves Hernyány barátom csak orfeum-szerelemre való. De hát szerencsére sulyosan megbetegedett, hát nem lőhette magát föbe. Ami talán kár is magára nézve, feltéve, hogy az én kedves Hernyány barátom tovább is úgy boldogul az életben, mint eddig s maga boszultatlan marad. Szerencsére a ficzkó már lejtőre lépett, megházasodott.

Flóra föl akart ugrani, de erőtllenül visszahanyatlott.

- Az istenért, doktor ur, könyörüljön rajta, - rimánkodott Helley gróf.

Hiéna Péter az ő hideg, nedves kezével végigsimogatta a Flóra gyönyörű homlokát, mitől az magához tért.

- Tudni akarok mindent! - suttogta.

- Magam is azt gondolom, hogy tudnia kell mindent. Akkor aztán rendben lesz teljesen. De amíg ez magának használ, addig megárt a beszédem a gróf urnak s így majd akkor folytatom, ha egyedül leszünk.

Flóra kérve tette össze kezét, úgy könyörgött szó nélkül Helleynek, hogy ne vágja utját e beszélgetésnek. Helley habozott és tanácstalanul nézett a doktorra, aki egykedvűen nézegette a körmeit. Végre is győzött a lágysága, sohasem tudott kérelmet megtagadni.

Mikor egyedül maradtak, Hiéna Péter egy meleg takaróval beborította a Flóra térdeit, azután látható jókedvvel közelebb vontá hozzá a székét.

- Most már beszélek - szólt elégedetten - s mondhatom, soha olyan jó szivem nem volt, mint ebben a pillanatban, hogy az én kedves Hernyány barátomat akarom bemártani.

- Megházasodott? - lehelte Flóra.

- Meg a lelkem, Flórika. S magának ezen örülnie kell, mert hiszen csak nem szereti még azt az embert? No lássa, a házasság Hernyáynak katasztrófa, no meg a feleségének is, föltéve, hogy az jobb, mint ő. Ne értsen félre, drágaságom, nem a moralista beszél belőlem - utálok a morált - hanem az úgynevezett cinikus orvos. No hát, az orvos mondja magának, hogy az én kedves barátom el van veszve. Nem tudom, milyen volt, mielőtt szerencsém volt hozzá az orfeumban, de vigyen el engem az ördög, ha kikerüli a bonczoló kést. Mikor először láttam, rögtön megszerettem. Volt valami az arcában, ami akasztófáról vagy revolverről beszélt és nagyon csodálkoztam, hogy ilyen jókedvű s ilyen szerencséje van. Tán nem is hagyta volna el soha a szerencséje, ha meg nem házasodik. Az ember csak addig boldogul és addig boldogul a legélhetősebb, meg a leggonoszabb ember is, amíg hű marad a természetéhez. No hát, Hernyány hűtlen lett önmagához, mikor templomba ment pap elé. Nem ugyan becsületből tette, de mégis csak tisztességes lépés és ez a nyakát fogja szegni. Nem hiszi? Meg fogja látni.

Flóra nem felelt. Mereven maga elé nézett. A szive sajgott, de nem tudott határozott fájdalmat érezni.

- Szerettem volna, ha most káromkodik, szólt Hiéna Péter, vagy legalább sir. No de majd később. Hát tudja, kedves Flórikám, maga nagy bolond volt, amit nem szemrehányásnak

említek, mivel okosnak lenni nem virtus. Mért nem volt őszinte hozzám? Mért nem válogatta meg jobban a bizalmas barátjait? Rákeni a bizalmát arra a Helleyre, aki tisztességes ember, ami kész veszedelem volt. Igen, igen. A Hernyány-féle embereket csak a magam-féle emberek ítélik meg. Ha megmondta volna nekem, hogy Hernyány házasságot ígért, a rut pofámmal a szeme közé nevettem volna s maga meg lett volna gyógyítva. Mikor a gróf ezt nekem megmondta, azt kérdeztem tőle, hogy magának mennyibe került a multság? Erre a nemes lélek elámult és nagyon megvetett engem. Nem pénzről van szó, felelte szárazon. És maga ilyen emberre pazarolja őszinteségét. No ugy-e bár, ez a Hernyány alaposan kifosztotta magát?

Flóra nem felelt, de Hiéna Péter megértette.

- No látja, a házassági história, egybevetve az örökös henczegéssel, hogy maga mennyi pénzbe kerül, világos bizonyosság, hogy ki akarta magát fosztani. Ezt persze egy olyan nemes lélek, mint a grófé, nem foghatja föl, pláne, ha olyan gazdag is, mint ő. De hogy maga nem látott át a szitán, különben ezt hagyjuk, mert a szerelemhez, mely túléli a huszonnégy órát, én nem értek. Most pedig igyék egy kevés tejet.

Flóra tagadólag rázta a fejét.

- Kár, - szólt a doktor, ahhoz, amit most fogok mondani, jó lett volna erősítenie magát egy pohár tejjel. De hát így is jó. Lássá, kedves Flórika, maga most nem tudja, mit fog csinálni, ami természetes is. A réGINEK fölcsapni, ahhoz maga, fájdalom, már tulságosan jó. Viszont ahogy a dolog most áll, arra sem fanyalodhatik, hogy remete életet éljen. Ez két esztendő alatt megölné. A halálhoz pedig, ha az ember a krízisen túl van már, nincs kedve. Aztán meg a vagyona is meglehetősen összeolvadt, ugy-e bár? S a szegénységtől is irtózik, van oka rá. Ne háborodjék fel, épen azt az emléket akartam fölkelteni magában, amely a nyomorhoz és az én utálatos csekélységemhez fűződik. Sohasem is haragudtam magára; amiért gyűlöl, ez olyan természetes, mint az undor ahhoz az ételhez, melytől az ember elrontotta a gyomrát. Lehet különben, hogy maradt még annyi, hogy tisztességesen élélhet, de akkor beáll az unalom, az örökös keserűség a multon s tán a jelenen is. Mert maga szép lesz megint, tán szebb, mint volt és higye el nekem, egy szép asszony, ha még annyira csalódott is a férfiakban, nem élhet meg szerelem nélkül. Hát aztán mi lesz? Folytatja a régi életmódját és újra megtollasodik? Szerencsétlenségre beleesett már az erény, mint a moly a drága bundába s ez a moly megenné magát, minél jobban mulat. Hát most figyeljen rám. Én az emberek egymáshoz való viszonyát annyira becsülöm, amennyi örömet az egyik várhat a másiktól. Elébe tettem mindazt a rosszat, ami vár magára, hogy egybevetesse az esetleg kevésbé rosszal. Magának férjhez kellene mennie. Lássá, egészen őszinte vagyok, mint különben mindig. Lelkifurdalás: nevetés. Ilyesmiről én nem tudok. Ha maga boldogtalan, én nem törődöm vele. De én is már körülbelül a végét járom. Tudja isten, már nem izlik az étel, pedig a gyomrom rendben van. Aztán utálok a változatosságot a szerelemben. Nem hinném, hogy belém is esett volna ez a moly, de ki vagyok kezdve. Alszom megint, sőt jól esik aludni. És érdekel a világ. Képzelve csak, örülök, hogy szép idő van. És ha hajnal felé hazamegyek, a csillagokra nézek: ni, csillagok is vannak a világon, nemcsak rossz gyomrok. Aztán - no hát jól van - hazudtam, van lelkiismeretem is. Föltettem magamban, hogy a maga kurájáért nem fogadok el honoráriumot, mert mégis csak én vagyok az oka mindennek. És lássa, ha maga meg akarja változtatni életmódját, olyan logikus volna, ha ott végeznél, ahol kezdte. Röviden, Flóra, medicinának merném mindkettőnknek preskribálni: legyen a feleségem.

Az utolsó mondatokat kapkodva, bizonyos félelemmel mondta a doktor. Az arczán is visszatükröződött valami bosszankodó zavar, világosan látszott, hogy szeretné rejtteni a megindultságát, azt pedig, hogy: legyen a feleségem - csak szemlesütve és mélyen elpirulva merte kimondani.

Flórát ez a váratlan fordulat mint a kigyómarás érintette. Halvány arcza szinte elfeketült, utálat és rémület tükröződött rajta vissza. Hiéna Péter ránézett arra az arcra és ismét megtalálta magát. Az ajkába harapott, aztán egyet vont a vállán és mosolyogva hajolt Flórához:

- Ugyan igyék egy pohár tejet, az ügy le van tárgyalva.

Flóra ideges erővel fölegyenesedett székében. Arczán némi meghatottság mutatkozott, oda nyújtotta a kezét a doktornak és halk, elfogódó hangon szólt:

- Uram, amit ön most mondott, az irtózatos, de nem haragszom érte. Sőt köszönöm is, mert megismertette velem igaz helyzetemet. Amikor medicinának a maga szerelmét ajánlhatja csak, ez a végső. Nincs menekvés, tudom, csak ezt akarta mondani. Jó azt tudni, már is megerősödtem tőle. Ami fáj, ami végtelenül elkeserít még, az, hogy én ép a leghitványabb emberhez köttem sorsomat. Eddig - nem kérek érte bocsánatot - önt tartottam a leghitványabbnak s sajgó szívvel tapasztalom, hogy még ön is sokkal jobb -, nem, igazi nemesszívü ember hozzá képest. Jobban ismerem most őt, mint eddig és magát is. Azt hiszem, ajánlatára nem vár választ. Azt már tudja. De, hogy kettőnk között a leszámolás teljes legyen s ha nem szokott gunyja volt, amit a lelkiismeretéről mondott, ime fogja a kezemet. Amit ön ellenem vétett, azt jóvá tette mai kegyetlen kurájával. Nem gyűlölöm többé, a számlánk ki van egyenlítve, én megbocsátok magának.

Hiéna Péter fogta a neki nyújtott kezét s elgondolkodva nézegette, akaratlanul meg is simogatta.

- Sovány, nagyon sovány - szólt aztán, mintha nem is hallotta volna Flóra szavait - de ne féljen, egy hónap múlva megtelik. Maga már annyira tul van minden bajon, hogy akármelyik számár doktor is tovább kezelheti. Hát csak járassa tovább a házi orvosát s Helleynnek mondja meg, hogy már meg vagyok fizetve. Jó mulatást, Flórika!

Mikor fölkelt s egykedvü, lomha járásával az ajtó felé indult, Flóra mélységes szánalmat érzett iránta. Úgy érezte, hogy nem engedheti így távozni, hogy néhány jó szóval adósa maradt még.

- Péter! - szólt aztán halkan.

- Parancsol valamit? - kérdezte ez megfordulva.

- Jöjjön ide és üljön még le egy kicsit.

- Ha jól esik magának! - szólt az és az óráját nézve, visszaballagott hozzá.

- Mondja meg nekem, de igazán, affektálás nélkül, mindegy magának, hogy visszautasítottam?

Hiéna Péter ránézett ugyanazzal a közömbösséggel, melylyel a kórteremben a betegségeket demonstrálni szokta:

- Mindegy? Dehogy. Nagyon rossz az, sőt úgy rémlik, mintha fájna. De mi közöm hozzá? Aki érzéketlenül vágja a mások husát és kaczagja a mások baját, az silány, ha kivételt tesz önmagával. Különben ez a szentencia hamis, mert azt mondja, hogy én nem vagyok silány.

- És mihez fog majd?

- Visszamegyek az orfeumba s megpróbálok valami más italt. Például absynthet. Aztán a minap egy öreg asszonyhoz hívott egy tacskó tizenhatesztendős kis lány, aki hálából, mivel pénzüik nincs, megcsókolta a kezemet. Tudja, ez jól esik. A kézcsók. Hát iszom absynthot és csókolatom a kezemet, amíg lehet. Aztán pedig felfordulok és vége a komédiának. Szervusz, Flórika, mi már csak akkor találkozunk, ha újra rám szorulsz.

S amint megfordult és himbálódzó járásával távozott, Flóra úgy érezte, mintha megnőtt volna előtte ez az ember és babonás tisztelettel nézett utána.

XV.

A gyengeség lassan mult és a fizikai megerősödés jó érzete bizonyos derült békességgel töltötte el Flórát. Már járnai is tudott a szobában, már ki is kocszított. S alig három hét mulva arcza halványságán kívül misem mutatta, hogy a sir széléről tért vissza.

Merengő, álmodozó volt. Úgy látszott, mintha a lelke sebei is behegednének, legalább így ítélte meg állapotát Helley gróf. De mint mindig, ezuttal is rosszul. Egy ujságlapot rejtegetett a zsebében, amit gyakran ki-kihuzogatott s elolvasott belőle néhány sort. Iszonyu hír volt, mely arról szólt, hogy Hernyány György a feleségével megmászta a Mont-blancot. Egy napon aztán mosolyogva tudatta Helleyvel, hogy egészsége teljes visszanyerése céljából délre utazik. Talán Olaszországba, vagy Nizzába, vagy, mivel az idő már elég szép és meleg, talán Svájcba.

Helley még örült ez elhatározásnak és junius végén Flóra csakugyan utra kelt: Svájcba utazott. Az egészsége miatt ment oda.

*

A Bernardino szoros tetején, kopasz, rideg sziklaormokra néhány hotel épült: ez St. Bernardino. Aki Hinterrheinből a csengő diligence-on délután utra kél, a végtelen szerpentin uton estélig elérkezik e hotel-faluhoz, ott meghál s reggel a diligence tovább viszi a kanyargó fehér uton, kopár sziklák rengetegéből le a szelid gesztenyés, citromfás és rózsatermő lago maggiore olasz tájára. Oda fönn julius havában is, este bunda nélkül meg sem lehet élni. Egy fél napi ut és a délszak heve, pompája veszi körül az utast, a kék tó vize ringó csinos bárkáival, tánczó gőzöseivel csak úgy csábit. Minden ablakpárkányon kövér rózsák pompáznak és a kertekből ajlantosz, pálma és mandulafa illata árad. Szerelmeseknek való a bernardinói hidegség is, szerelmeseknek való a locarnoi hőség is. És a szerelmesek idejönnek, a szerelmesek meg az angol, akinek van elverni való pénze, meg az is, akinek van elkoptatni való érzelme is.

Hat óraker a hotelek csöngői megszólalnak és a nagy ebédlőben gyűlnek a vendégek table d'hôte-ra. Szeszélyesen, ahogy a véletlen összedobálja őket, kerülnek szomszédságba, akik a világ ellenkező táján szoktak élni, emberek, akik nem együvé valók, ott hüvös-udvariasan adják át egymásnak a salátás tálakat.

A hosszú asztal közepén ül Hernyány György és felesége. A méltóságos ur egy kicsit elhalványult a nászutban, a méltóságos asszony szeme körül kék karikák támadtak és arczszíne olyan, mint a lábadozó betegé. De azért ő a lehangosabb a társaságban és bizván a magyar nyelv ismeretlenségében, hangosan mondogatja be megjegyzéseit az összes asztaltársakról.

A terem végében három feketeruhás olasz lány huzza a hegedüt. Három alacsony széken ülnek s fekete szemüket egymásra függesztve, huzzák az olasz nótákat. A nóta, kaczag és járja a bolondját, a három leány merev szomorúsággal ül egy bogban, egy arczizmus sem rándul meg. Megannyi Mignonnak látszik, kiknek szívében titkos tragédia él s szemükön keresztül a lelkük vágyakodva tekint valami ismeretlen álomország után.

Az előkelő társaság ügyet sem vet a muzsikára, sem a homályba vonult muzsikálókra. A negyedik fogás után az egyik, aki a primhegedüt játszotta, tányérral jár körül. Ekkor halk morgás jár a társaságon keresztül. A fekete lány madonnaszerűen szép s mintha alabástromból faragták volna, oly merev az arcza. Némán hajtja meg magát, mikor tányérját előnyújtja. Mig a pénzdarab a tányérra csörömpöl, az adakozója hátrafordulva, a leány szemébe akarja furni tekintetét, de hiába, az a szem a tányérra néz, nem fogja föl, nem érti meg: mit beszél sováron a provokáló férfi-tekintet. Az asszonyok, akik hidegen óvták meg az ismeretlenség szót-

lanságát, a szépség láttára akaratlanul is összebujnak s kajánul elismerő módon kommentálják a szépségét.

Hernyány már messziről bámulta és alig tudta bevárni, hogy hozzá érkezzék a tünemény. Megfeledkezett mindenről, leginkább a feleségéről. Összerezzen, mikor az bácskaiasan meglökte s gúnyosan, de bosszankodva szólott:

- Ugy-e, hogy ragyogó bogár?

- Gyönyörű, - felelt Hernyány forró hangon, - istenucscse, ha legényember volnék...

- Aranyat vetnél a tányérjába és hoppon maradnál. Nem vagy te hódító!

- Ugyan, ugyan!

- Nem hát. Volt-e csak egy szeretőd is, a kit meg nem fizettél volna?

- Hát a feleségem?

- Az más, az meg téged vásárolt meg.

- Nem rossz viczcz.

Ekkor az olasz lány már a szomszédjánál volt.

- Hát próbáld meg, udvarolj neki, - sugta az asszony, - nagyon örülnék, ha meg tudnád hódítani.

Ekkor nyújtotta a hegedüisleány elébe a tányért. Hernyány zavartan nyult a zsebébe s marékkal szórta tányérjába az aranyakat.

- A szépségeért, madonna, - szólott frivol mosolylyal.

A leány arczát elöntötte a vér, belemarkolt a tányérba s visszaszórta Hernyány elé az aranyokat.

- Csak a szép muzsikámért fogadok el pénzt, uram, - szólott oly hangon, mely mint egy fönséges magasságból sujtotta le a tolakodót.

A társaságon moraj futott végig, minden szem Hernyányon függött, aki megmeredve a zavartól, pirulva, szégyenkezve és tehetetlenül ült a székén. A lány odébb haladt és ekkor a moraj érhető, halk kaczagásba ment át.

Ilona kipirosodva, ökölbe szorított kezekkel ült Hernyány mellett, a szeméből a harag és megvetés szikrái pattantak ki s végül az asztal alatt oldalba rugta az urát.

- Gyáva! sziszegte, szégyenlem magamat. Ilyen ember! Nehogy a karodat nyujtsd, ha fölkelünk! Szégyenlem magamat, hogy az uram vagy.

Ezzel fölkelte és rá sem nézve Hernyányra, ott hagyta az asztalt.

Hernyáynak sem volt többé kedve ott maradni és túrni a table d'hôte gunyos kárörvendő tekinteteit. Mintha parázson ült volna s fölkelni még sem mert. Nyilvánvaló szökés lett volna. Aztán igazán szégyelte a blamaget. Mittevő legyen? A helyén az asztalon heverték az aranyak s époly nevetséges összekaparni őket, mint zsebre rakni. Mikor a felszolgáló pinczér oda nyújtotta neki a crémes tálat, eszébe jutott valami. Betyár-tempóban, lehetőleg hangosan s a mennyire francia tudományától telt, szólott rá a pinczérre:

- Takarítsa el ezt a szemetet.

Ekkor megmozdult a szék, melyen eddig a felesége ült s egy hölgy foglalta el. Hernyány föltekintett s érezte, mint fagy meg ereiben a vér.

Flóra volt.

Csak egy villanás a gyönyörű fekete szemekből és Flóra mintha sohasem látta volna szomszédját, fogta a menü-czédulát s átnézte, míg a pinczér terítéket tett elébe. Majd halat vett az elébe tartott tálból és nyugodtan megkezdte ebédjét. A társaság szeme megakadt a halvány arcza, de feltűnően szép késő jövevényen, mindenkinek szeme rajta függött. Érezte ezt Hernyány is és leküzdve szorongó félelmét, megragadta az alkalmat, hogy iménti csorbáját kiköszörülje. Majd megmutatja ő, hogyan kell udvarolni egészen ismeretlen hölgyeknek.

Előbb azonban, hogy pórul ne járjon, halkan, a fogai között és Flórára sem nézve, megszólította:

- Flóra, haraggal jöttél?

Flóra fölkapta a fejét. A szája szöglete reszketett a haragtól, de csakhamar mosolygóra vált.

- Nem, főispán ur, - szólt szintoly halkan, csak megvetéssel.

- Flóra, - könyörgött Hernyány, már félénken ránézve, - kössünk békét. Nagyot vétettem ellened, de nem oly nagyot, mint gondolod. A viszonyok, körülmények...

- És hitványságod, tört ki sziszegve a szó Flórából. Nyomorult, ha megsemmisíthetnék, habozás nélkül megtenném. De nem lehet, mert undorodom tőled.

- Akkor mért jöttél?

- Kíváncsi vagy rá?

- Édes Flóra, tedd meg utolsó kívánságomat, a magad érdekében kérlek, adj nekem egy órát, hogy beszélhessek veled. Itt nem lehet. Meg fogsz érteni és meg fogsz bocsátani. Hiszen még nincs minden veszve!

- Jó - szólt Flóra - meghallgatlak, de egy föltétel alatt: bemutatasz a feleségednek.

- Az ég szerelmére, Flóra, mit kívánsz?

- Lehetetlen, ugy-e bár, hogy e tisztességes asszonynak bemutass, engem, a szeretődöt? El voltam rá készülve, Hernyány, de úgy vigyázz, hogy magam fogom magamat bemutatni. Kergettem a nyomodat helységről-helysére, hotelről-hotelre azért az élvezetért, hogy a szép szemekbe tekintsek, melyek miatt nekem tönkre kell mennem.

- Jó, jó, Flóra, bemutatlak, de csillapulj édes, mert figyelnek ránk.

Flóra arcza akkor nyájas lett, mintha napsugár áradna róla és nyájasan biczczentve Hernyánynak, úgy tett, mintha az most mutatta volna magát be neki. Hernyány egészen boldog volt. A katasztrófa megremegtette ugyan a lelkét, de erősebb volt e poshadt lélekben a hiuság minden egyéb indulatnál. A szemét gőgösen legeltette végig az oszló társaságon: lássátok, így hódítok én is.

Flóra is fölkel, nem fejezte be az ebédjét. Hernyány udvariasan a karját nyujtotta, Flóra elfogadta. Így mentek ki az ebédlőből a szabadba, ahol már az üdülők nagy sokasága hullámzott föl s alá, vigan csevegve és nézván a biborpirosságba borult eget, melynek egyes felhőfoszlányai néhol rákönyököltek egy-egy kirúgó sziklára.

- Jőjj - szólt Flóra - hol a feleséged?

- Flórikám, hadd beszéljek előbb veled én.

- Nos?

- Itt nem lehet.

- Akkor jőjj szobámba.

- Kompromittállak.

- Ejh, mióta törődöl ennyit az én jó hírnevemmel? Ne félj - szólt megvetően végignézve rajta - se vitriol, se revolver nincs nálam. Meg sem foglak fojtani. Ne remegj hát, hanem jőjj velem.

A piros peluche-függönyökön keresztül pirosan áramlott be a kora alkonyi fény. Mintha tűzben uszott volna a szoba. És Hernyány megriadva nézte a sápadt arcot, mely most tulvilági színt öltött és rajta a megszentelt fájdalomnak oly égi kifejezése, mely ezt a hullót is megdöbbsentette. Tán első őszinte érzése volt, mely odahajtotta Flórához, akinek a kezét meg akarta csókolni.

Flóra elkapta előle, arczáról letünt a lelke képe. Hidegen, gőgösen összeszorított ajkakkal állt, majd helyet mutatva Hernyáynak, maga is leült.

- Nos, beszélj! Jobban mondva: hazudj.

- Flóra, - kezdte, keresve a szavakat Hernyány, - az én helyzetem veled szemben mindenképpen reménytelen, mert nem hiszsz szavamnak. Megcsaltalak, elárultalak. Ez igaz, látod, nem is szépítem. De szeretném, ha egészen a szivembe láthatnál, akkor megtalálnád magadtól is a mentséget. Megcsaltalak, elárultalak, de nem akartalak megcsalni, elárulni. Igazán, a viszonyok követelték ezt tőlem.

- Frázis, szólt közbe Flóra.

- Nem frázis, - folytatta némi büszkeséggel a hangjában Hernyány. Én az utolsó pillanatig őszintén és komolyan állni akartam szavamnak. Nem nagylelküségből, nem hálából, hanem mert szeretlek. Igen, még most is szeretlek, - szólt emeltebb hangon, mikor Flóra keserűen közbe kaczagott - és egyetlen bűnöm az, hogy olyan nagyon szerettelek, a vakságig. Mert vakság volt csak, hogy követtem szivem másik vágyát, a haza szolgálatát s azt hittem, hogy azt a kettőt össze lehet egyeztetni. Ne tagadd, magad is vak voltál és megnyílt a szemed. Látod magad is, hogy az én pozíciómban szembeszállani a világ ítéletével lehetetlenség. Örökös megalázásnak lettél volna magad is kitéve, meg én is. Olyan lett volna frigyünk, hogy magam is, a tisztesség megsértése nélkül, nem mutatkozhattam volna senki előtt. Aztán közbejött az a jelenet...

- Amikor kidobattál.

- Meg kellett tennem. El kellett tagadnom a valóságot...

- Persze, a szerelem nevében.

- Azt nem, - szólt Hernyány ismét hideg önérzettel, - hanem a tisztesség nevében. Mindent megkövetelhetél tőlem, csak azt nem, hogy önérzetemet magam alázzam meg azzal, hogy te az utcán szedtél föl.

- Csak ez bántja önérzetedet? Hogy valamikor éhes voltál? Az már kevésbé, hogy álnokul kiraboltál engem, hogy mindenütt megfizetett szeretődnek vallottál és hogy zsarolásom miatt becsukatással fenyegettél? Hát az a híres önérzet nem tiltott meg semmit, mikor elkövetted a gázságokat s csak azt tiltja, hogy becsületesen számot adj róluk?

- Csillapulj, Flóra, az égre, hallgass meg végig. Ismétlem, mint tisztességes ember - ha ezt nem akarod elismerni, akkor mint a világ előtt tisztességes ember másképp nem tehettem. Ha bele nem avatkoztál volna, másképp történt volna minden. Én a feleségemet soha egy pillanatig sem szerettem, a szivem mindig a tied volt és a tied maradt. És soha sem kellett volna elválnunk egymástól, ha azt a szerencsétlen jelenetet nem provokáltad volna.

- Nem kellett volna elválnunk?

- Nem, mert azontul is a tied lettem volna.

- Ah, azaz én a tied? Tán a feleséged pénzéből csakugyan kitarítottál volna, miután kiforgattál a magaméból? Nem rossz.

Hernyány György ekkor nagyot gondolt. Mélyen fölsóhajtott és a karjára borulva nyögte:

- Ha tudnád, mennyit szenvedek!

- Igazán? Miattam?

- Miattad, mert nem vagy többé enyém és ő miatta, aki az enyém. Már most is vége köztünk mindennek.

- Igaz, nem láttam melletted az ebéden. Már szétmentetek.

Hernyány fölkapta a fejét.

- Ha akarod - igen!

Flóra arcza lángba borult. Lihegő ajkkal szivta magába a levegőt. Ez valami! Ez a bosszu, aminél fényesebbet, kegyetlenebbet nem is álmodhatott. Odalépett Hernyányhoz, megkapta a vállainál fogva:

- Szeretsz?

- Szeretlek!

- És velem jössz?

- Veled!

- Igen, elhagyod a feleséged és velem jössz. Ujból szeretjük egymást, ujból boldogok leszünk, te is, meg én is, csókolod az ajkamat, a vállamat, én is csókollak. Emlékszel még a csókomra?

És oda hajolt hozzá és a lehellete perzselte az arcját. Ez több volt, mint a minnek Hernyány ellen tudott állani. A vére felforr és karjaiba kapta az asszonyt és csókba fulva dadogta:

- Mindent, mindent, amit akarsz.

És Flóra a két keze közé fogta a fejét, úgy rebegette:

- Te édes, te drága, te - nyomorult.

És megfogva a vállát, egyet pöndörített rajta, hogy az ember tántorogva röpi az ajtó felé, melynek küszöbén ott állt, reszketve, halványan Ilona, a Hernyány felesége.

- Itt van! - kiáltotta Flóra rekedt kacagással - itt van, méltóságos asszonyom, a férje, most másodszor kapja az én kezemből.

Ilona megkövülve állt ott, Hernyány szintén némán a nem várt jelenettől. És Flóra ott állt előttük, diadalmasan égő arccal, magasra emelt fejjel és a szeméből csak úgy szikrázott a kielégített boszu kéje.

Ekkor valaki kacagott. Ilona volt. Halk, vérlázító, gonosz kacagással egy lépést előre tett és kihívóan nézett a Flóra szeme közé. Aztán egyre kacagva még, megveregette Hernyány vállát, majd félkarjával átfogva őt, szólt:

- Nini, ez a régi szeretőd! Hát idáig jött utánad? Lelkemre mondom, hizeleg, hogy annyira szerelmes beléd.

Flóra e nem várt fordulattól megmeredt.

- Hogyan? Nem látta, hogy megölelt, nem hallotta vallomását?

Ilona nem ügyelve rá, még egy lépést tett előre és lorgnonját a szeméhez téve, úgy fixirozta Flórát.

- És milyen szép, milyen elragadóan szép. Igazán, kedves György, köszönöm, hogy ilyen szép szeretője volt, mielőtt engem ismert.

- Valóban, tette hozzá, az ura arcát veregetve, ezek után meg is bocsátok magának, hogy felsült annál az olasz lánynál.

Flóra elébe lépett és a szeme közé nézett.

- Ezt ön komolyan mondja?

- A legkomolyabban. Édes istenem, csak tudjuk mi modern asszonyok, hogy a férfiak mi fajtákon próbálják ki ügyességüket, mielőtt hozzánk jönnek.

- És nem mozdul a vére, nem gyötri a féltékenység, hogy itt egy nő, akit a szeme láttára csókolt meg az ura?

Ilona gőgösen fölbiggyesztett szájjal, félig elfordulva felelt:

- Önre és társaira, kedves *kisasszony*, a becsületes asszony nem lehet féltékeny.

- Nos, Hernyány György, akkor nyugodt szíveddel engedlek át sorsodnak. Megtaláltad a párod, amely hozzád illik, igazad volt, ennek ellent nem állhattál. De jusson eszedbe, ha majd ez az asszony fog engem megboszulni, hogy én ezt megjósoltam neked. Most befejeztem veled számadásomat, mivel ez az asszony fogja azt beteljesíteni. És most, méltóságos asszonyom, ez a szoba az enyém. Távozzanak és ha büszke reá, hogy egy magamfajta *kisasszony* asszonyi önérzet dolgában nem cserélne önnel, ám legyen.

Ilona kaczagott ugyan, de a szeméből özönlő gyűlölet világosan mutatta, hogy elevenére talált a Flóra szava. Néhány perczig összekapcsolódott a két asszony tekintete, kihívóan, daczczal és gyűlölettel, reszketve, ökölboszorított kezekkel néztek farkasszemet, készen egymásra vetni magukat. Végül Ilona hideg, megvető gőggel lassan elfordult és megfogva ura karját, aki tehetetlenül, dobogó szíveddel volt tanuja a jelenetnek, szólt:

- Menjünk, csak nem fogok neki válaszolni!

Mikor az ajtó becsukódott mögöttük, Flóra leborult a földre és ég felé emelve karjait, őrijongve kiáltotta:

- Nagy Isten, ki fogja neked megbocsátani, hogy ilyen embereket is teremtettél!

XVI.

Hinterrheimban, a kis faluban a szent-Bernardino-szoros északi torkolatánál, a diligence-ből egy magános hölgy szállott csak ki. A szegényes fogadó asszonya maga vezette a szobába, míg golyvás kamasz fia a hátán hordta be a málháját:

- Már vissza méltóztatott jönni?

- Igen - felelt a hölgy - meggondoltam magamat, másfelé megyek. Megnézem a *Via malat*.

- Ó, az nagyon szép, azt nem szabad elmulasztania.

- Miféle hegy az ott?

- A Zapport.

- Van rajta jégmező is?

- Hogyne volna, nagyságos asszonyom, nagyon szép és nagy. És le lehet róla nézni a pokolba.

- A pokolba?

- Igen, úgy hívják azt a fekete barlangot, melyből a Rajna ered. A turisták sohasem mulasztják el, hogy föl ne menjenek a mennyországba, hogy lenézhessenek a pokolba.

- A mennyországból? - ismételte Flóra nevetve.

- Igen, a Zapport szikláját, mely a mélység fölé rug, azt meg mennyországnak nevezik.

- Igazán érdekes. Aztán nehéz oda feljutni?

- Épenséggel nem. Az én Perr fiammal a nagyságos asszony is megteheti az utat. Ha holnap reggel elindulnak, délután ebéd időre vissza is érhet.

- Valóban? Akkor megmászom a hegyet. De most mindjárt szeretném megtenni.

- Nem lesz késő? Akkor csak kilencz óra tájt érne vissza. Aztán meg rossz idő is lesz ma, a Zapport nagyon fekete.

- Kár, igazán kár, pedig szerettem volna még ma a mennyországba jutni.

- Ha csak rá nem szánja magát a nagyságos asszony, hogy az éjszakát fönt tölti a menedékházban.

- Hisz ez nagyszerű lesz!

Flóra a szobájába rontott és fölvette zöldposztó turista-ruháját és szöges talpu czipőjét. A szobájában költötte el reggelijét is. Alig, hogy befejezte, megjelent az ajtóban a fiu, kezében két hegymászó bottal, a hátán tarisznyával. Némán vette le a kalapját, úgy várta urnőjét.

- Mindjárt, mindjárt, - szólt rá Flóra és fölvette zöld vadászkalapját. Indulhatunk.

Amint a Rajna kavicsos partján haladtak, úgy látszott, mintha egy negyed óra alatt ott lehetnének a Zapportnál. Csak amikor a fahidon átmentek a folyón, melynek széles ágya majdnem egészen száraz volt és csak a közepe táján, mint valami szegényke kis patak csorgott a víz, látszott meg, hogy bizony bele tart másfél órába is, míg csak eléri a hegy lábát.

A vezető három lépéssel járt előtte, ügyet sem vetett az őt követő hölgyre. Flóra iparkodott bizalmát megszerezni és megszólította:

- Perrnek hínak?

A kamasz visszafordult s szép fekete szemével adta meg a feleletet. Csak egyet hunyorított vele és ment tovább.

- Szép név - folytatta Flóra kísérleteit, hogy szóra bírja a fiut. Sokszor voltál már a Zapporton?

A fiu megint megfordult és intett a fejével:

- Igen.

- Szereted a hegyet?

Megint csak ez a néma felelet. De akkor megállt és szemének valami kimondhatatlanul rajongó fénye áradt, amint feltekintett a magasba.

- Nehézkes legény, - gondolta Flóra és még egy kísérletet tett.

- Mikor voltál fönn utoljára?

A fiu ekkor levette a kalapját és alázatosan megfordulva, szomorú tekintet vetve Flórára, ujját az ajkára tette és a fejét tagadóan rázta.

Néma volt.

Flórára e körülmény oly különös megdöbbenően hatott. Ez a fiu olybá tűnt föl neki, mint egy erőszakosan fogvatartott lélek. Mintha most már értette volna és szívét nehéz szomorúsággal töltötte el a barna arc, mely szép volt, mielőtt a golyva el nem csufította, s szépek a mélyeségek fekete szemek, miken mintha a lélek melancholiája tükröződnék vissza.

Az ut meredekebb lett, végül egészen elveszett. Egy kis erőlködéssel, de alig többel, mint ami a lépcsőhágással jár, követte vezetőjét a kövecses hegyoldalon, gondosan ügyelve, hogy ugyanarra a kőre lépjen, amelyre Perr. Ez olykor-olykor megállt és hátranézett míg Flóra utól érte, aztán kutatva nézett a szemébe, vajjon nem fáradt-e. Szeszélyesen, látszólagos rendszer nélkül tértek le az egyenes irányról, majd jobbra, majd balra. Flóra lihegett, de kéjesen érezte a fáradságot. Hiszen ezt kereste. Sziklák közé, vadon, kopár rengetegbe vágyódott vinni tépett lelkületét és ott, a széjjelmarczangolt, sivár természet ölében megtalálni élet tervét, mely ime teljesen széjjelfoszlott. Nem tudta elgondolni, mi lesz vele ezentúl, mihez fogjon. Sem gondolata, sem akarata nem volt, csak viharos lelki háborgását akarta csillapítani, verejtékes, sorvasztó testi fáradsággal.

Három órai mászás után elértek a menedékházhoz. A fiu levetette batyuját és eltünt. Öt perc múlva visszatért, bádogedényben vizet hozva. Ezt odanyújtotta Flórának, aki mohón, kéjjel itta meg a kristályos hideg vizet. Nagyon fáradtnak érezte magát s le akart pihenni. Fázott is. Magára öltötte plaidjét s bement a konyhába. A fiu elébe állt és jelekkel tudtára adta, hogy nem lesz jó most itt maradni. Jobb az ut végén pihenni, aztán az égbe is mutatott, melynek sűrű szürke színét csak most vette észre Flóra.

- Mennyi ut van még hátra?

A fiu az ujjával mutatta:

- Egy óra.

- És vihar lesz?

A fiu igent bólintott.

- Visszaérünk még ide vihar előtt?

- Igen.

- Akkor előre.

Előbb azonban még beírta nevét a menedékház törzskönyvébe.

A menedékházon túl már apró, piszkos hófoltok szegték utjukat, melyek között különös ellentétül a legbujább pázsit tenyészett. S mennél fagyosabb lett a hó, annál sűrűbben, annál magasabban állott a fű is.

Egy kanyarulat mögül hirtelen kecskebak szökkent elő, meghökkenve, mikor emberalakokat látott. Perr megállott és nyugtalanul tekintett vissza Flórára. Az arcán valami kérdő, könnyörgő kifejezés ült, látszott, hogy küzd magával, végül pedig nem tud ellentállani. A szájához tette az ujját s egyet füttyentett. Flóra megijedt: mi legyen ez? Csak nem alattomoság? De csakhamar megnyugodott. A füttyre egy női hang válaszolt, ujjongva, kaczagva:

- Perr, Perr, mindjárt!

És csakugyan az első kecske nyomában még néhány szökkent elő és ezeket követte egy fiatal leány, fekete szalmakalappal a fején, piros kötényben, a kezében a hegymászó bottal. Perr feléje sietett, a leány meghökken, mikor Flórát észrevette, de aztán megfélemedkezve minderről, a legény keblére vetette magát, aki turbékoló hangokat hallatva, ölelte magához és csókolta össze-vissza az arcát.

Flóra ott állt a pár előtt, mely megfélemedkezve róla, átadta magát a szerelem édes érzésének. Szürkén övezte a képet az ég, jobbról-balról a mélység tele felhővel, előttük a végtelennek látszó jégmező és itt áll ő, szépsége, ifjúsága delén, kifosztott szívvvel, megtört lélekkel és látja a szerelem üdvét, megadva egy nyomorék néma fiúnak és egy kecskepásztor leánynak, akinek barna, kora vén arcán nyoma sincs a szépségnek, de a szeme sugárzik a legédesebb boldogságban, melyet nagyon, de nagyon meg tudnak becsülni itt, ahol rengeteg hegyek választják el az embereket és egy-egy édes találkozt követik a távollét hetei, hónapjai, melyek édes, fájó, de mindig hűségese ábrándozásban telnek el.

Idáig kellett mennie, hogy lásson igaz embereket?

A fiatalok végre felocsudtak mámorukból, szétrebbentek, de csillogó szemük lopva egymás tekintetét kereste. Így álltak ott zavartan, a leány a kötényét tépte, úgy vetette félénk tekintetét az idegen asszonyra. Flóra nem birt magával, a köny kiomlott szeméből, úgy lépett oda a leányhoz és hevesen magához ölelte.

- Nagyon szeresd, leány, azt a legényt és gondoldj arra, amit az idegen gazdag asszony neked mond. Sehol a világon nem terem boldogság, csak itt, ezen a szomorú helyen.

- Tudom - felelt a leány, dialektusa zengő, éneklő hanglajtésén.

- Mikor találkoztatok utoljára?

- Ó, mi gyakran találkozunk, Perr minden vasárnap feljön s ha idegent vezet, akkor is látom. De csak messziről, mert az idegenek előtt szégyeljük magunkat. Egyszer két ur kinevetett bennünket és gúnyolta Perret, mert golyvás és néma. Pedig úgy-e bár, Perret lehet szeretni?

- Nagyon, nagyon szeresd, édes gyermekem, és ne törődj az idegenekkel. Azaz igen. A szerelem legyen szent, ne mutassad soha hideg, szívtelen embereknek. Azért is olyan édes neked, olyan nagy, mert itt meg nem szentségteleníti idegen tekintet.

Hármasával folytatták utjukat. Szükséges is volt harmadikra, mert ime elérték a glecsert és Flóra nem igen tudott a sikos jégen haladni. Ketten fogták meg, úgy segítették előre, míg végre a jég ismét megszakadt és itt a magasban hihetetlen kövér pázsitra értek, ahol vad alpesi virágok tarkállottak.

Ez volt a mennyország. Perr előre ment vagy husz lépésnyire, aztán megállva, intett Flórának. Mikor elérte, Perr leült és úgy hajolt előre, megértetvén Flórával, hogy ő is így cselekedjék.

Flóra engedelmeskedett. Leült a fűre terített plaidre és előre hajolt. Még így ülve is elszédült. Szinte beláthatatlan, tátongó mélység nyílt előtte, melynek fenekén harsogva szakadt ki egy fekete, félig sziklával eltorlaszolt nyílásból a víz, tajtékozva ostromolván meg az ormótlan sziklatömegeket.

Hát ez a pokol? Es ő a mennyországból néz le a torkába.

Egy törpe fenyőbokor is gubbaszkodik a mennyországban. Perr és a leány e mögé vonult. A ritkás ágakon keresztül láthatta Flóra a két alakot, szorosan egymás mellett ülve és hallotta a leány halk, boldog kaczagását is.

Valami mondhatlan sötét hangulat vett rajta erőt. Az ég tele felhővel, alatta a szakadékos mélység, feketés szikláival, a barlang fekete szája. Köröskörül minden borus, minden reménytelen. Vihar lesz, érzi minden lehelletében.

Nem érzett semmi nyugtalanságot, sőt azt hitte, hogy soha életében még nyugodtabb pillanatja nem volt. De e nyugalom a teljes sivárság.

Gondolata egy szökésére a gyermekkori emlékei elevenedtek föl benne. Láta magát, mint kis iskolás leánykát, amint az édes anyjának elolvassa a leczkéjét. Derüs, meleg emlék és most itt ül egy kietlen hegyormon, jég közepette, a mélység szélén. Micsoda ut ez, mely idáig vezette! Nem is tudta megérteni, hogyan is jutott idáig. A nyomor, a becstelenség, emberi gazság és a szive jobb hajlandósága vitte ide. Érdemes-e tovább is menni?

És mégis kell. Vissza fog érní. Ugyanarra a helyre, ugyanezzel a testtel, tán ugyanazokkal a vágyakkal. Tán újból fog szeretni. Tán a régít fogja szeretni. Ó, az utálat sem örökkévaló, de örökkévaló, ami állati van az emberben. Ennek a testnek vannak jogai, miket érvényesíteni kell.

Ó, hogy így van. Mondhatlan gyűlölet töltötte el a teste iránt. Ez az oka mindennek. Volna csunya, volna görbe, mindebből nem történt volna semmi. Ez a szépség! Mondják, s ő hitte, hogy a szerelem a szépségen épül, de nem igaz. Lám, ez a lány. Milyen csunya, mégis szereti valaki, nem igaz, a szépség csak a bünt és boldogtalanságot szüli, a szerelem istentől ered.

Felállt. A felhő leszállt a Zapporra, megköhögötte a mellét. Körülölelte a szürke vizpára, megfeküdte a mellét. Borzongott, fázott. Mintha a köd az agyába is befészkelte volna magát.

- A vihar - gondolta magában.

Egyszerre csak ismét végtelen nyugalom töltötte el. Azt hitte, tisztán lát, gondolkodik. Égő kíváncsiság fogta el s valami kéjérzet. Olyanformán, mintha az ember közeledik egy szekrényhez, melynek zárjában ott a kulcsa. Még le is hajolt a plaidjeért, fölvette, úgy tett, előre nyújtott, mosolygó arczzal két lépést előre.

Perr és a leány egyszerre felugrott. Villám cikázott - alattuk, a Zapport dereka táján már kitört a vihar. Csak most ocsudtak fel arra, hogy a felhő reájuk is ereszkedett. Perr nagy nyugtalanul, gügyögő hangokat erőltetve a torkán, rohant a mennyország kirugó sziklájához, a lány követte. Egy kecske állt ottan, egyik lábát fölemelve, szakállas arczát a mélység fölé tartva. Az egyik lábával a plaiden áll, mely lelógott a mélységbe.

*

Másnap Hinterrheinből hat emberből álló csapat csákllyákkal, galyból font hordozó-ágygyal és egy durva fakereszttel kerekedett föl s ereszkedett be a Rajna ágyába. Nem beszélt egyik sem egy szót sem. Délben indultak, másnap délben érkeztek vissza. A keresztet letűzték azon a helyen, ahol azt az idegen asszonyt találták. Harmadnapra érkeztek meg a hatósági személyek. Beszentelték a holttestet és tisztességesen eltemették. Azt mondják, hogy csodaszép volt az arcza még halottaiban is. De a teste fölismérhetetlen. A hatósági személyek konstatálták a

podgyász átkutatása után a halott kilétét és értesítették az idegen ország hatóságát. Mikor Budapesten olvasták a hirt, Szepesi Flóra már egy hét óta nyugodott a kis svájci, árva temetőben.

Alpesi virágokból egy koszoru, ennyi a disze. Egy golyvás fiu, meg egy rongyos lány - ennyi a siratója.

XVII.

A társaságban egy hétig beszéltek a Szepesi Flóra balesetéről, vagy öngyilkosságáról.

Sokkal nagyobb szenzációt keltett egy másik eset, melynek szintén a főispán ur volt a hőse. A kaszinóban Hernyány György egy társasághoz csatlakozott, melyben Helley Antal gróf is volt. Mikor Hernyány köszönve odalépett, a gróf megszakította beszédjét, fölkelt és a többi urakhoz fordulva, szólt:

- Bocsánatot kérek, ezzel az emberrel egy levegőt nem szíhatok.

Hernyány sápadtan állt ott, a társaság is konsternálva volt. Mindenki azt hitte, hogy Helley grófnál a Hernyány politikai renegátsága okozta a puritán gróf e sértését, melyet egytől-egyig helytelenítettek. Természetesen párbaj volt a következése, melyben Helley gróf súlyosan megsebesült. Osztatlan volt iránta a részvét, de hogy sorsát megérdemelte, abban valamennyien megegyeztek.

A párbaj éjjelén Adolf, az orfeum kampós orru pinczére, ragyogó ábrázattal hajlongott a felismert, de már régen látott méltóságos ur előtt, ki ügyet sem vetve reá, fürkészően legeltette szemeit a nézőtér kevés vendégein. Mikor előbbre ért, egy kar emelkedett föl s utána egy örömtől ragyogó ábrázat, intve, hivatgatva. Hiéna Péter volt, aki szokott társaságával ült az egyik páholyban s míg a két művésznő a pezsgőből ivott, ő csak úgy döntögette magába a tiszta absynthot.

- Hozott az Isten, drága, jó barátom, üdvözölte a kedvetlenül feléje tartó Hernyányt, szép tőled, hogy hű maradsz önmagadhoz. Ülj csak le. Átvállalod ezeket a báránykákat? Vagy akarsz valami ujat? Majd Adolf intézkedik. Csak bizd magadat egészen Adolfra. Legfőleg a számlánál csal meg, de a báránykákkal nem. Hát hogy vagy, édes barátom? Látom, hogy jó-szinben vagy és a mézesheteknek már vége. Vagy a feleséged is el fog jönni?

- Ne említs farkast, ember, - kaczagott Hernyány, - ő méltóságát hazaküldtem, hogy pihenje ki uti fáradalmait.

- Te meg itt pihened ki. Derék! Rettentő kín lehet az olyan nászutazás. Nappal is együtt lenni az asszonynyal - brr! Aztán, mondhatom, szép kis munka volt az ma délben. Fönn voltam az öregnél. A derék ember, valamiképpen belém szeretett, mióta Flórikát gyógyígtattam s most azt akarja, hogy őt is gyógyígtassam. Pedig nem érdemes, mert jó természete van. Kigyógyulna magától. De szép kis munka volt, igazán szép. Ha te kaptad volna azt a vágást, akkor jobban megtudnám magyarázni a szépségét.

- Köszönöm, inkább hadd maradjon ismeretlen előttem ez a szépség. Hanem hát mondd: nagyon haragszik rám ez a vén komédiás?

- No, nem mondhatom. Tudod, kedves pajtás, azok az emberek, akikhez mi nem hasonlítunk, olyan furcsák. Képzeld csak, azt hiszi, ha ő nem, majd megver téged az Isten.

- Attól ugyan nem félek.

- Nem is kell, pajtás, csak maradj mindig ilyen. Tudod, aki a maga nemében tökéletes, azt az ördög nem viheti el.

- Még mindig a régi vagy - kaczagott Hernyány, poharát kiürítésre nyujtva a doktornak - veled legalább lehet beszélni.

- Ó, hogyne, drága barátom, velem mindig lehet beszélni, mert szeretem a jó társaságot. És különösen a szerencsés jó társaságot. Te nagyszerűen igazítottad el a dolgot, mondhatom,

gyönyörűségem telik benned. Flórika szépen leugrik egy magas hegyről, az öreget levágod és a feleségedet pihenni küldöd. Most már csak az kell, hogy ez az Adolf hozzon valami neked való báránycsókát és az ügy végleg be van fejezve.

Hernyány kissé kelletlenül feszengett a székén.

- Hagyjuk ezeket a dolgokat, azért jöttem ide, hogy egy kicsit elfelejtsem.

- A manót, csak nincs lelkifurdalásod!

- Miért? Hogy a szeretőm megölte magát - hát minek tette? Vagy hogy az a vén számár provokált? Hiszen az ember csak védi a bőrét!

A doktor éktelen jókedvűen kaczagott.

- Természetes, természetes, ez a helyes álláspont. Hát lelkem, drága Györgyikém, ez az Adolf ma nem néz felénk, vállald át ezt az epedő szökéséget, a legnyugodtabban ajánlhatom. Mikor először lépett föl, még egy kicsit rosszszagú volt a szája, de a sok pezsgőtől ez már elmúlt. Ugy-e lelkem, báránycsókám? Tudod, Györgyike, büszke vagyok rá, ő a miniature excentrique, a bájos Alma Gizi, a nevét is tőlem kapta, meg a tudományát is. Gyönyörűen emeli szoknyácskáját. Nézd meg holnap.

A bájos Alma Gizi alig tizenhét éves volt, szende, finom kis arczán még nem hagyott látható nyomot az életmódja. Mindössze két hónap óta jár a dicsőség pályáján.

- Eredj, báránycsókám, mutasd be magadat ennek az urnak.

A leány szó nélkül kibontakozott a Hiéna Péter karjából, odaült Hernyány mellé, félkarjával átfogta a nyakát, kezébe vette a pezsgős-poharat s koczcintva vele, megcsókolta az ajkát:

- Szervusz!

- Nem rossz, - kaczagott Hernyány és átölelte a karcsu, gyermeki termetet.

- Az én nevelésem, - szólt büszkén Hiéna Péter. - Meggyógyítottam a kedves nagymamáját, őt pedig fölavattam a művészet papnőjének. Ugy-e, Gizikém, szép dolog a művészet? A kedves nagymama is megfizetheti ezentúl a doktort, aki köhögni tanítja!

A leány magába döntött három pohár pezsgőt, aztán lázban csillogó szeméit a doktorra függesztvén, rekedtesen szólt:

- A lelke rajta, mesterem, míg el nem visz, addig hadd éljek legalább vidáman.

- A báránycsókák hisz, - magyarázta röhögve a doktor. - Légy nyugodt, báránycsókám, együtt megyünk a pokolba, ha nem volnék is, akinek hiszel.

A hangulat kezdett emelkedettebb lenni, a beszéd elvesztette az összefüggést. Ittak és kaczagtak s mire két órára járt az idő, Hernyány és az ölében ülő leány már teljesen részeg volt.

Ekkor Adolf, a pinczér, szemtelenül alázatos mosolylyal az ajkán, egy előkelően öltözött fátyolos hölgygyel lépett a páholyhoz.

- Itt van, kérem alássan.

- Látom, szólt a hölgy és fölvetette fátyolát. Nevető, piros arcz jelent meg mögötte, melynek láttára Hernyány egy pillanatra kijózanodott részegségéből.

- Ön az? dadogta és ösztönszerűen eltolta Alma Gizit.

- Én, én, felelt kaczagva a hölgy, de csak ne zavartassa magát multságában. Meguntam magamat otthon, gondoltam, hogy meglepem. Aztán mivel a hotelben nem találtam, gondoltam, hogy idejött s ennek nagyon megörültem, legalább én is mulathatok egyet. Nemde megengedi?

Hernyány hüledezett.

- De édesem!

- Ugyan ne teketóriázzék! Csak nem hiszi, hogy szcénát akarok csinálni! Mutassa be nekem ezt azt urat, aztán töltsön nekem is. Vigan, uraim!

Hernyányt ez a jókedvű hang ismét visszaülesztette részeg állapotba. Bambán röhögve csókolta meg a felesége kezét, aztán rámutatva a doktorra, bemutatta:

- Ez a Hiéna Péter, a legeredetibb ficzkó, akivel valaha találkoztam.

A doktor udvariasan fölkelt és cinikus mosolylyal az ajkán hajtogatta magát.

- Ne higgyen neki, méltóságos asszonyom, egy csöppel sem vagyok eredetibb, mint az én kedves barátom.

A méltóságos asszony koczcintott az urakkal, sőt Alma Gizi felé is intett poharával.

- Ne féljen, kedves kisasszony, maradjon csak annál az urnál, jó helyen van.

- Méltóságos asszonyom, - szólt a doktor, - akinek pokoli gyönyörűsége telt a jelenetben, parancsolja talán, hogy kedves barátom mentségére valamit kitaláljak?

A méltóságos asszony hangosan kaczagott.

- Ugyan, édes doktor, minek néz? Én szeretem ezt a valóságot, higgye meg, hogy szeretem ezt a valóságot. Csak azt sajnálnám, ha... hogy is hívják a bájos gyermekeket? - Alma Gizinek? Szép név. Sajnálnám, ha személyemben ő valamely jogában sértve érezné magát. Tán valami régi szerelem, főispán ur?

A doktor felelt helyette:

- Nem, méltóságos asszonyom, egészen új, ma köttetett meg a szent frigy és én voltam Ámorka, aki összehozta őket.

- Nagyon jó, nagyon jó. Gyerekek, cigányt nem lehet ide kapni?

- Sajnos, a policzáj nem engedné.

- Kár, megszoktam, hogy csak cigány mellett mulassak. De érdekes társaság, igazán érdekes, szólt teljes elfogulatlanul és lorgnonjával körüljártatta tekintetét mindenfelé, tán nem is annyira, hogy ő lásson, mint hogy őt lássák.

A két leány, a tisztességes asszony jelenlétében, elvesztette minden elfogulatlanságát. Fél-szegeen, gavallérjaiktól huzódozva ültek székeiken s ahogy tettetett közömbösséggel ittak, a korty majd megakadt a torkukban. Ellenben nagy volt a gyönyörűsége Hiéna Péternek. Mindig ragyogó arcza csak úgy sugárzott, a szeme zöldes fényben csillogott és ahogy izgett-mozgott a székén, amint magában motyogott, riasztó mintaképe volt a kárörvendő ördögnek.

- Aztán, méltóságos asszonyom, igazán nem féltékeny erre a szőke kis báránysra? Kérdezte inkább, hogy élvezetét fűszerezze, semmint kíváncsiságból.

- Féltékeny, én? Ugyan, doktor ur, hát az ön legjobb barátja nem avatta be családi dolgaiba? Ez nem szép tőle. Hát tudja, kedves doktor ur, mi már a nászutunkon tökéletesen meguntuk egymást és barátságosan kiegyeztünk. Nagyon pipogyának találtam asszonyokkal szemben s mikor meg akart csálni, nem tudott magának nőt hódítani, hanem a régi szeretőjének udvarolt. Tudja, annak a Flórának, aki utánunk jött és leugrott a pokolba. Hát ez már sértette a hiuságot, hogy tőlem visszacsábul olyanhoz, akit már megunt. No, nincs igazam? akkor aztán felmondtam neki a barátságot s a legmintaszerűbb házasesetet éljük.

- Értem, értem, engedje meg, méltóságos asszonyom, hogy bámulatomat kifejezzem. Végre egy asszony, aki imponálni tud.

- De még mennyire, röhögött közbe Hernyány, ilyen jókedvűnek nem is láttam még esküvőnk után.

- Lenne még jobb kedvű is. Hanem igazán, doktor ur, ha már az uramról oly kedvesen tudott gondoskodni, nem gondoskodnék rólam is?

- Hogy méltóztatott?

- No csak úgy, hogy én sem szeretnék egészen özvegyen maradni.

Erre még a doktor urnak is leesett az álla. Apró zöldes szemeivel szinte megszúrta az asszonyt, kutatva: a részegség, vagy az örültség beszél-e belőle? de látván a csillogó jókedvet az arczán s szemében a szilaj tüzet, mely fekete indulatból és mélységes bosszuszomjból táplálkozott, Hiéna Péter felugrott ültéből és egyik lábáról a másikra dőlve, úgy rázogatta a fejét, pokoli jókedvvel s kaczagva szólt:

- Méltóságos asszonyom, ön minta nő. Ez az igazi. És csak válogatnia kellene e diszes társaságból, nem volnék azonban méltó az isteni Alma Gizi mentori czimére, ha első sorban magamra nem hívnám föl drága figyelmét.

- Ön? kiáltott vigan az asszony; ön? Kedves doktor, ön remek ember. Nagyon tetszik nekem, rendkívül tetszik nekem. És mivel az uram legjobb barátja, hálátlanság volna, ha nem önt részesíteném előnyben. Tehát szent a barátság és éljen a szerelem!

Ezzel az asztalon át oda nyujtotta neki finom kezét, melyet a doktor megragadott és csufondárosan pislogatva Hernyány felé, aki bambán nézte őket, kérdezte:

- Nos, drága barátom, mit szólna ehhez?

Hernyány röhögött.

- Áldásom rajtatok, szólt bekáfolt hangon, a te pofád nem tesz féltékenynyé.

- Hohó, drága uram, önnek nem is szabad féltékenykednie. Vagy különben - kedves doktor, minek is háborgatnánk tovább a Hernyány ur édes téte-a-téte-jét? Keressünk magunknak is nyugodalmasabb csárdát. Vagy tudja, mit? Menjünk a lakására.

- Csak nem? riadt föl erre Hernyány, mikor látta, hogy Ilona csakugyan készülődik.

A doktor röhögve dörzsölte a kezét.

- Ugy látszik, hogy igen, drága barátom és ha a legdrágább barátom ígéző felesége meg akarja tisztelni szerény hajlékomat, csak nem lehetek oly udvariatlan a drága barát iránt, hogy szive-hölgyét gonoszul visszautasítsam?

- Nagyon jó, nagyon jó, kaczagott Ilona és kezével megveregette a doktor vállát. Jó éjszakát, hölgyeim, jó éjszakát főispán ur, édes nyugodalmat kívánok.

Hernyány fölpattant ültéből.

- Ilona, csak fölhagysz már ezzel a tréfával?

- Tréfa? Ugyan, ki mondta neked, hogy tréfálok?

- Akkor megtiltom, hogy innen távozzál.

Ilona végignézett rajta, félvállról, aztán a doktor felé fordulva, fagyos, metsző hangon szólt:

- Értesse meg azzal az urral, hogy semmi köze ahhoz, amit én csinálok. S ha mégis azt akarja, hogy itt csődület legyen, holnap be fogom perelni személyes szabadság megsértéséért.

A doktor vigan föltette a kalapját és kezét nyujtva Hernyánynak, röhögve szólt:

- Ő méltósága oly ékesen formulázta a tényállást, hogy megértetéséhez én már egy szóval sem járulhatok. Mivel azonban a szerencse ő méltósága lovagjának avatott föl, hát mégis barátságunk jogánál fogva figyelmeztetek, hogy te most részeg vagy, s ha bolondot találnál tenni, mivel józanul nem beszélhetek veled, kénytelen volnék egy golyócskát röpíteni a fejedbe.

És ezzel a zsebéből kivont egy kis revolvert s mintha mutogatná, úgy tartotta Hernyány arcának.

Ez ijedt reflex-mozdulattal az arcza elé tette kezét.

- Péter, légy te okosabb, mint ő - szólt, reszketve a fölindulástól - a barátságunkra kérlek.

- Én legyek okosabb, mint ő? Kedves barátom, ez lehetetlen. Egyrészt udvariatság volna, - nemde méltóságos asszonyom? Másrészt ha okosabb lennék, egyszerű számárság volna tőlem. Ő méltósága a világ legremekebb asszonya s éppen barátságunk parancsolja, hogy teljes hódolatomat ő méltósága lábai elé rakjam.

- Eh, hagyj föl most a tréfával, - fakadt ki Hernyány és a karjába kapott a távozásra forduló doktornak. Az lagymatagon ismét vissza fordult és csufos tekintettel végigmérve Hernyányt, szólt:

- Kedves barátom, olyan ember, mint te, jól teszi, ha mindenhez jó arczot csinál, ami vele történik. Hát ugyan, az isten nyilába is, mit bánod te, ha a feleséged egyszer mással mulat?

- El fogok válni tőle, rikoltott Hernyány.

Az asszony kaczagott.

- Jőjjön, doktor ur és ne vesztegesse a szót erre az urra. El fog válni? Hiszen én már kidobtam, semmi köze hozzám.

És ezzel fogta a doktor karját és magával vonta. Adolf, a pinczér, mosolyogva hajlongott előttük s a doktor odavetett neki egy bankjegyet:

- A mennyiben kevés, Dolfika, a méltóságos ur majd kompletálja, mert ma mutyiban mulatunk, a méltóságos ur költségére.

Hernyány bambán bámult a távozó pár után, aztán fátyolos szeme a kővé vált két művésznőre esett. Részegen kaczagott s ledőlve Alma Gizi mellé, átfogta a derekát:

- Te, Gizi, a feleségem lumpolni ment. Hát illik ez egy tisztességes asszonytól? El fogom kergetni, aztán téged veszlek feleségül. Mert te sokkal szebb vagy, mint ő és sokkal jobban szeretsz is. Ugy-e?

XVIII.

Az orfeumi jelenetnek, diszkrét alakban, hire terjedt s bár az ujságok neveket nem említettek, tudta mégis mindenki, hogy kiról van szó. A közvélemény, mely annyira félreismerte ezt a felkapott embert, most megboszulta magát tévedéseért. Amig Hernyány maga követett el lelketlenségeket, bátran szavalhatott a tisztesség nevében. Mikor őt érte a lelketlenség csapása, el volt veszve. A kaszinóban szenvedélyesen tárgyalták ügyét és különösen súlyos argumentum volt az, hogy Hernyány semmi lépést nem tett a becsülete reperálásáért. Sem ki nem hívta az egyetemi professzort, sem az asszony ellen nem lépett fel. Az ilyen embert nem lehet a kaszinóban megtűrni és a kormányelnököt is erősen szorongatták, hogy a főispáni kart mélyen sértené, ha egy tagja érdemetlennek nyilváníttatnék a kaszinóban s megmaradhatna főispánnak.

A kormányelnök kijelentette, hogy ami őt illeti, nem igen ragaszkodik a Hernyány személyéhez, hiszen tudvalevő, hogy csak szabadulni akart tőle. Ha még olcsóbban szabadulhat, annál jobb.

Hernyány pedig ez ellen nem tehetett semmit, mert amint másnap átlátván józan észszel helyzete és sérelme súlyos voltát, éktelen dühvel rárontott Hiéna Péterre, az mosolyogva állt elébe, szétterpesztett lábakkal és a hátán összetett kezekkel.

- Drága barátom, a legmelegebben ajánlanám, hogy ne ártsd be magadat. Nyilvánítsd magadat becsületbelileg fizetéképtelennek, akkor legalább megmarad számodra Alma Gizi és minden egyéb földi gyönyörűség forrása. De nekem, édes barátom, hagyj békén, mert én a nyugalmamnak, vagy akár egy negyedórai gyönyörűségemnek habozás nélkül fölláldozom legdrágább barátomat. Ha még egy kísérletet teszel, hogy az én dolgaimba beavatkozzál, mesélek a világnak egy igen elmés emberről, aki egy asszony szeretője volt és kifosztván őt minden vagyonából, a halálba kergette. Mivel pedig azt gondolnád, hogy egyszerű szavamnak nem volna hatása, hát figyelmeztetek, hogy a kedves Flórika hagyatékából drága ereklüképpen megőriztem néhány levelet, melyet Hernyány György ur még tekintetes ur korában írt neki a választása idejéből, amelyekből legalább az tűnik ki, hogy a kitartottja voltál Flórának. No hát ha ezt be tudom bizonyítani, akkor a többit elhiszik nekem szavamra is.

Ez ellen Hernyány nem tehetett semmit. Hiába volt minden rimánkodás és könyörgés is. Hiéna Péter csak mosolygott és roppant barátságosan szorongatva a kezét, mondogatta:

- Ugyan, édes barátom, mi csak nem csapunk hűhót frázisokból, mint a becsületes emberek! Mi csak tisztában vagyunk, hogy akinek szive van, az számár és aki másnak lenyuzhatja a bőrét és nem teszi, a tulajdon bőrét sem érdemli meg. Most alul vagy édesem, de hiszen voltál fölülr is. Ilyen épen az élet, hol alul, hol fölülr. És mindenképpen az ember maga veti meg az ágyát s ahogy megvetette, úgy élvezi. Különben is, nem is vagy te még olyan rossz bőrben, mint leszel. Ott az orfeum, a pezsgő, meg a szép báránykák veszedelmes serege. Majd ha megittad az utolsó pohár pezsgőt, akkor fogjuk egymást viszontlátni. Ó, a te drága kis aranyos barátod nem fog elfelejteni, várok reád és lesz még szerencsém hozzád. Most azonban - volt szerencsém.

Így történt, hogy Hernyány György némiképpen sem tehetett eleget a kaszinói követelményeknek, hanem a gögös demokratság poseját öltvén föl, dölyfösen utját szegte a további eljárásnak azzal, hogy kilépett minden társaságból, s a kormány bizalmas felszólítására, hogy mondjon le a főispánságról, egy hallatlanul goromba levélben válaszolt. Úgy tett, mintha a dolognak a súlya egy csöppet sem bántaná. Sőt tüntetve jelent meg mindenütt, színházban, kocscikorzón: a kiöltözködött Alma Gizi társaságában, két marékkal szórván a pénzt.

Alakja lett az éjféli életnek, de alig egy félesztendő mulva már senki sem emlékezett reá, mint a parlament Cató Censoriusára. Úgy elolvadt a dicsősége, ahogy keletkezett. Egy pár éjjeli botrány vetette mindössze föl néha a nevét, egyebekben nem törődött vele senki sem.

Felesége, akit szintén botrányos viselkedése miatt a familia kitagadott, pénzzé tette minden vagyonát és egy darabig a doktorral mulatott. Majd külföldre utazott és nyoma veszett. Mondják, hogy Monte-Carloban elvesztette vagyona javát és színésznőnek csapott fel. A hírek kvadráltak mivoltához, minden valószínűség szerint igazat beszéltek.

XIX.

Elmult vagy három esztendő, a Zapport szirtjén ki tudja: áll-e még az a kegyeletes Martertafel, amit szegény Flóra emlékére odatűztek? A téli hó eltakarta a sirját, kivirágzott rajta a virág is, idehaza azóta fű nőtt az emlékére is.

Egy kemény deczemberi estén, hét óra tájt, elegáns alak ödöng végig az úri-utczán. A kabátja felgombolva, frakk látszott alatta. Valami baja lehetett, mert bele-belebotlott a járó-kelőkbe és ilyenkor összeriadt, mintha most térne csak magához. Igen, baja van. Egy csemege-kereskedő kirakata előtt megáll és néz, néz. A szeme kidülled, nehéz, hörgő sóhaj vergődik ki a melléből és az ajka jár, a nyelve csámcsog, mintha éhes volna. Igen, éhes, nagyon éhes, már nem bírja magát tartani. A kutya könyörgő tekintetével néz végig az embereken, ha vajjon nem könyörül-e meg rajta valaki. Egy kábító illatu hölgy ér vele szembe, mintha csupa bunda volna, alig látszik ki a kis arcz a sok prém közül.

- Gizi, Gizi, - szölongatja az éhes gavallér, de az a kis finom arcz kedvetlenül fintorul el s alig hallhatóan sugja neki:

- Ugyan hagyj békén, nem látod, hogy valaki követ?

És a gavallér egyedül marad.

Ekkor emlékszik valamire. Mintha már lett volna ilyen helyzetben. Igen, régen, nagyon régen, bár igaz se volna. Akkor is megszólított valakit, azt nem ismerte, azt nem halmozta el pénzzel, gyémántokkal, azért nem tette magát tönkre. És az fölsegítette és akkor tönkretette ő. A halálba kergette. Mintha látná. Mintha itt az utca sarkon ragyogna be az aranyos, dus haj, mintha érezné a finom, diszkrét illatot és utána kellene sietnie a fejedelmi alaknak. Csak árnyék volt, vagy az sem. Avagy a szelleme. Tán itt jár és most is akarna rajta segíteni, de már nem tud. Késő, elvégeztetett.

A haza felé siető masamód-lányok ámulva, lopva néznek a tántorgó, előkelő urra. Mi ez? Köny folyik a szeméből. Valami nagy bánata van?

*

Ercsi alatt holttestet fogtak ki a Dunából. Előkelően öltözött ur, a zsebében nem találtak semmit. Felhozták Budapestre, a rendőrorvos konstatálta a halált, a hulla körülbelül két napja lehetett a vízben. Nem lehetett konstatálni a kilétét, mert az eltűntek egyikére sem hasonlított. Beszállították a törvényszéki bonczoló intézetbe s a morgueban kítették a szokásos szemlére.

Dr. Bertalan Péter, amint elment a vasrácsos ketrecz előtt, egyszerre csak megáll. Lábujjhegyre emelkedik, előre hajol, egyszerre az egész arcz kezd mozogni, gonosz mosoly ül a szájára, végre éktelenül elkurjantja magát:

- Nini, a kedves barát! Hát már megérkezett? Ó, be sajátságos, be sajátságos, még egy esztendeig vártam volna reá.

És rohan, eszeveszettül, beleül a kocsiba és egy óra mulva visszatér egy bundába vesző hölgygyel, kinek alig látszott ki parányi arcza a prémből, és odaállítja a ketrecz elé.

- Nos, Gizike, ugy-e, hogy ő?

Alma Gizin hideg borzongás fut végig, huzódik onnan. A doktor megfogja a karját és nem engedi.

- Csak örvendsz a drága barát látásán? Nézd, a szája megkékült, de ugyanaz, amelyet oly sokszor csókoltál. Nos, mit mondtam? Ugy-e, hogy csufabb, mint az enyém? Aztán nézd ezt az arcot. Bizony, egy kicsit meghizott, mint a pattogatott kukoricza, meg is kékült. De mégis csak ő az, ha egyébről nem, a szeméről megismered. És most, gyere ide a szomszédba és konstatáljuk a személyazonosságot. Aztán kedves barátomról én fogok gondoskodni.

Csakugyan, szabályszerűen agnoskálták a hullát: Dr. Bertalan Péter és Alma Gizi, polgári néven Schrödter Gizella felismerték Hernyány György volt országgyűlési képviselőt és főispánt. A temetésről a doktor kívánt gondoskodni és ki is kapta a hullát, melyet lakására szállítottak.

Éjszaka, a doktor laboratóriumában kiterítve feküdt Hernyány György és előtte Hiéna Péter bonczolókéssel a kezében, hozzálátott a munkához. Az örökké nevető, csufondáros Hiéna Péter arcza most komoly, rettenetes komoly volt. A komolyságot lassanként, amint előbbre haladt a munkában, felváltotta a düh, a kés mind nehezebben, mind vérengzőbben járt, apróra kidolgozva minden izmot. Artikulátlan hangok szakadoztak föl a kebléből s végre fogcsikorgatva csapta le a kését:

- Nem találom, nem találom! A matériában semmi sincs abból a gonoszszágból, ami ebben az emberben lakozott.